

Rakennushistoriallinen selvitys

Vanha Vaasan Sairaala

NAC Arkkitehdit Oy 2020

Tilaaja

Senaatti-Kiinteistöt

Konsultti

NAC Arkkitehdit Oy
Vaasanpuistikko 18
65100 Vaasa

Työryhmä

Frida Gammelgård, arkkitehti SAFA
Hilkka Maija Antila, arkkitehti SAFA
Kaisa Toivonen, arkkitehti SAFA
Liisukka Oksa, FM, rakennuskonservaattori amk

Vaasa.2020

978-952-368-080-7 (painettu)

978-952-368-081-4 (pdf)

Valokuvat ilman vuotta ja lähdettä: Vuosi 2020, NAC Arkkitehdit Oy
Kannen kuva: Vanha Vaasan sairaalan piha-alue, vuosi 2020, NAC Arkkitehdit Oy

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
1.1 Kohde	
1.2 Tehtävä	
1.3 Tutkimusmenetelmät ja lähteet	
2. YLEISKUVA KOHTEESTA	4
2.1 Kohteen perustiedot	
2.2 Alueeseen ja sen käyttöön liittyvät muutokset	
2.3 Nykytilanne ja käyttö	
2.4 Laajuustiedot	
2.5 Kaava- ja suojaustilanne	
3 YMPÄRISTÖN MUUTOKSET	8
3.1 Kulttuuriympäristön historiallinen kehitys	
3.2 Lähiympäristön kehitysvaiheet ja kaupunkirakenne	
3.3 Tontin sisäiset muutokset	
4 HISTORIA, MUUTOSVAIHEET JA NYKYTILA	
4.1 F-RAKENNUS	36
4.1.1 Rakennuksen historia ja muutosvaiheet	
4.1.2 Kronologiset pohjapiirustukset	
4.1.3 Julkisivujen muutokset	
4.1.4 Nykytilanne ja inventointi	
4.1.5 Arvot ja suojelutarve, yhteenveto	
4.2 T-RAKENNUS	52
4.2.1 Rakennuksen historia ja muutosvaiheet	
4.2.2 Kronologiset pohjapiirustukset	
4.2.3 Julkisivujen muutokset	
4.2.4 Nykytilanne ja inventointi	
4.2.5 Arvot ja suojelutarve, yhteenveto	
4.3 K-RAKENNUS	66
4.3.1 Rakennuksen historia ja muutosvaiheet	
4.3.2 Kronologiset pohjapiirustukset	
4.3.3 Julkisivujen muutokset	
4.3.4 Nykytilanne ja inventointi	
4.3.5 Arvot ja suojelutarve, yhteenveto	
4.4 UKKOLA	78
4.4.1 Rakennuksen historia ja muutosvaiheet	
4.4.2 Kronologiset pohjapiirustukset	
4.4.3 Julkisivujen muutokset	
4.4.4 Nykytilanne ja inventointi	
4.4.5 Arvot ja suojelutarve, yhteenveto	
4.5 A-RAKENNUS	90
4.5.1 Rakennuksen historia ja muutosvaiheet	
4.5.2 Kronologiset pohjapiirustukset	
4.5.3 Julkisivujen muutokset	
4.5.4 Rakennuksen nykytila ja inventoinnit	
4.5.5 Arvot ja suojelutarve, yhteenveto	
4.6 HELENELUND-SUOMISEN TALO	106
4.6.1 Rakennuksen historia ja muutosvaiheet	
4.6.2 Kronologiset pohjapiirustukset	
4.6.3 Julkisivujen muutokset	
4.6.4 Nykytilanne ja inventointi	
4.6.5 Arvot ja suojelutarve, yhteenveto	
Lähdeluettelo	114

1. JOHDANTO

1.1 KOHDE

Tämän rakennushistoriallisen selvityksen kohteena on Vanhan Vaasan sairaala-alue ja siellä koko alueen tarkastelun lisäksi erityisesti rakennukset:

- Sairaalarakennus, F-rakennus,
- Sairaalarakennus, A-rakennus
- Talousrakennus
- Ukkola
- Konttorirakennus
- Helenelund-Suomisen talo

1.2 TEHTÄVÄ

Tämä työ on tehty kahtena osana. Ensimmäinen osa käsittelee selvityksen alueen kulttuuriympäristön historiallisesta kehityksestä ja lähiympäristön kehitysvaiheista sekä luvussa 1.1. Kohde lueteltujen rakennusten rakennushistoriasta. Työn toinen osa kattaa edellämainittujen rakennusten värianalyysin julkisivuista ja sisätiloista lukuun ottamatta Helenelund-Suomisen taloa, joka ei kuulu vanhaan yhtenäiseen sairaalan rakennusryhmään.

1.3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA LÄHTEET

Tutkimusmenetelminä ovat olleet arkistotutkimus, kohdetta käsittelevän kirjallisen ja kuvallisen materiaalin läpikäynti sekä kohteeseen tutustuminen ja värianalyysin teko paikan päällä.

Lähdemateriaalina on käytetty pääosin rakennuslupien pääpiirustuksia. Pääpiirustuksissa on kuvattu rakennusluvun vaatineet muutokset ja korjaukset muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Muista muutoksista, jotka pääosin ovat olleet sisäisiä muutoksia, materiaalia ja tietoja ei ole löydetty lukuun ottamatta muutamien korjauksien selvityksiä. Lähdeluettelo selvityksen lopussa.

Selvityksen tekoa on hankaloittanut alkuvuodesta 2020 alkanut Covid-19 pandemia, joka sulki tai rajoitti huomattavasti eri arkistoihin pääsyä sekä kohdekäyntejä. Pandemia jatkuu edelleen keväällä 2021 eikä rajoitusten päättynevät vähitellen kesän kuluessa.

2. YLEISKUVAUS KOHTEESTA

2.1 PERUSTIEDOT

Osoite: Vierinkiventie 1-2, 65380 Vaasa

Kiinteistön tunnus: 905-37-1-2 (905-008 VARR, muu tunnus)

Rakennuttaja: useita rakennuttajia, ks. rakennuskohtaiset tiedot luvussa 4.

Omistaja: Senaatti-kiinteistöt

Sairaalatoimintaa alueella on ollut vuodesta 1818 eteenpäin. Rakennusten suunnittelijat, valmistumisvuodet sekä käyttötarkoitukset esitetään rakennuskohtaisesti luvussa 4.

2.2 ALUEESEEN JA SEN KÄYTTÖÖN LIITTYVÄT MUUTOKSET

Kruunun viinapolttimon aika 1776-1797

Nykyisen Vanhan Vaasan sairaala-alueen rakentuminen alkoi vuonna 1776 Kruunun viljanpolttimon rakentamisella Korsholman kuninkaankartanon maalle kaupunginsalmen taakse. Laitos itsessään käsitti polttimo-huoneen ja siihen kuuluvan sekoituskamarin, jauhomakasiinin ja oluenpanokamarin, jauhomyllyn ja vedenos-
tolaitteen, kaksikerroksisen päärakennuksen, mallashuoneen, kaksikerroksisen viljamakasiinin, jonka alla oli harmaakivinen varastokellari ja muutaman puisen asuinrakennuksen. Näistä rakennuksista ei yksikään ole säilynyt tähän päivään saakka joitain kivijalkoja lukuunottamatta.

Tarkkoja dokumentteja rakennuksista ja niiden sijainneista ei löydy.

Suomen sota ja sodan jälkeinen aika 1808-1818

Kruununpolttimon jälkeisenä aikana rakennukset olivat vaihtelevasti käytössä, Suomen sota 1808-1809 ja siirtyminen Venäjän hallintaan toi Vaasaan pysyvästi venäläiset sotajoukot.

Lähteet: Luukko Armas: Vaasan Historia II, Vaasa 1979

Vaasan kaupunkisuunnitteluvirasto: Vanha Vaasa palossa säilynyttä kaupunkia, Vaasa 1987

Heidät majoitettiin koko kaupungin alueelle myös vanhan Kruununpolttimon alueen tyhjiä rakennuksia otettiin käyttöön mm. leipomoksi ja lasaretksi. Kruununpolttimon alueelle rakennettiin myöskin uusia pieniä rakennuksia armeijan käyttöön.

Sairaalatoiminnan aika 1818 -

Vuoden 1765 valtopäivillä Pohjanmaa sai luvan perustaa oman lääninsairaalan. Aluksi lääninsairaala sijaitsi vuokratiloissa useassa eri osoitteessa. Vanhan Kruununpolttimon alueen siirtyminen sairaalakäyttöön alkoi v. 1818, kun kauppakirja kohtalaisessa kunnossa olevan polttimon rakennuksista allekirjoitettiin.

Kun vuonna 1836 todettiin, että vuonna 1776 rakennettu rakennus alkoi olla huonokuntoinen ja epätarkoituksen mukainen sairaalakäyttöön, senaatti hyväksyi suunnitelmat uuden sairaalan pystyttämistä. Uuden kivisen sairaalan rakennustyöt päästiin aloittamaan v. 1842. Se sijoitettiin samalle alueelle.

Alue on edelleen sairaalakäytössä ja siten Vanhan Vaasan sairaala on Suomen vanhin samassa paikassa toimiva sairaala. Yhtenäinen sairaalan rakennusryhmä on osa autonomian ajan alussa organisoitua lääninsairaalaverkkoa.

2.3 ALUEEN TOIMINNAN KEHITYS, NYKYTILANNE JA KÄYTTÖ

Vanhan Vaasan sairaalan historia ulottuu aina vuoteen 1765 asti, jolloin Ruotsin kuningas Aadolf Fredrik myönsi kiertokirjeessään, että maakuntiin perustettavilla lääninsairaaloilla olisi samat oikeudet kuin Tukholman lääninsairaalla. Vuotta myöhemmin pidetyillä valtiopäivillä tehtiin esitys lääninsairaalan perustamisesta myös Pohjanmaalle. Sijoituspaikasta käytiin kädenvääntöä Kokkolan ja Vaasan välillä, kunnes vuonna 1768 pidetyssä kaikkien Pohjanmaan säätyjen kokouksessa sairaala päätettiin perustaa väliaikaisesti Vaasaan. Sairaala pääsi aloittamaan toimintansa jo samana vuonna pienissä vuokratiloissa, jotka käsittivät kaksi sairaansijaa. Vuotta myöhemmin sairaalalle ostettiin oma rakennus ja potilaspaikkojen määrä kasvoi 30-50 potilaaseen. Lääninsairaalaksi sairaalaa vahvistettiin vuonna 1774.

Täten Vaasan lääninlasaretti tuli toinen Suomeen perustettu lasarettitasoinen sairaala.

1840-luvulle tultaessa sairaalan toiminta oli kasvanut siihen pisteeseen, että lääninlasaretille alettiin suunnitella uusia suurempia tiloja. Suunnittelusta vastasi arkkitehti C. L. Engel ja rakennukset valmistuivat tontille vuonna 1844. Uusien tilojen myötä potilaspaikkojen määrä kasvoi 120 vuodepaikkaan. Vuoden 1852 kaupunkipalossa suuri osa silloisen Vaasan rakennuksista tuhoutui ja kaupunki päätettiin siirtää uuteen paikkaan kunnan kilometrin päähän Klemetsöhön. Sairaalan rakennukset kuitenkin säästyivät palolta ja sairaala sai jäädä nykyiselle paikalleen silloiseen Vaasaan, jota alettiin nimittää Vanhaksi Vaasaksi.

Vuonna 1925 päätettiin rakentaa uusi lääninsairaala Seinäjoelle. Näin ollen Vanhan Vaasan sairaalan lääninsairaalan osastot suljettiin ja Vanhaan Vaasaan jäi ainoastaan mielisairaiden vastaanottolaitos Mustasaaren sairaala-nimisenä. Tyhjilleen jäänyt päärakennus muutettiin vuonna 1939 vastaamaan ns. kriminaalipotilaiden ja vaikeahoitoisiksi katsottujen mielisairaiden tarpeita. Muutostyöt toteutettiin noudattaen Tukholman oikeuspsykiatrisesta klinikasta saatua mallia.

1970-luvulla sairaalan nimi muutettiin Mustasaaren sairaalasta Vanhan Vaasan sairaalaksi. Syynä tähän oli Mustasaaren rakennettu uusi terveyskeskuksen vuodeosasto, josta kuntalaisten keskuudessa käytettiin nimeä 'Mustasaaren sairaala'. Nimistä aiheutuneet sekannukset johtivat siihen, että Mustasaaren sairaalan nimi päätettiin muuttaa historiallisesti sopivammaksi Vanhan Vaasan sairaalaksi.

Alueen rakennuskantaa on täydennetty, kunnostettu ja ajanmukaistettu myös tuon jälkeen. Uusia asuin- ja talousrakennuksia on rakennettu mm- 1940-60-luvuilla ja viimeisimpinä täydennyksinä rakennettiin U-rakennus vuonna 1991 ja M-rakennus vuonna 2009.

Tällä hetkellä valtion omistama Vanhan Vaasan sairaala toimii ensi sijaisesti oikeuspsykiatristen eli ns. kriminaalipotilaiden hoitopaikkana, jossa on yhdeksän eri osastoa. Sairaalassa hoidetaan myös vaikeahoitoisia psykiatrisia potilaita. Kokonaisvaltaisen hoidon takaamiseksi alueella on varsinaisten hoito- ja majoitustilojen lisäksi myös erilaisia toiminta-, terapia- ja harrastustiloja.

Lähteet: Selistö Seija: Vanhan Vaasan sairaala 1768-1990, Vaasa 1990

Luukko Armas: Vaasan Historia II, Vaasa 1979

Mäkelä Anneli: Vaasan historia III, Vaasa 1985

Pohjalainen 31.8.2019

www.vvs.fi

2.4 LAAJUUSTIEDOT

Tontin pinta-ala 221 409 m²

Käytetty kerrosala: 13 992 m²

Jäljellä oleva rakennusoikeus: 6008 m²

2.5 KAAVA- JA SUOJELUTILANNE

Rakennukset F, T, K ja Ukkola on suojeltu asetuksella 4.12.1991, asetus 480/85

Päätös edellyttää näiden rakennusten ja muiden suojeltavien kohteiden aktiivista hoitoa, kunnossapitoa ja restaurointia niin, että kulttuurihistoriallinen arvo säilyy tai korostuu.

Valtioneuvoston päätös RKY 2009 (22.12.2009)

Vanhan Vaasan sairaala-alue sisältyy Museoviraston valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY) osana Vanhan Vaasan ja Mustasaaren kirkon aluetta. Valtakunnallisia alueiden käyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston 14.12.2017 tekemä ja 1.4.2018 voimaan tullut päätös edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan. Tämä on maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 24 §:n mukaan otettava huomioon valtion viranomaisten toiminnassa, maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa.

(Ympäristöministeriö VN/7642/2020, VN/7642/2020-YM-1)

Tällä päätöksellä Sairaalarakennus 001 (1844), Talousrakennus, Ruokala 002 (1895), Ukkola 004 (1910) ja Konttori 005 (1890) ovat suojeltuja merkinnällä S2 ja lisäksi alueella on varjeltuja rakennuksia; A-rakennus 002, sekä Terapiarakennus 011.

S2 Rakennus suojellaan osittain

Päätöksen nojalla rakennusten ulkoasu on suojeltu

Varjeltu rakennus

Päätöksen nojalla varjeltavia rakennuksia ei saa purkaa tai oleellisesti muuttaa ilman museoviraston ja rakennushallituksesta pyydettävää lausuntoa. rakennusten kunnossapidossa ja hoidossa on otettava huomioon niiden kulttuurihistoriallinen merkitys. Alueen varjeltujen rakennusten varjeluluokituksesta ei ole tietoa.

Voimassa oleva osayleiskaava vahvistettu 5.5.2014, ns. laatukäytävä.

Osayleiskaavassa Vanhan Vaasan sairaala-alue on merkitty merkinnällä sk1 eli kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi alueeksi. Alueella oleva rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta ja rakenteet tulee säilyttää ja alueelle rakennettaessa tai aluetta muilla tavoin muutettaessa on huolehdittava sen erityisten arvojen säilymisestä. Alueella tulee hakea MRL:n 128 §:n ja 127 §:n maisematyöluupa ja rakennuksen purkulupa. Alueella tapahtuvista muutoksista tulee pyytää myös museoviraston lausunto.

Alueella on voimassa oleva asemakaava ak-728, joka on vahvistettu 25.5.1990.

Vanhan Vaasan sairaala-alue on merkitty kaavassa merkinnällä YS1, sosiaali- ja terveydenhuoltoa huoltoon palvelevien rakennusten korttelialueeksi, jolle saa rakentaa asuinrakennuksia henkilökunnan käyttöön enintään 25% tontille sallitusta kerrosalasta. Osa alueesta on suojeltu merkinnöillä s-1 tai s-3.

Merkinnällä s-1 suojellulla alueen osalla ympäristö tulee säilyttää.

Ympäristön muodostavat pihapiirirakennuksineen, puusto ja muu kasvillisuus. Rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä ja rakennuksissa suoritettavien korjaus-, uudisrakentamis- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennusten kulttuurihistoriallisesti ja ympäristön kannalta merkittävä luonne säilyy. Uudisrakennuksien kohdalla on kiinnitettävä erityistä huomota, että ne sopeutuvat ympäristöön.

Sr-3 merkinnällä on osoitettu rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokkaat suojeltavat rakennukset. Rakennuksia ei saa purkaa eikä niissä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tarvelevät rakennuksen rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä, on rakennus korjaustöiden yhteydessä pyrittävä korjaamaan tyyliin soveltavalla tavalla.

Pohjanmaan museo Vaasan kaupunkisuunnittelu, Rakennusperinneselvitys, 2000

Viereinen sivu: Asemakaava 728 1989 Lähde: vaasa.fi

3. YMPÄRISTÖN MUUTOKSET

3.1 KULTTUURIYMPÄRISTÖN HISTORIALLINEN KEHITYS

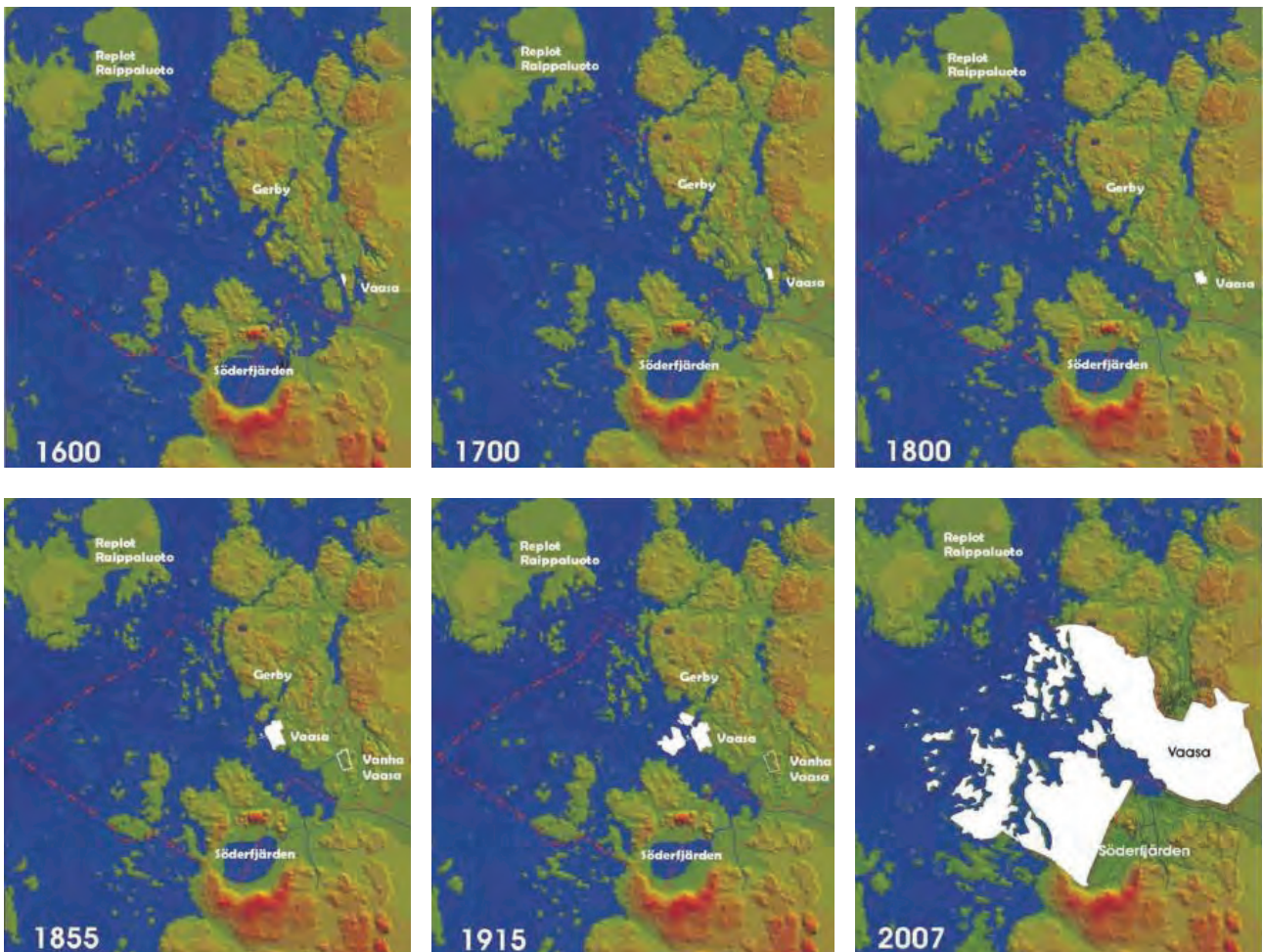
Maan kohoaminen ja alueen varhainen kehitys

Jääkauden päätyttyä Suomessa noin 10 000 vuotta sitten oli koko nykyinen Pohjanmaan maakunta sulamisvesien peittämä. Rantaviiva muuttui jatkuvasti, kun vedestä vapautui uusia maa-alueita. Yleisesti uskottiin, että Itämeressä vesi väheni mutta maankuori pysyi paikallaan. Veden vähenemistä, esimerkiksi karkaamista Tanskansalmien kautta, epäili mm. Ephraim Otto Runeberg, joka yhdisti vuonna 1765 rantaviivan muutoksen juuri maankuoren liikkeisiin ja loi pohjan 1800-luvun alussa hyväksytylle uudelle ja nykykäsityksen mukaiselle maankohoamisilmiölle. E.O. Runeberg kuoli Vaasassa vuonna 1770.

Rantaviivan muutos yhdistettynä luonnontieteellisiin menetelmiin on tärkeä muinaisten kulttuurivaiheiden ajoitusmenetelmä. Vaasan seudulla maan kohoaminen on näkynyt selvimmin kaupungin satamien kohdalla. Niiden madaltuessa syvyys ole enää riittänyt suuremmille laivoille ja kasvavalle meriliikenteelle, joten satamia on useita kertoja jouduttu siirtämään. Vaasan meriyhteys oli maan kohoamisen vuoksi pahasti umpeutunut jo noin 250 vuotta kaupungin perustamisen jälkeen.

Jo 1700-luvulla satama oli siirretty Vaasasta lähemmäksi merta nykyisin ns. Vanhana satamana tunnettuun paikkaan. 1700- ja 1800-lukujen taitteessa kaupungin saavutettavuus meriteitse edelleen heikkeni ja satama siirrettiin Palosaarelle. Vaasa paloi vuonna 1852, minkä jälkeen se siirrettiin noin 7 km:n päähän nykyiselle paikalleen Klemetsönniemelle vuonna 1862, lähemmäksi silloista Palosaaren ulkosatamaa.

Lähteet: Vaasan kaupunkisuunnittelu: Vaasa Kulttuuriympäristöselvitys. Vaasa 2010
Rantatupa Heikki: Chartografia Ostrobotnica 2006
oik. sivu Carta Marina 1539, osa Lähde: www.alvin-portal.org

Vaasan kaupunki kulttuuriympäristö 2010, Vaasan kaupunkisuunnittelu

Rekonstruktio Korsholman linnasta, A.Lassus (1800-luku). Lähde: Vasabladet / Pohjanmaan museo

Pohjanmaan synty ja kaupungin perustaminen

Pohjanmaa alkoi kehittyä omaksi maakunnakseen 1200-luvulla alueen asutuksen vahvistuttua. Suomen maakunnista Pohjanmaa oli leimallisemmin kaksikielinen ja Ruotsiin päin suuntautunut. Vanhojen suurpitäjien maantieteellinen muoto - jokien suuntaisesti merenrannalta sisämaahan - takasi sen, että samassa pitäjässä puhuttiin yleisesti ottaen kahta kieltä.

Pohjanmaan siemenenä voidaan pitää vanhaa Kyrön suurpitäjää, josta 1200-luvun lopulla irtaantuivat Mustasaaren ja Pietarsaaren pitäjät sekä 1300-luvun alussa Närpiö. Omaksi hallinnolliseksi kokonaisuudeksi Pohjanmaa alkoi kehittyä 1360-luvulla kuningas Albrekt Mecklenburgilaisen aikaan, jolloin hänen vuonna 1367 tekemän tarkastusmatkan seurauksen lienee saanut alkunsa Korsholman linnan rakentaminen. Siteet Ruotsin ja Suomen kesken juontuvat jo tältä ajalta. Yhteinen Pohjanlahden hallinnollinen kokonaisuus hävisi vasta 1600-luvulla.

Rannikkoalueiden kauppa vilkastui 1600-luvun alussa siinä määrin, että myös hallitus halusi saada siitä hyötyä itselleen. Osana tätä ns. merkantilistista talouspolitiikkaa oli uusien kaupunkien perustaminen ja niveltäminen uuteen keskitettyyn hallintojärjestelmään. Suurvalta-aseman lujittamisessa kaupungit saivat myös esteettisen statusarvon, mistä syystä kaikille perustetuille kaupungeille laadittiin ennalta käsin määritelty asemakaava. Vaasa sai kaupunkioikeudet v. 1606 kuningas Kaarle IX:n päätöksellä. Kaupunki perustettiin alueille, jotka aikaisemmin kuuluivat Mussorin kylään.

3.2 LÄHIYMPÄRISTÖN KEHITYSVAIHEET JA MUUTOKSET

Kaupunkirakenteen kehitys ja asemakaavoitetun alueen laajeneminen

1600-luvulla kaupankäynti oli menestyksellistä ja erityisesti tervakauppa kukoisti. Kaupungin kasvaessa ja kehittyessä kaava-alueita laajennettiin ja kaupungissa laadittiin useita kaupunkimittauksia eli "regularisointeja", joilla vapaamuotoiset tonttialueet suoristettiin. Nuo 1600-luvun puolivälissä laaditut ensimmäiset ruutukaavat laadittiin Claes Claessonin ja Mikael Bångin toimesta ja niihin pohjautuu myös myös yhä edelleen nykyinen Vanhan Vaasan katu- ja korttelirakenne.

Lähteet: Vaasan kaupunkisuunnittelu: Vaasa Kulttuuriympäristöselvitys. Vaasa 2010
Rantatupa Heikki: ChartografiaOstrobotnica 2006
oik. sivu Vaasan kaupunki 1750, www.alvin-portal.org

Utsigt af VASA efter branden d. 3 Aug. 1852. ifrån Isarettet backen.

Lähde: Vasabladet 3.8.2018, om orsaken till Vasa brand.

1700-luvun alkuun mennessä kaupunkirakenne oli lähes saavuttanut kaavan mukaisen muodon. Kaupungin kasvu kuitenkin katkesi vuosien 1700-1721 välisenä isonvihan aikana, jolloin kauppalaivasto poltettiin ja kaupunki joutui tuhotöiden kohteeksi. Pahaksi onneksi aluetta piinasivat samaan aikaan myös ankarat katovuodet, jonka vuoksi suuri osa kaupunkilaisista muutti Ruotsiin ja kaupungin kehitys taantui.

Kauppa ja merenkulku alkoivat jälleen kukoistaa vuoden 1765 jälkeen Vaasan saatua tapulioikeudet. Kaupungin kehityksen kannalta merkityksellistä oli myös Pohjanmaan läänin jakaminen Oulun ja Vaasan lääneiksi vuonna 1775, jolloin Vaasasta tuli lääninsä pääkaupunki. Vuotta myöhemmin Vaasaan perustettiin hovioikeus, joka rakennettiin Carl Fredrik Adlercrantzin laatimien suunnitelmien mukaan. Hovioikeuden saamisella Vaasaan oli kaupungille suuri merkitys. Elämä kaupungissa vilkastui, kaava-alueita laajennettiin ja uusia rakennuksia rakennettiin. Kaupunkirakentaminen toteutettiin matalana puurakentamisena, jossa Hovioikeuden asemaa korostettiin nelirivisellä lehmuspuitikolla. Toiseksi kaupunkivalliseksi merkittäväksi solmukohtaksi muodostui torin ympäristö: Pyhän Marian kirkko, sen viereinen kellotapuli sekä raatihuone ja triviaalikoulu.

Kaupungista johti kaksi siltaa kaupunginsalmen yli länteen nykyisen sairaala-alueen suuntaan. Alueella oli joitain yksittäisiä varastoja ja ulkohuoneita, mutta asuinrakennuksia tälle kaupungin ulkopuoliselle alueelle ei saanut tehdä. Luultavasti alueen käyttöönottoa rajoitti alueen kivisyys ja suuret rakennuskustannukset.

Maannousuilmion takia satama oli Vanhasta Vaasasta siirretty jo 1700-luvulla lähemmäksi merta. 1700-1800-lukujen taitteessa kaupungin saavutettavuus meritse heikkeni edelleen ja ulkosatama siirrettiin Palosaarelle. Vanhaan mataloituneeseen satamaan kaivettiin kanaali vuosien 1838-1845 välillä. Kun kaupunki tuhoutui lähes täydellisesti vuoden 1852 tulipalossa, päätettiin kaupunki siirtää meren rannalle uuteen paikkaan. Päätöksen uudelle paikalle rakentamisesta teki keisari Aleksanteri II helmikuun 2. päivänä 1854.

Vaasa rakentui kuitenkin uudelleen nopeasti ja syksyllä 1853 Vaasassa oli jo enemmän rakennuksia kuin ennen paloa. Rakennusten tuli kuitenkin olla siirtokelpoisia hirsitaloja, jotka on helppo siirtää, kun muutto uuteen kaupunkiin tulee ajankohtaiseksi. Asukkaiden muuttaessa uuteen Nikolainkaupunkiin v. 1862 Vaasan kaupunkioikeudet peruttiin ja siirron myötä Vaasa jäi alennustilaan lähes vuosisadaksi. Mustasaaren keskiaikainen kirkko, joka vaurioitui palossa, jäi raunioitumaan. Hovioikeuden talo puolestaan säästy palossa ja se muutettiin Mustasaaren seurakunnan kirkoksi.

Historiallinen Vaasa-nimi haluttiin kuitenkin säilyttää ja niinpä Venäjän vallankumouksen seurauksena kaupungin valtuusto päätti muuttaa Nikolainkaupungin nimeksi Vaasa ja hajotusvaalien jälkeen senaatti vahvisti nimen v.1917.

1930-luvun alussa Vanhassa Vaasassa oli kirkon ja Falanderin talon lisäksi vain parikymmentä asuintaloa sekä sairaalarakennukset, joka olivat säilyneet palossa. Vanhasta Vaasasta oli palon sekä uuteen kaupunkiin siirtymisen myötä tullut pieni kylä.

1930-luvulla herättiin Vanhan Vaasan kasvavaan rappioon ja alueen kuntoa ruvettiin kartoittamaan. Vuonna 1935 arkkitehti A.W. Rancken piti alueella katselmuksen ja antoi suppeahkon työselityksen työtavoista. Toisen maailman sodan jälkeen Vanha Vaasa rakentui nopeasti pientaloalueeksi saaden nykyisen muotoonsa lähinnä 1950-luvulla laajentuen 1970-luvun uusilla asuinkortteleilla.

Lähteet: Vaasan kaupunki, kulttuuriympäristelvitys 2010, Vaasan kaupunkisuunnittelu
Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY
Kangas Jussi, Artikkelit Vaasan nimistöhistoriasta vuosilta 1997-1999, www.porstuakirjastot.fi

Näkymä sairaala-alueesta, vuosi ei tiedossa. Lähde: Pohjanmaan museo

3.3 TONTIN SISÄISET MUUTOKSET

Alueen käyttö ennen sairaalaa

Käytettävissä olevien kartta-aineistojen mukaan ei nykyisellä sairaala-alueella näyttäisi vielä olleen rakennuksia ennen 1700-luvun loppua. Rakennustoiminta tontilla on todennäköisesti alkanut vuonna 1776, kun Korsholman kuninkaankartanon maalle kaupunginsalmen taakse rakennettiin kruunun viinanpolttimo Ruotsin kuninkaan otettua viinanpolton valtion yksinoikeudeksi. Polttimo käsitti suuren harmaakivestä muuratun jyhkeän päärakennuksen ja muutamia puita asuinrakennuksia. Kruununpolttimon toiminta keskeytyi vuonna 1786 ja loppui lopulta kokonaan 1790-luvulla.

Kun kruununpolttimo oli lopettanut toimintansa, alueen rakennukset olivat jonkin aikaa vaihtelevassa käytössä. Polttimorakennus muutettiin kruunun viljamakasiiniksi ja makasiinin viereinen rakennus oli vuokrattu kaupungilta leipomoksi. Kruununmakasiini toimi välillä myös Venäjän armeijan käytössä.

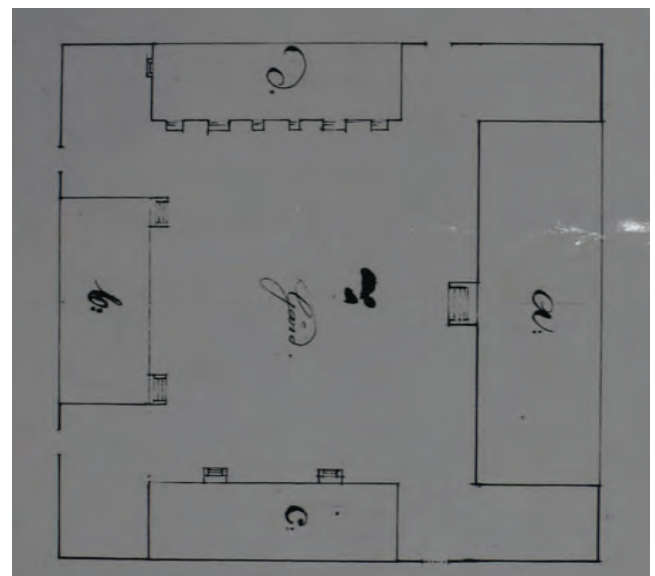
Sairaalan siirtyminen nykyiselle alueelle

Vuonna 1814 alettiin läänin lasaretille etsiä tonttia. Sopivasta tontista ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen. Lopulta lääninsairaala siirtyi nykyiselle alueelle, kun Wasastjernan kauppahuone ja kauppiaat tarjosivat Makasiininmäellä sijainnutta viinanpolttimoa sairaalaksi. Vuonna 1776 valmistunut polttimon henkilökunnan asuinrakennus oli tehty järeistä hirsistä ja sitä oli hiljattain korjattu. Rakennuksen ollessa kohtalaisessa kunnossa se voitiin ottaa käyttöön. Se oli myös tilavampi kuin alunperin suunniteltu uudisrakennus.

Ratkaisu tuli huomattavasti uutta sairaalarakennusta halvemmaksi, joten kauppakirja polttimon rakennuksista allekirjoitettiin vuonna 1818. Maapohja kuului kuitenkin edelleen vielä Korsholman kuninkaankartanolle. Sairaalan siirryttyä alueelle jatkui alueen käyttö vielä myös muihin tarkoituksiin.

k Kruununmakasiini I läänin lasaretti
Ote kartasta vuodelta 1839 Lähde: www.alvin-portal.org

a Päärakennus b c d
Ote piirustuksesta vuodelta 1837 Lähde: Kansallisarkisto

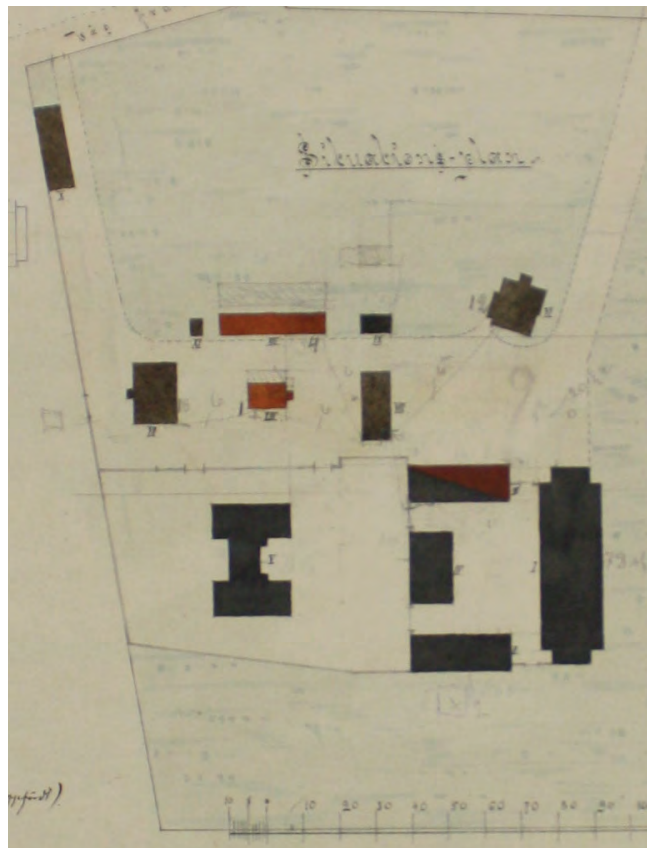
Ote Långhjelmin kartasta vuodelta 1846 Lähde: Vanhan Vaasan sairaalan arkisto

Sairaalarakennusten rakentaminen

Korjauksista huolimatta sairaalan käyttöön hankittu rakennus todettiin pian ränsistyneeksi ja alettiin puuhata varta vasten sairalaksi suunniteltua rakennusta. Ensimmäiset toteutumattomaksi jääneet suunnitelmat laati maanmittari Isak Tillsberg jo vuonna 1819. Marraskuussa 1836 talo todettiin tarkastuksessa korjauskelvottomaksi ja senaatille esitettiin uuden sairaalan pystyttämistä. Jo seuraavan vuonna sairaalalle laadittiin ensimmäiset suunnitelmat Carl Kudwig Engelin toimesta. Suunnitelmat käsittivät 130 paikkaisen päärakennuksen lisäksi rakennukset pihan kaikille sivuille. Rakennukset oli tarkoitus tehdä puusta.

Vuonna 1839 valmistuivat uudet suunnitelmat sekä kustannusarvio. Suunnitelmat eivät poikenneet juurikaan ensimmäisistä, mutta rakennusmateriaaliksi oli puun sijaan vaihdettu kivi. Vuonna 1841 keisarillisella käskykirjeellä määrättiin, että Vanhaan Vaasaan on pystytettävä uusi kivinen sairaalarakennus. Uusi rakennus valmistui 1844. Sairaala-alue ja sen rakennukset säilyivät Vaasan palossa 1852 ja toiminta sairaalanmaalla jatkui normaalisti.

Lähde: Vanhan Vaasan sairaala, kulttuurihistoriallinen selvitys, Pöyry 2007

Asemapiirustus vuodelta 1901 Lähde: Kansallisarkisto

1972

2006

2013

VAASA

VASA

ASEMAKAAVA

- 28. KAUPUNGINOSA
KORTTELI 78 OSA,
KATU- JA LIIKENNEALUE
- 37. KAUPUNGINOSA
KORTTELI 1 OSA,
KORTTELI 2 SEKÄ
KATUALUEET

ASEMAKAAVAN MUUTOS

- 28. KAUPUNGINOSA
KORTTELI 78 SEKÄ PUUSTIALUE
- 37. KAUPUNGINOSA
KORTTELI 1
KATU- JA PUUSTIALUE

STADPLAN

- 28. STADSDELEN
DEL AV KVARTERET 78,
GATU- OCH TRAFIKOMRÅDE
- 37. STADSDELEN
DEL AV KVARTERET 1,
KVARTERET 2 SAMT
GATUOMRÅDEN

STADSPLANEÄNDRING

- 28. STADSDELEN
KVARTERET 78 SAMT PARKOMRÅDE
- 37. STADSDELEN
KVARTERET 1
GATU- OCH PARKOMRÅDE

MITTAKAAVA
SKALA 1:2000

KOSKEE MAAREKISTERIALUETTA
BERÖR JORDREGISTEROMRÅDE
PÖHJAKARTTA ON ASELUKSEN MUKAINEN
GRUNDKARTAN LÖFFENLERS FÖRORDNINGENS BESTÄMMELSER
KAUPUNGINGEODEETTI
STADSGEODEET
ENAR LARSSON

Asemakaava 728 1989 Lähde: vaasa.fi

K- ja F-rakennuksen välinen pääsisäänkäynnin portti ei tiedossa. Lähde: Selistö Seija VVS 1768-1990

Kronologinen asemapiirustus

Kruununpolttimo ja varhaiset rakennukset tontilla ovat näkyvissä muutamissa kartoissa. Tiedot ovat epätarkkoja ja rakennuksien tarkat määrät, sijainnit ja laajennukset ovat epäselviä. Tiedot säiraalan tukitoimintojen rakennuksista ovat vähäisiä.

- 1901 rakennuksen rakennusvuosi
- 1901 rakennus näkyvä karttassa vuodesta
- 1839 kartta, Plan of Wasa stad rakennukset merkatut tässä kartassa
- 1844 alkuperäiset lääninsairalarakennukset
- 1845–1929
- 1930–1979
- 1980–2020
- ikä ei käy ilmi arkistomateriaalista
- purettu rakenne, rakenne värin aikajan mukaan

1. F-rakennus

(Rakennustunnus 1022259797, vanha 905-37-1-2-9)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, toimistotilat, potilasvuodet
Alkuperäinen sairaalan päärakennus, potilasvuodet
Suojeltu sr-3
Kerrosala 2105m²
Kerrosluku 2
Rakennustapa tiilirunko, rapattu julkisivu, peltikatto
Suunnittelija C.L. Engel 1839
Rakennettu 1844

2. T-rakennus

(rakennustunnus 1022259786, vanha 905-37-1-2-8)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, keittä, ruokala, juhlasali, pesula
Alkuperäinen potilasvuodet, pesutupa ja leipomo
Suojeltu sr-4
Kerrosala 1035m²
Kerrosluku 1 ja 2
Rakennustapa tiilirunko, rapattu julkisivu, peltikatto
Suunnittelija C.L. Engel
Rakennettu 1844

3. K-rakennus

(rakennustunnus 1022259808, vanha 905-37-1-2-10)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, terapiatilat, käsityö
Alkuperäinen latriner, liiteri, magasiini ja talli
Kerrosala 380m²
Kerrosluku 1,5
Rakennustapa tiilirunko, rapattu julkisivu, peltikatto
Suunnittelija C.L. Engel
Rakennettu 1844

4. Ukkola

(rakennustunnus 102225986E, vanha 905-37-1-2-20)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, apteekki, hammaslääk., kirjasto, terapia
Alkuperäinen hoitajien asuntorakennus
Suojeltu sr-4
Kerrosala 695m²
Kerrosluku 2
Rakennustapa tiilirunko, rapattu julkisivu, peltikatto
Suunnittelija C.L. Engel
Rakennettu 1844

5. A-rakennus

(rakennustunnus 1022259819, vanha 905-37-1-2-11)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, potilasvuodet
Alkuperäinen miellullisesti sairaiden vastaanottolaitos
Kerrosala 1515m²
Kerrosluku 2
Rakennustapa tiilirunko, rapattu julkisivu, peltikatto
Suunnittelija epäselvä, suunnitelmat puuttuu
Rakennettu 1889

6. Käsiyörakennus

(rakennustunnus 102225982A, 905-37-1-2-12)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, käsiyötilat
Alkuperäinen liiteri
Kerrosala 125m²
Kerrosuku 1,5
Rakennustapa puurakenteinen, puuverhous, peltikatto
Suunnittelija puuttuu suunnitelmista
Rakennettu noin 1887-1901, vuosi puuttuu suunnitelmista

7. Terapiarakennus

(rakennustunnus 102225983B, vanha 905-37-1-2-13)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, terapiatilat 2019-päiväkotiksi 1980
Alkuperäinen lääkärin asuinrakennus
Kerrosala 210m²
Kerrosuku 1,5
Rakennustapa hirsirunko, puuverhous, peltikatto
Suunnittelija suunnitelmat puuttuu
Rakennettu noin 1887-1895, suunnitelmat puuttuu

8. Ulkorakennus

(rakennustunnus 102225984C, vanha 905-37-1-2-14)

Käyttötarkoitus 239 Muut sosiaalitoimen rakennukset, liikuntasali
Alkuperäinen ulkorakennus
Kerrosala 405m²
Kerrosuku 1
Rakennustapa hirsirunko, puuverhous, peltikatto
Suunnittelija K.V Reinius
Rakennettu 1901

9. Talouskellari

Kerrosala 0m²
Suunnittelija suunnitelmat puuttuu
Rakennettu lääkärin asuinrakennuksen yhteydessä, 7. terapiarakennus 1887-1895. Ei näkyvissä 1901 asemapiirustuksessa.

10. Kellarivarasto

(rakennustunnus 1022259775, vanha 905-37-1-2-7)

Käyttötarkoitus 941 Talousrakennukset
Alkuperäinen jääkellari
Rakennustapa alaosa lohkokivistä, yläosa tiiltä
Kerrosala 80m²
Kerrosuku 1
Rakennettu 1885?

11. Traktoritali

(rakennustunnus 1022259742, vanha 905-37-1-2-4)

Käyttötarkoitus 941 Talousrakennukset, traktoritali
Alkuperäinen sikala
Kerrosala 95m²
Kerrosluku 1
Rakennustapa alaosa kivi, yläosa puuta, kylmä
Suunnittelija puuttuu suunnitelmista
Rakennettu ennen 1901,
vuosi puuttuu suunnitelmista

12. Lämpökeskus

(rakennustunnus 1022259764, vanha 905-37-1-2-6)

Käyttötarkoitus 611 Voimalaitosrakennukset, puuverstas
Rakennustapa kivrakenteinen
Kerrosala 412m²
Kerrosluku 2
Rakennettu 1937

13. Heinälato

(rakennustunnus 102225985D, vanha 905-37-1-2-14)

Käyttötarkoitus 899 Muut sosiaalitoimen rakennukset
Rakennustapa puurunkoinen, kylmä
Kerrosala 0m²
Kerrosluku 1
Suunnittelija H.Källman
Rakennettu 1937

14. Asuinpientalo, Helenelund-Suomisen talo

(rakennustunnus 102225971Y, vanha 905-37-1-2-1)

Käyttötarkoitus 11 Yhden asunnon talot, ei käytössä
Alkuperäinen ylälääkärin asunto ja vastaanottotila
Rakennustapa puurunko, puuverous, peltikatto
Kerrosala 320m²
Kerrosluku 2, kellari ja kylmäullakko
Suunnittelija
Rakennettu 1940

15. Paritalo

(rakennustunnus vanha 905-37-1-2-18)

Käyttötarkoitus 11 Yhden asunnon talot
Alkuperäinen henkilökunnan asuinrakennus
Rakennustapa kivrakenteinen
Kerrosala 145m²
Kerrosluku 1,5
Rakennettu 1956

16. Paritalon polk. varasto

(rakennustunnus vanha 905-37-1-2-19)

Käyttötarkoitus 941 Talousrakennukset, kylmä
Kerrosala 20m2
Kerrosluku 1
Rakennettu 1956

17. Muuntamo

Rakennustapa kivrakenteinen
Rakennettu noin 1950

18. Lampola

(rakennustunnus 1022259731, vanha 905-37-1-2-3)

Käyttötarkoitus 941 Talousrakennukset,
konehalli ja varastotila
Rakennustapa puurakenteinen
Kerrosala 35m2
Kerrosluku 1
Rakennettu 1955?

19. Asuntola

(rakennustunnus 1022259720, vanha 905-37-1-2-2)

Käyttötarkoitus 39 Muut kerrostalot
Rakennustapa betonielementit
Kerrosala 1210m2
Kerrosluku 3
Rakennettu 1969

20. U-rakennus

(rakennustunnus 102225986E, vanha 905-37-1-2-16)

Käyttötarkoitus 213 Muut sairaalat
Kerrosala 2614m2
Kerrosluku 3
Rakennustapa betoni
Suunnittelija Kyyhkynen
Rakennettu 1991

21. M-rakennus

(rakennustunnus 102225990K, vanha 905-37-1-2-22)

Käyttötarkoitus 213 Muut sairaalat

Kerrosala 2591m²

Rakennettu 2009

22. Jätekatos

kerrosala 0m²

Rakenteet, historiallisesti arvokkaat

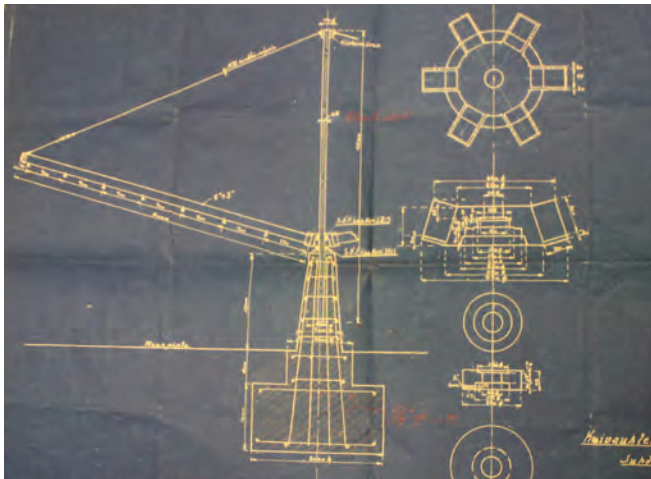
R1 Portti

Alkuperäinen portti ja aita vuodelta 1844. Pilarit kivira-kenteiset, rapatut, aita rautaa.

R2 Pyykinkuivaustelineen jalusta

Piirustus telineestä arviolta vuodelta 1826. Pyykiteline siirretty 1950-luvulla Pöyryn selvityksen mukaan.

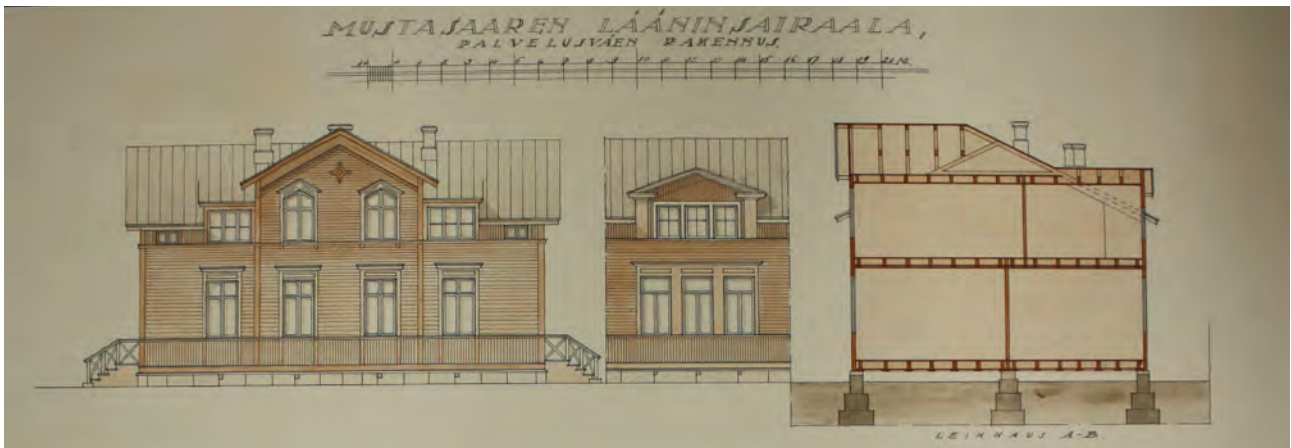
R2 Lähde: Kansallisarkisto

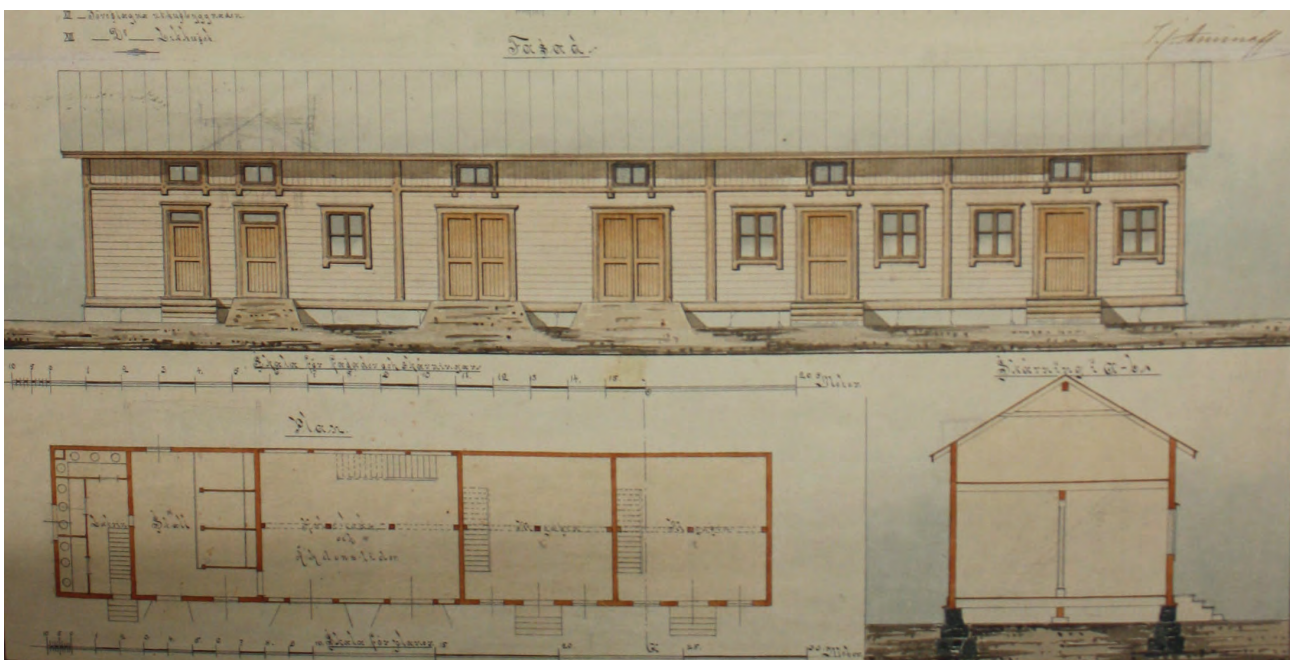
R3 Porttipylväät

Sairaala-alueen vanhan sisäänkäynnin ajoesteiksi hakatut porttipylväät. Pöyryn selvitysten mukaan ne ovat alun perin kanaalisillan kaidetolppia ja saatiin sairaalalle sillan uusimisen jälkeen.

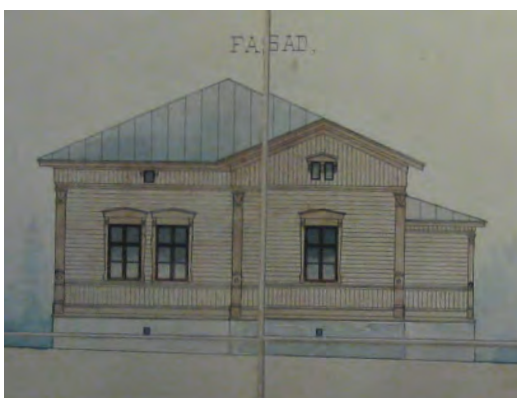

J5. Saunarakennus 1888, ylhäällä 1920-luvun piirustuksissa muutettu palvelusväen asuntolaksi. Lähde: Kansallisarkisto

8 Ulkorakennus. Rakennettu 1901, länsi osa palannut 1940-luvulla ja sen järekeen laajennettu ja suurimmilta osin uusittu. Lähde: Kansallisarkisto.

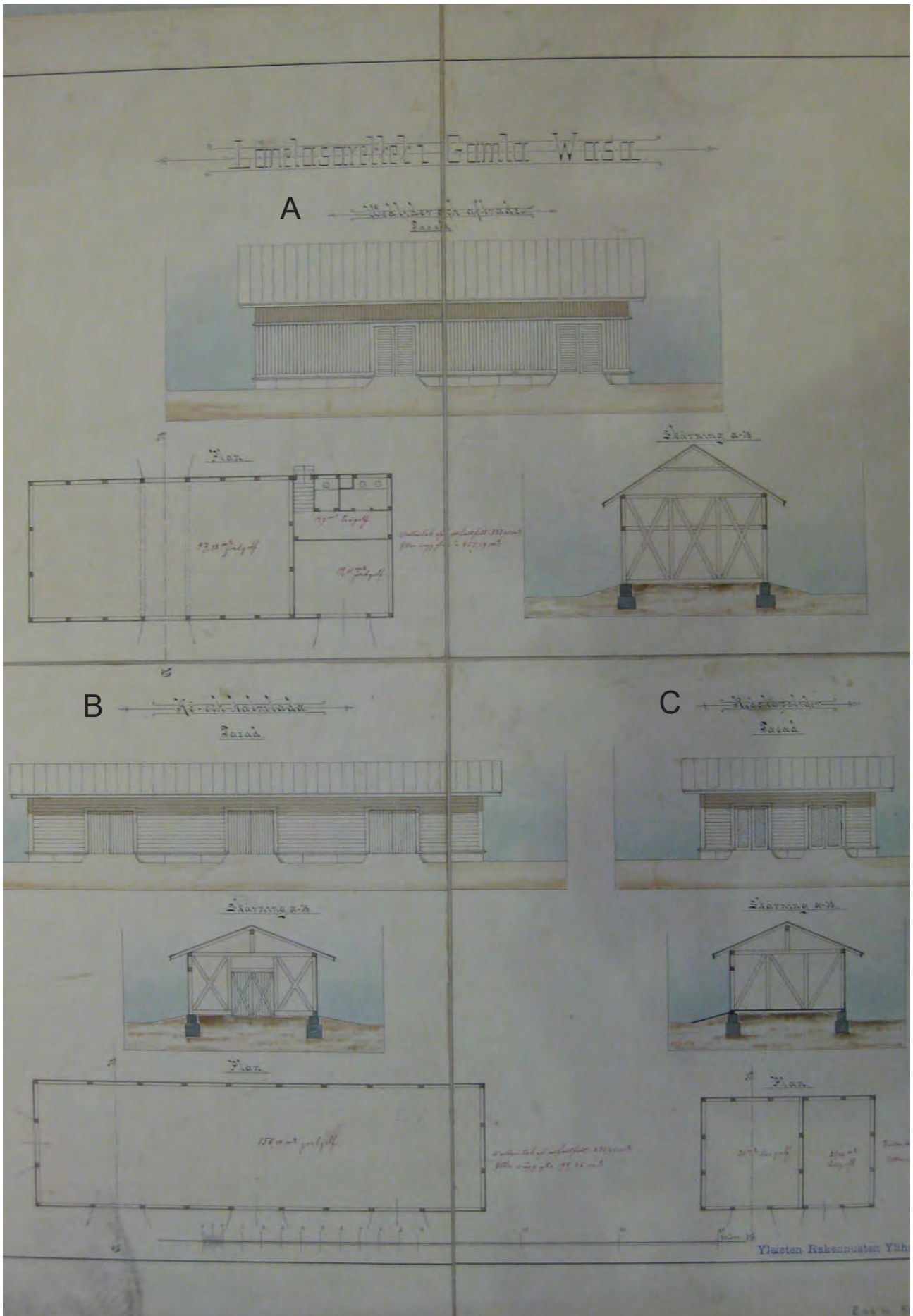

7 Terapiarakennus. Rakennettu 1887-1895 lääkärin asunnoksi.

Lik- och obduktionshus 1901. Lähde Kansallisarkisto

Ulkorakennuksien suunnitelmat noin 1885-1901, vuotta ei ole merkitty piirustuksiin. Piirustus samoista rakennuksista vuodelta 1885 on myös olemassa. Asemapiirustuksissa samalta ajalta on näkyvissä että A:lla merkitty rakennus näissä piirustuksissa on nykyinen käsityörakennus, B on pohjoinen heinälato ja C mahdollisesti nykyisen ulkorakennuksen paikassa. Lähde: Kansallisarkisto

Purettujen rakennusten jäänteet

J1 Rakennuksen jäänteet

Rakennuksen kivijalan jäänteet. Rakennuksen tiedot epäselvät, rakennus näkyvässä kartassa vuodelta 1839.

J2 Kruunumakasiinin jäänteet

Rakennuksen kivijalan jäänteet. Rakennuksen tiedot epäselvät, rakennus näkyvässä kartassa vuodelta 1783.

J3 Rakennuksen jäänteet

Rakennuksen kivijalan jäänteet. Rakennuksen tiedot epäselvät, rakennus näkyvässä kartassa vuodelta 1839.

J4 Rakennuksen jäänteet

Rakennuksen kivijalan jäänteet. Rakennuksen tiedot epäselvät, rakennus näkyvässä kartassa vuodelta 1839.

J5 Saunarakennuksen jäänteet

Rakennuksen kivijalan jäänteet. Rakennuksen piirustukset vuodelta 1888. Purettu 1977 tulipalon jälkeen.

J6 Wasastjärnan tuulimyllyn kivijalka

Tuulimyllyn kivijalan jätteet. Myllyn rakennusvuosi epäselvä, mylly näkyvissä kartassa vuodelta 1839.

J7 Rakennuksen jääneet

Rakennuksen kivijalan jätteet. Rakennuksen piirustukset vuodelta 1888. Purettu 1977 tulipalon jälkeen.

Alkuperäisen sisääntulotien oikealla puolella oleva alue, missä vanhojen karttojen mukaan on ollut rakennuksia. Kuva v. 2020

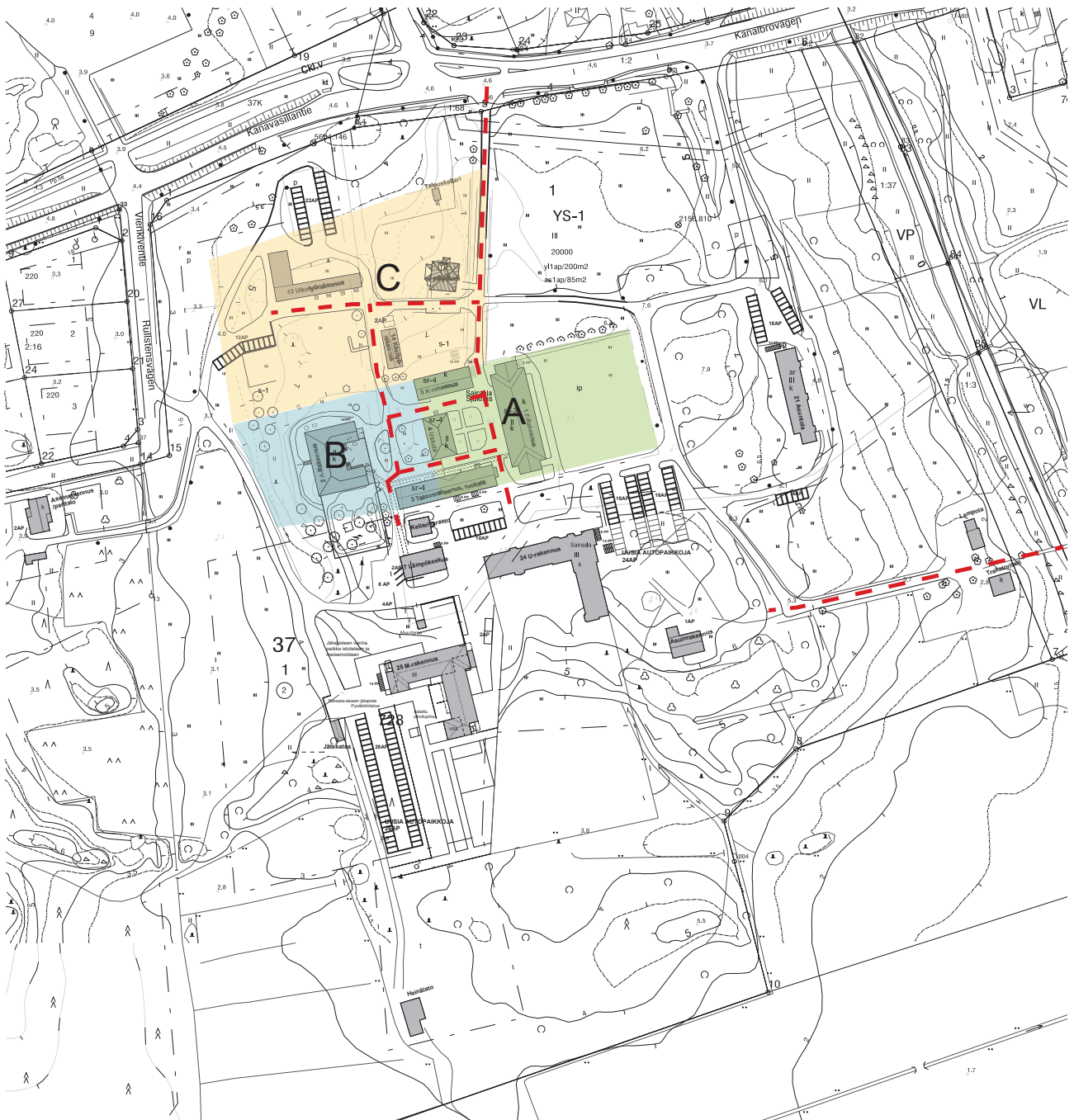

Alkuperäinen F ja K-rakennusten välissä sijaitseva pääsisäntulotien portti sairaala-alueelle. Kuva v. 2020

Sairaalan tukirakennuksia. Etualalla Terapiarakennus, joka on alkuperäinen lääkärin asuintalo. Kuva v. 2020

Alueen jatkosuunnittelussa huomioitavat erityispiirteet

Rakennusryhmät ja pihat, piirustuksiin merkityt alueet:

- A Alkuperäisen lääninsairaalan rakennukset 1844
- B Sielullisesti sairaiden vastaanottolaitos 1889
- C Varhaisten tukirakennuksien alue

Alkuperäisen lääninsairaalan rakennukset muodostavat arkkitehtonisesti yhtenäisen ja harvinnaisen hyvin säilyneen rakennuskokonaisuuden, joka koostuu lääninlasaretin päärakennuksesta ja sen ulkoarkitehtuuriin sopeutetuista kolmesta rakennuksesta: Ukkolasta, konttorirakennuksesta ja talusrakennuksesta. Yhdessä rakennukset muodostavat suljetun pihapiirin, jonka ulkoarkitehtuuri on selkeän klassista. Lisäksi sairaala-alueen varjeltaviin rakennuksiin kuuluu Vanhan Vaasan palosta säilyneet Sielullisesti sairaiden vastaanottolaitos vuodelta 1889 sekä terapiatiloina toimiva yksikerroksinen puuhuvila vuodelta 1895. Rakennukset ovat massoitteeltaan pienimittakaavaisia, ehjiä ja selkeä linjaisia.

Alueen puistomainen pihapiiri kulkuväylineen on säilyttänyt alkuperäisen luonteensa ja se tekee Vanhan Vaasan sairaala-alueesta kokonaisuuden, joka on yksittäisiä rakennuksiaan arvokkaampi. Alueen arvokkuutta lisää se, että ympäröivä puistoalue sekä pihat ovat alkujaan suunniteltu rakennuksia täydentäviksi pihoksi ja puistoksi.

Alkuperäinen sairaala-alueen sisääntulotie, joka on nykyisin kevyen liikenteen käytössä. Kuva v. 2020

Alueen sisäinen tie, joka vie aikaisemmin lampolana käytettyyn rakennukseen. Kuva v. 2020

F-rakennuksen takana, itäpuolella sijaitsevaa puistoaluetta. Kuva v. 2020

Pihajärjestelyt ja näkymät

Rakennuksia ympäröi vuosikymmenien kuluessa kehittynyt rehevä ja monipuolinen puistokasvillisuus, joka yhdistää alueen arvokkaaksi miljöökokonaisuudeksi. Alkuperäisestä pihajärjestelystä alueella on säilynyt rakennusten välisten pihojen ja ympäröivän puiston suhde toisiinsa nähden sekä niiden luonne. Pihan rakenteista on säilynyt rauta-aita portteineen ja neljä triglyyfeillä koristeltua porttipilaria.

Alkuperäinen pääsisäänkäynti alueelle on tapahtunut maisemakuvallisesti tärkeää istutettua lehtipuukujaa pitkin. Vaikka alueelle saavutaan nykyään eri kautta, lehtipuukujan maisemallinen merkitys on säilynyt nykyisenä kevyen liikenteen väylänäkin. Sivun 31 karttaan on punaisilla linjolla merkitty saapuminen alueelle ja tärkeimmät näkymät, jotka ovat merkittävä osa käyttäjän ja rakennuksien sekä ympäristön välille muodostuvaa suhdetta.

Arvot ja suojelutarve, yhteenveto

Vanhan Vaasan sairaalaryhmä muodostaa huomattavan sekä kulttuurihistoriallisen, arkkitehtonisen että maisemallisen kohteen. Alkuperäisen lääninsairaalan rakennuksista muodostuva rakennusryhmä on suojeltu asetuksen 480/85 nojalla. Lisäksi samalla asetuksella varjeltaviksi on asetettu sielullisesti sairaiden vastaanotto-laitos sekä päiväkotina toimiva puuhuvila.

Uudisrakennusten ja korjausten toteuttaminen tulee kyseessä olevaan ympäristöön tapahtua harkiten. Rakennusten kunnosapidossa ja hoidossa on otettava huomioon niiden kulttuurihistoriallien merkitys ja muutoksista on neuvoteltava museoviraston kanssa.

Alueen jatkosuunnittelussa tulee huomioida rakennusryhmien ja ulkoalueiden alkuperäinen luonne, historialliset arvot sekä vanhat suunnitelmat. Suunnittelussa erityistä huomiota tulee kiinnittää rakennusten mittasuhteisiin ja mittakaavaan, rakennusryhmien keskinäisiin suhteisiin ja rakennusten muodostamiin pihapiireihin, pihojen sijaantiin toisiinsa ja rakennuksiin nähden sekä pihosta aukeaviin näkymiin ja yhteyksiin. Puistomaisen miljöökokonaisuuden ja tunnelman säilyttäminen tulevaisuudessa on myös tärkeää.

Pihapiiri ja sisäisiä teitä, joilta näkymäyhdeyksiä piha-alueille. Oikealla K-rakennus, punainen rakennus toimii nykyisin käsityörakennuksena. Kuva v. 2020

Piha-alue vanhan sairaalakorttelin ja v. 1991 rakennetun U-rakennuksen välissä. Oikealla F-rakennus. Kuva v. 2020

Alkuperäinen sairaalakortteli, K-rakennuksen pääty länteen. Kuva v. 2020

4.1 F-RAKENNUS

4.1.1 HISTORIA JA MUUTOSVAIHEET

1834-1839 Suunnittelija arkkitehti Carl Ludvig Engel (1778-1840), valmistui vuonna 1844. Rakennustyö suoritettiin muurimestari Stephan Träskelin toimesta. Rakennuksen alkuperäinen käyttötarkoitus oli toimia lääninsairaalan päärakennuksena Tyyliltään rakennus edustaa uusklasismia. Runko on tiilirakenteinen.

1882-83 Th. Granstedt, L. Lindqvist ja Granholm, lääninarkkitehti. Rakennuksen ilmastointia parannettiin ja sairaalaa jatkettiin kummastakin päästä rakentamalla käymäläsiivet eli latriinit. Samassa yhteydessä lisättiin myös ikkunat vanhan rungon päätyihin.

1895 Piirustukset A.W. Stenfors

1937 Ragnar Wessman. Muutos kriminalipotilaiden hoito- ja tutkimuspaikaksi. 1.krs ja ullakkopiirustus löydetty VVSn arkistossa. 1.kerroksen muutosten kanssa hyvin saman tyyppisiä muutoksia tehty myös 2.kerroksessa, joten voidaan olettaa, että ne on tehty samoihin aikoihin. Ikkunat muutettu, rautakiskot lisätty karmien väliin. Vuonna 1938 rakennettiin 4,5 metrin korkuinen muuri kävelypihan ympärille. Sisäänkäynti lisätty eteläjulkisivuun. Pohjoissiipeen lisätty porras, toisen portaan lisäksi ei tietoa piirustusmateriaalin perusteella.

1968 Kävelypihan muurin tilalle asennettiin teräsverkkoaita. (vvs kirja)

1975 Keski-Suomen ja Vaasan piirirakennustoimisto. Pienet muutokset

(1986 Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen. Ikkunaremontti? (vvs kirja))

1991 Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen. Peruskorjaus; käyttötarkoitus säilytetty ennallaan mutta itäisen julkisivun sisäänkäynti purettu, sisätiloissa tauko-, wc-, ja kylpyhuonetiloja muutettu. Toisessa kerroksessa potilashuoneet muutettu toimistotiloiksi, muutoksia myös sisäseiiniin, wc- ja kylpyhuonetilat purettu ja uudet rakennettu. Ilmastointikonehuoneet rakennettu ullakolle.

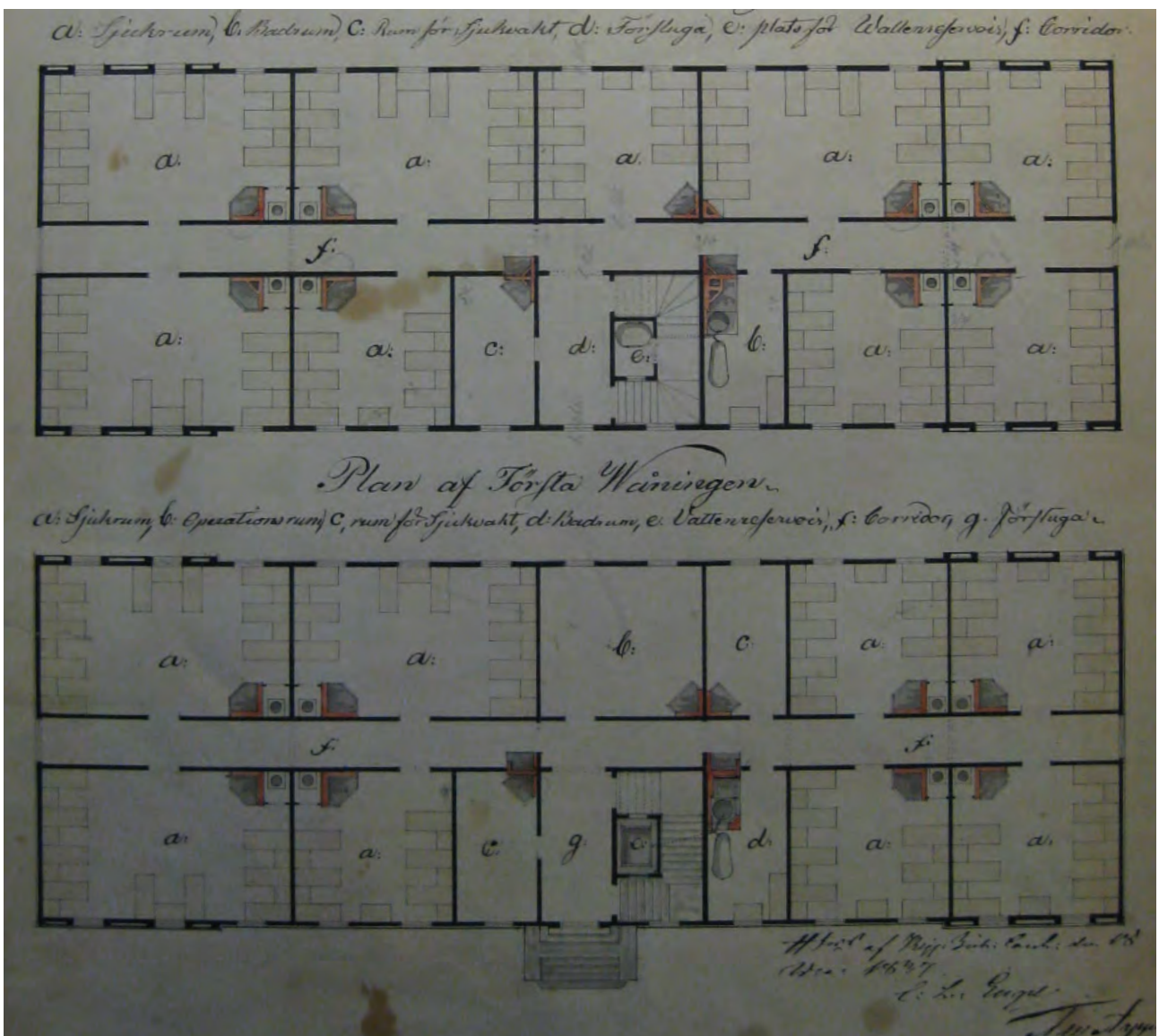
2003 Arkkitehtitoimisto Nurminen Antila & Co. Neuvotteluhuone rakennettu ullakolle. Poistumistie rakennettu ullakolle ja teräsporras lisätty eteläsiipeen.

F-rakennuksen pääjulkisivu länteen. Kuva v. 2020.

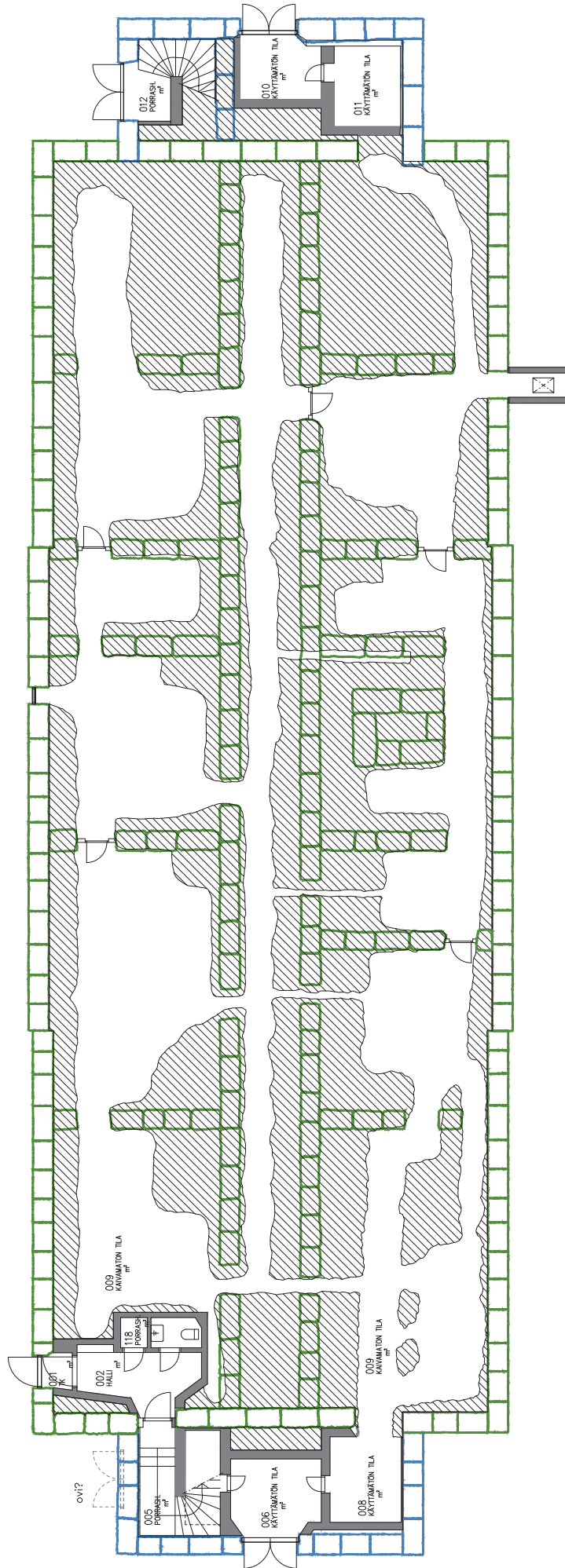
Valokuva julkisivusta itään, vuosi ei tiedossa, kuitenkin 1968-1975 väliltä. Sisäänkäynti lisätty 1937, nykytilanteessa poistettu.

Alkuperäinen pohjapiirustus Carl Ludwig Engel, 1837. Lähde: Kansallisarkisto.

4.1.2 KRONOLOGISET POHJAPIIRUSTUKSET

Kellari

1837–1881

1991

1882

2003

ikkä ei käy ilmi:
arkistomateriaalista

purettu rakenne, rakennettu
vähin aikanaan mukaan

1837–1881
Lasarett och Kurhus
i Nord Wasa Stad1882, laajennus
LÄNGLASARETTET i
frd WASA STAD1882, peruskorjaus
F–RAKENNUS2003, muutos
F–RAKENNUS1975–1991, muutokset
F–RAKENNUS

1. ruokailu
2. puheluhuone
3. WC
4. lääkärin
5. polttolaitos
6. kylpyhuone
7. puhelinhuone
8. varasto
9. henkilöpuhuhuone
10. pesuhuone
11. vierashuone
12. tupakkahuone

1937, muutokset
MUSTASÄREN MIEHISRAIALA

1. ruokailu
2. puheluhuone
3. WC
4. lääkärin
5. polttolaitos
6. kylpyhuone
7. puhelinhuone
8. varasto
9. henkilöpuhuhuone
10. tarjottu

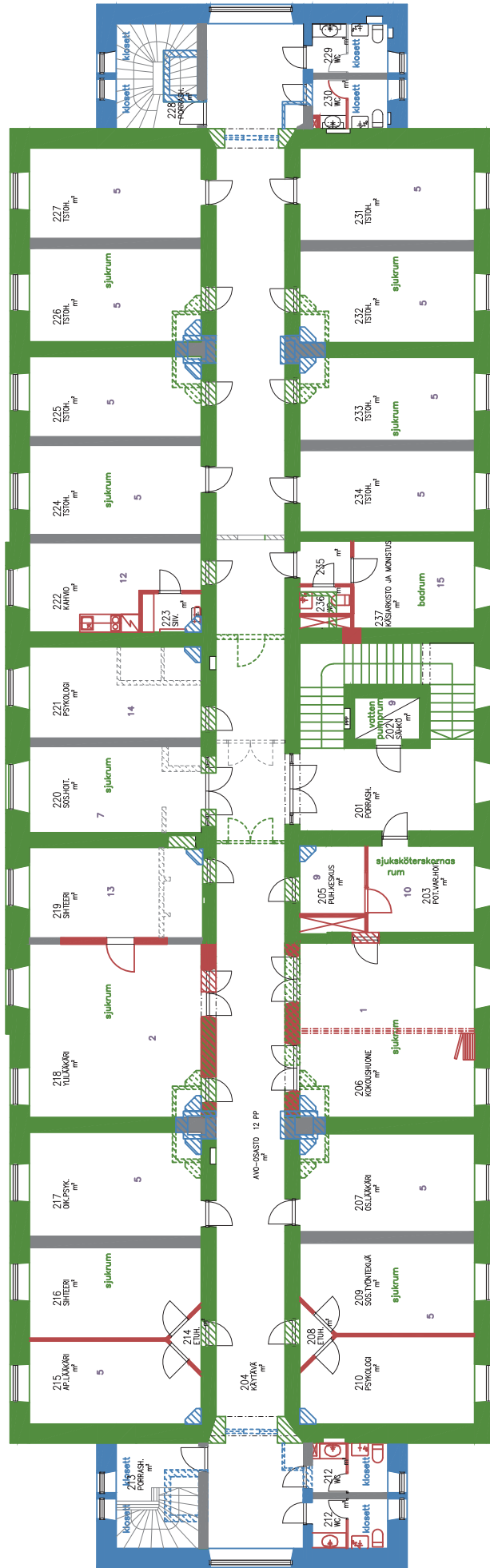
1.KERROS

 1837–1881	 1991	 2003	 1975–1991, muutokset F=RAKENNUS	 2003, muutokset F=RAKENNUS
 1882	 1937	 ikä ei käy jimi: arkistomateriaalista	 1975–1991, muutokset F=RAKENNUS	 1975–1991, muutokset F=RAKENNUS
 1937	 1975–1991	 purettu rakenne, rakennettu vähin aikanaan mukaan	 1975–1991, muutokset F=RAKENNUS	 1975–1991, muutokset F=RAKENNUS

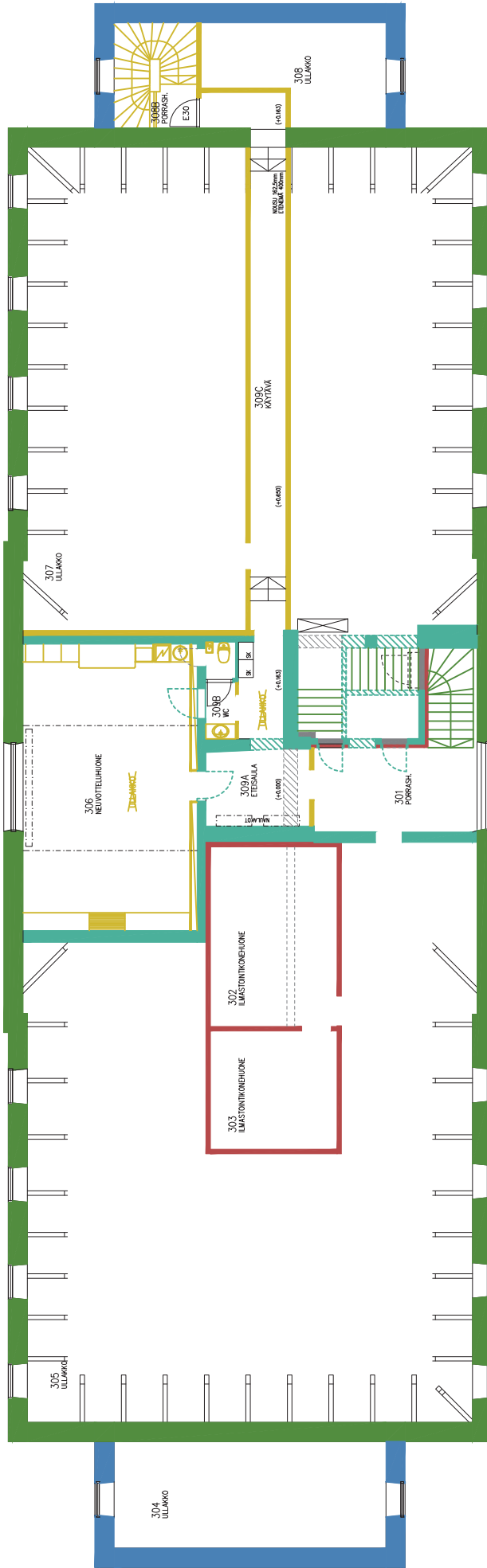
1937, muutokset MUSTASAAREN MIEHISAIRALA	1975–1991, muutokset F=RAKENNUS	1991, muutokset F=RAKENNUS	2003, muutokset F=RAKENNUS
1. ruokailu	1. ruokailu	1. ruokailu	1. ruokailu
2. vöryhuone	2. vöryhuone	2. vöryhuone	2. vöryhuone
3. istumapaikka	3. istumapaikka	3. istumapaikka	3. istumapaikka
4. istumapaikka	4. istumapaikka	4. istumapaikka	4. istumapaikka
5. polttolaitteisto	5. polttolaitteisto	5. polttolaitteisto	5. polttolaitteisto
6. keuhkokuivaus	6. keuhkokuivaus	6. keuhkokuivaus	6. keuhkokuivaus
7. keuhkokuivaus	7. keuhkokuivaus	7. keuhkokuivaus	7. keuhkokuivaus
8. puhallinhuone	8. puhallinhuone	8. puhallinhuone	8. puhallinhuone
9. varasto	9. varasto	9. varasto	9. varasto
10. tarjolla	10. tarjolla	10. tarjolla	10. tarjolla
11. berliiniläppähuone	11. berliiniläppähuone	11. berliiniläppähuone	11. berliiniläppähuone
12. pesuhuone	12. pesuhuone	12. pesuhuone	12. pesuhuone
13. vessahuone	13. vessahuone	13. vessahuone	13. vessahuone
14. WC	14. WC	14. WC	14. WC
15. lämpöhuone	15. lämpöhuone	15. lämpöhuone	15. lämpöhuone

2.KERROS

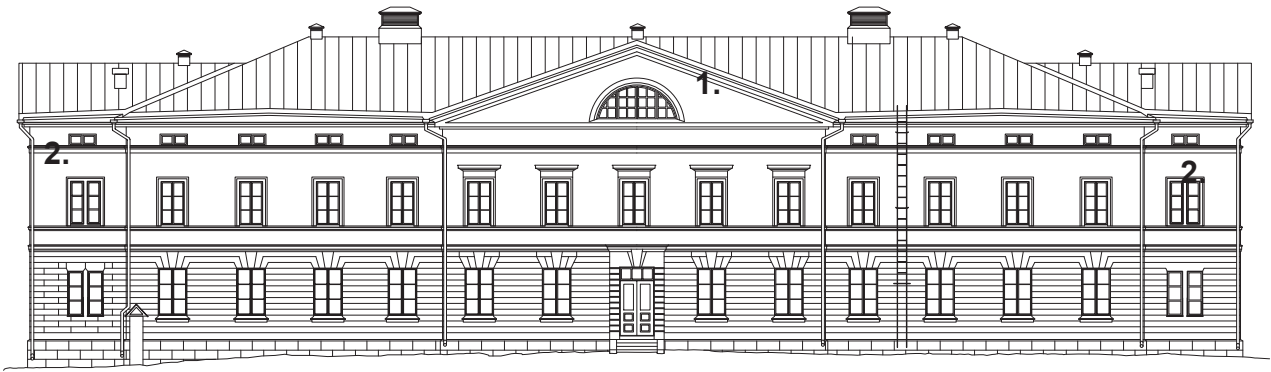

1837-1881	1991	2003	1975-1991, muutokset
F=RAKENNUS	2003, muutokset
F=RAKENNUS
1882, lasaretti ja kurthus
invld. Wasa Stad	1882, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad	1882, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad	1982, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad	1982, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad
1837-1881
Lasarett och kurthus
invld. Wasa Stad	1882, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad	1882, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad	1982, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad	1982, lasaretti och kurthus
invld. Wasa Stad
1937, muutokset
MUSTASAREN, MELISAIRALA	1937, muutokset
MUSTASAREN, MELISAIRALA	1937, muutokset
MUSTASAREN, MELISAIRALA	1975-1991, muutokset
F=RAKENNUS	2003, muutokset
F=RAKENNUS
1. ruokailu
2. keuhkokuone
3. wc
4. lääkärin
5. polttila
6. polttila
7. kylpyhuone
8. puhelinhuone
9. varasto
10. tarjottu	1. ruokailu
2. keuhkokuone
3. wc
4. lääkärin
5. polttila
6. polttila
7. kylpyhuone
8. puhelinhuone
9. varasto
10. tarjottu	1. ruokailu
2. keuhkokuone
3. wc
4. lääkärin
5. polttila
6. polttila
7. kylpyhuone
8. puhelinhuone
9. varasto
10. tarjottu	1. ruokailu
2. keuhkokuone
3. wc
4. lääkärin
5. polttila
6. polttila
7. kylpyhuone
8. puhelinhuone
9. varasto
11. henkilöpuukkuhuone
12. vierashuone
13. keuhkokuone
14. tupakkahuone	1. ruokailu
2. keuhkokuone
3. wc
4. lääkärin
5. polttila
6. polttila
7. kylpyhuone
8. puhelinhuone
9. varasto
11. henkilöpuukkuhuone
12. vierashuone
13. keuhkokuone
14. tupakkahuone
1975-1991
arkistomateriaalista
purennettua rakennetta, rakennettu
värin aikanan mukaan	1975-1991
arkistomateriaalista
purennettua rakennetta, rakennettu
värin aikanan mukaan	1975-1991
arkistomateriaalista
purennettua rakennetta, rakennettu
värin aikanan mukaan	1975-1991
arkistomateriaalista
purennettua rakennetta, rakennettu
värin aikanan mukaan	1975-1991
arkistomateriaalista
purennettua rakennetta, rakennettu
värin aikanan mukaan

ULLAKKO

1837–1881	1991	1975–1991, muutokset
F=RAKENNUS	1982, peruskorjaus
F=RAKENNUS	2003, muutos
F=RAKENNUS
1882	2003			
1937	ikä ei käy ilmi:
arkistomateriaalista			
1975–1991	puuretu rakennne, rakennettu
värin aikanan mukaan			
-
1837, muutokset
MUSTASAAREN MIELISAIRALA	1975–1991, muutokset
F=RAKENNUS	2003, muutos
F=RAKENNUS
1. ruokailu	1. ruokailu	
2. makuuhuone	2. makuuhuone	
3. wc	3. wc	
4. lääkäri	4. lääkäri	
5. polttosuhuone	5. polttosuhuone	
6. kylpyhuone	6. kylpyhuone	
7. puhelinhuone	7. puhelinhuone	
8. varasto	8. varasto	
9. varasto	9. varasto	
10. tarjottu	10. henkilötyöpöytähuone	
	11. pesuhuone	
	12. vierashuone	
	13. lääkärin vastaanotto	
	14. tupakkahuone	
	15. tupakkahuone	

Julkisivu länteen 2003. F-rakennuksen julkisivupiirustukset Arkkitehtitoimisto Nurminen Antila & Co, 2003. Lähde: Senaattikiinteistön arkisto.

4.1.3 JULKISIVUJEN MUUTOKSET

Julkisivut ovat säilyneet lähes alkuperäisessä muodossaan. Pääsisäänkäynnin kiviporras on todennäköisesti myös alkuperäinen. Valokuvista näkyy, että pääsisäänkäynnin ovi on vaihdettu jossain vaiheessa. Nykyinen ovi on alkuperäisen muodon mukainen.

1. Kolmiopääty ja suuri puoliympyräikkuna puuttuvat löydetyistä alkuperäistä suunnitelmista, mutta valokuvissa valmistumisvuodelta 1944 ne näkyvät jo rakennettuina. Puoliympyrä-ikkunoiden ruudukko on muutettu pienemmäksi (galleri lasien välissä?) vuoden 1937 muutosvaiheessa.

2. 1882-1883 Th. Gransted, L Lindqvist ja Granholm, laajennukset, käymäläsivut

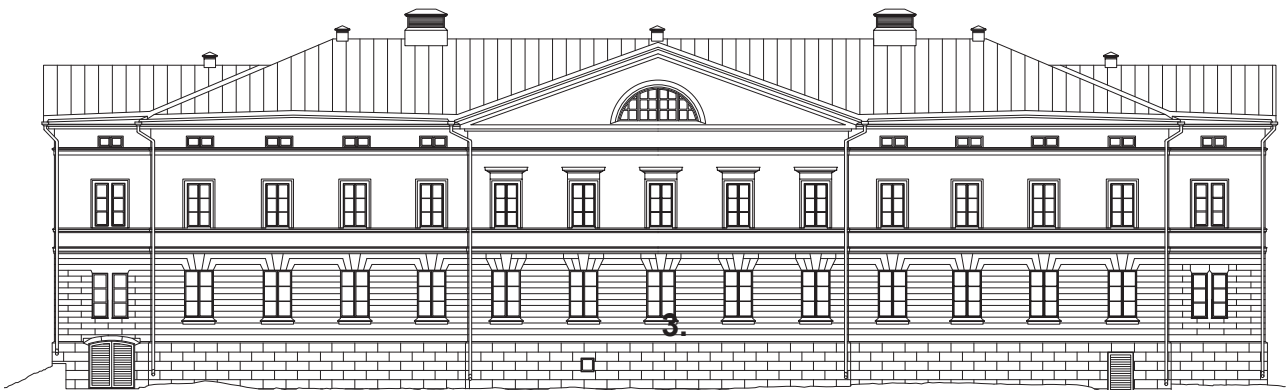
3. 1937 Ragnar Wessman, sisäänkänti lisätty. Purettu vuonna 1991. Ennen vuotta 1937 ikkuna on muutettu rankalaiseksi parvekkeeksi, vuosi epäselvä.

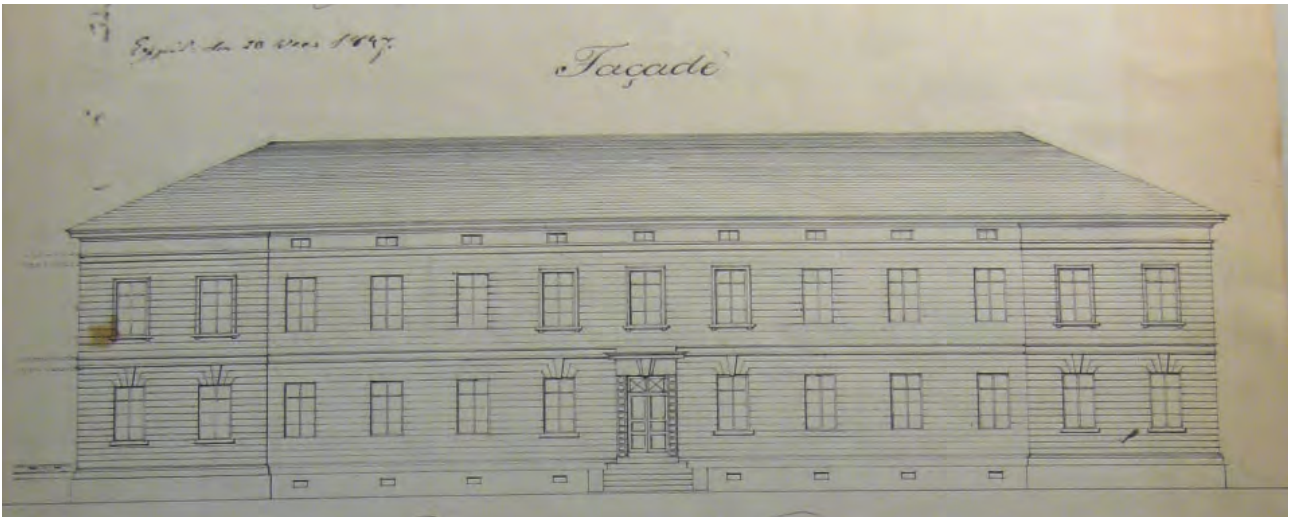
Julkisivu pohjoiseen

Julkisivu etelään

Julkisivu itään

Alkuperäinen julkisivupiirustus Carl Ludwig Engel, 1837. Lähde: Kansallisarkisto.

F-rakennus, julkisivu itään. Kuva v. 2020.

Pääsisäänkäynti, kuva v. 2020

Ranskalainen parveke muutettuna ikkunaksi. Kuva v. 2020

Alkuperäinen F ja K-rakennusten välissä sijaitseva pääsisääntulotien portti sairaala-alueelle. Kuva v. 2020

F-rakennus, vuosi ei tiedossa. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

F-rakennus vuosi ei tiedossa, kuitenkin v. 1983 jälkeen. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

F-rakennus vuosi ei tiedossa. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

F- ja K-rakennus vuosi ei tiedossa, kuitenkin vv 1968-1975 välissä. Pääovi muutettu. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

Läänisairaala valmistusvuonna 1844. Lähde: Pohjanmaan museo

4.1.4 NYKYTILANNE JA INVENTOINTI

Yleistä piirteitä

Kaksikerroksinen ja kivirakenteinen sairaalan päärakennus edustaa tyypillistä Engelin uusklassista tyyliä. Rakennus oli valmistuessaan vallalla olevien käsitysten mukaan hyvin ajanmukainen ja siihen oli suunniteltu paikat 130 potilaalle. Suurimmat muutokset rakennuksen poistumistie- ja tilajärjestelyihin on tehty v. 1937 muutoksessa kriminaalipotilaiden hoito- ja tutkimuspaikaksi. Silloin rakennettiin mm. uudet poistumistieportaat kumpaankin päättyyn.

Vuonna 1991 tehdyssä peruskorjauksessa toinen kerros muutettiin toimistotiloiksi, lähes kaikki pinnat, ikkunat ja ovet listoituksineen sekä talotekniikka uusittiin.

Ullakko

Suurta ullakkoa on oletettavasti käytetty ainakin osittain varastotilana aikaisemmin. Ullakkotiloihin on sijoitettu myöhemmin IV-konehuoneita sekä modernilla av-tekniikalla varustettu kokoushuone

2. krs toimistotilat

Rakennuksen pohja noudattaa alkuperäistä rakennussuunnitelmaa, jossa huoneet ryhmittyvät jonoiksi keskikäytävän molemmin puolin. Siten kaikki toimistohuoneet sijaitsevat ulkoseinillä saaden ikkunoista päivänvaloa.

1. krs potilashuoneet

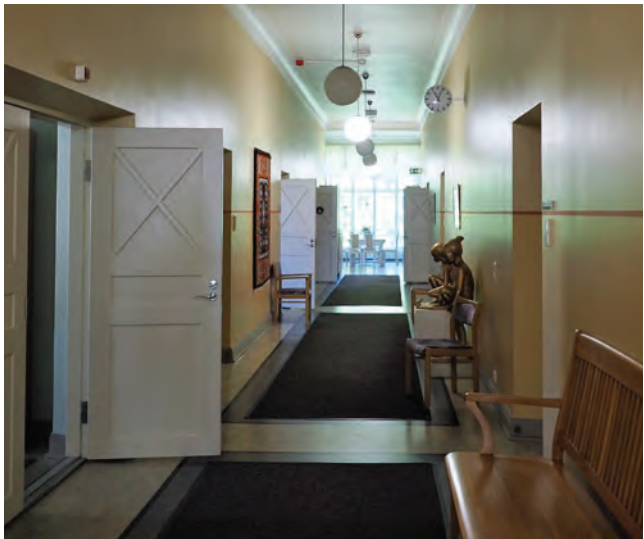
Kuten 2. kerroksessa myös 1.kerroksen pohja noudattaa alkuperäistä keskikäytävällä varustettua pohjaa. Huoneet sijoitettu ulkoseinille ja nykyinen tilajako noudattaa hyvin pitkälle v. 1937 tilamuutosten jälkeistä tilannetta lukuun ottamatta wc-tilojen sijaintia.

Kellari

Kellari on edelleen pääosin kaivamatonta tilaa. Päädyissä sijaitsevien tilojen rakennusvaiheiden historia on epäselvä. Oletettavasti kellariin tulevat portaat on lisätty v. 1937 korjaustöiden yhteydessä ja kaikki pinnat on uusittu v. 1991 peruskorjauksen yhteydessä. Eteläpäädyn kellaritilassa on nähtävissä vanha kellarin holvi ja muurattua seinärakennetta rapattuna sekä graniittisokkelia.

Kylmäullakko

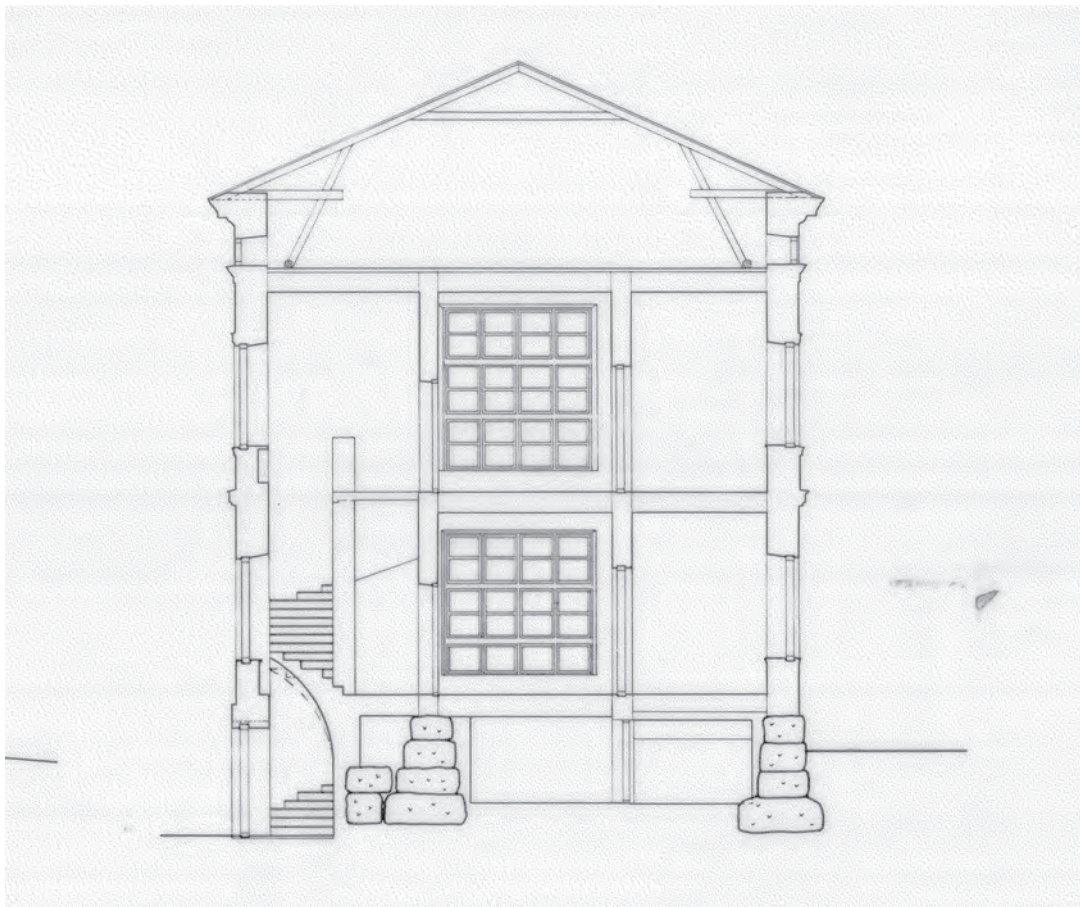
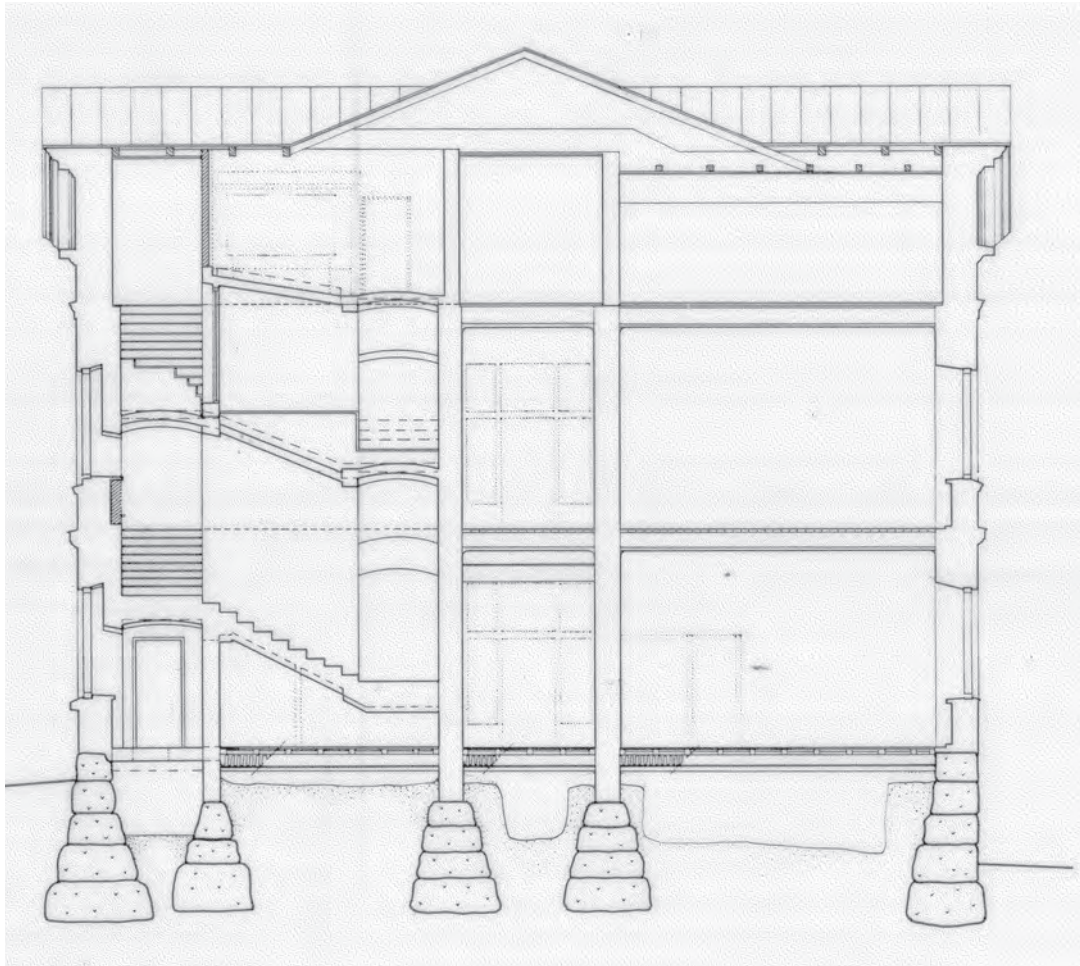
2. kerros, keskikäytävä

1. kerros, keskikäytävä

Pohjoispäädyn kellarin ulko-ovi

Leikkaukset peruskorjaus 1991, Arkkitehtitoimisto Kyyhkynen. Lähde: Senaatti-kiinteistön arkisto

Lattiat

Rakennuksen alapohja on puurakenteinen lukuun ottamatta betonirakenteista kellarin alapohjaa. Välipohjat ovat vanhojen leikkausten mukaan puurakenteisia.

Ullakolla puuvälipohjan päällä on pääosin tiiliholvi mutta oletettavasti v. 1937 muutostöiden yhteydessä on osa keskialueen välipohjasta sekä päätyportaikkojen ylätasanteet valettu betonista.

Vuonna 1991 tehdyn peruskorjauksen yhteydessä lähes kaikkien lattioiden pinnoitteet on uusittu.

Pääsisäänkäynnin porrashuoneen lattiamateriaalina on kuitenkin säilytetty vanha kalkkikivilaatta. Käytävien pintamateriaalina on linoleumi, jota on käytetty myös suurimmassa osassa sekä potilas- että toimistohuoneita.

Toisen kerroksen kokoushuoneessa sekä viereisessä toimistohuoneessa on säilytetty vanha maalattu puulattia käyttäen 1800-luvun loppupuolelle tyypillistä väritystä; n. 30 cm levyistä tummempaa vyöhykettä, joka on rajattu irti keskilattian väristä 2cm levyisellä tummalla viivalla.

Pesu- ja wc-tilojen sekä aputilojen lattiat ovat klinkkeriä ja muovimattoa.

Seinät

Lähes kaikki sekä vanhat että uudet seinät ovat maalipintaisia lasikuitukankaalla pinnoitettuja muurattuja ja rapattuja/tasoitettuja tiiliseiniä.

Porrashuoneissa, sekä toisen kerroksen käytävissä seinät ovat kaksivärisiä, joissa paneeliosa ja seinän yläosa on erotettu n. 2 cm levyisellä tummemmalla viivalla.

Yleensä seinät ovat yksivärisiä päättyen potilas- ja toimistohuoneissa seinäpinnan ja holkkalistan erottavaan tummaan n. 2 cm levyiseen viivaan.

Wc- ja pesutiloissa seinissä on laatoitukset seinien puoliväliin ja seinien yläosat on maalattu katon sävyyn.

Listat

Tiloissa, joihin ei ole rakennettu alakattoja (potilas- ja toimistohuoneet, 2. kerroksen käytävät) on seinien ja katon rajapinnassa vanhat holkkalistat. Voidaan olettaa, että kokoushuoneessa, jossa on säilytetty vanha lautalattia, vanhoilla seinillä on säilytetty myös vanhat jalkalistat. Lattiapintojen uusimisen yhteydessä on oletettavasti uusittu myös kaikki puiset listoitukset, joissa on pääosin pyritty noudattamaan vanhaa listatyyppejä.

Rakennuksen isot päätyikkunat liittyvät seiiniin muotoilluilla smyygeillä.

Sisäkatot ja alakatot

Sisäkatot ovat valkoisia tasoitettuja ja maalattuja kattoja lukuun ottamatta ensimmäisen kerroksen käytävän levyrakenteista alakattoa sekä kokoushuoneen kattolappeiden suuntaista osin reitettyä akustoivaa levykattoa. Käytävän rimakoristeltu alakatto näyttää 80-lukuiselta ja poikkeaa rakennuksen luonteesta.

Potilashuone 1.krs

Toimistohuone 2.krs. Alla: Lattian koristemaalaus 2. krs

Pääsisäänkäynnin porras 2. kerroksesta ullakolle

Ullakon kokoustilan poistumistieporras eteläpäädyssä.

Portaikot

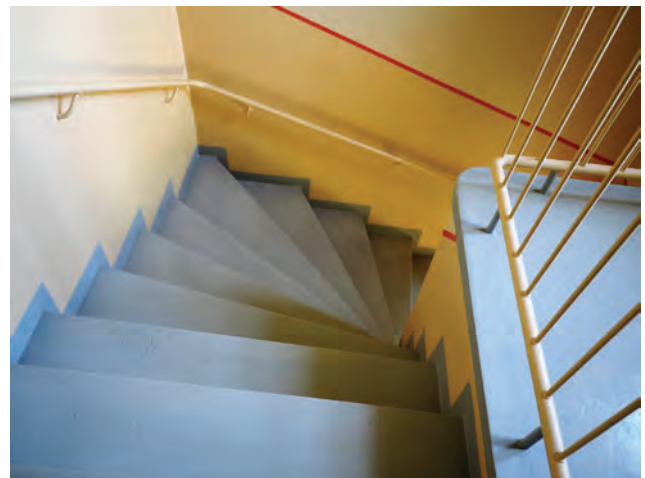
Pääsisäänkäynnin graniittinen ulkoporras on säilynyt alkuperäisellä paikallaan ja alkuperäisen mallisena. Toisen puolen valurautainen kaide on lisätty myöhemmin.

Pääsisäänkäynnin yhteydessä oleva pääportaikko on alkuperäinen kalkkikiviaskelmineen, jotka vaihtuvat toisen kerroksen porrashuoneesta ullakolle noustessa kolmen askelman jälkeen puuaskelmiksi vaihtuen jälleen loppuosan valetuiksi betoniaskelmiksi. Porrashuoneen lattiat ovat kalkkikivilaattapintaiset. Pääportaatan maalattu käsijohde on lisätty myöhemmin.

Rakennuksen kummankin päädyn betonirakenteiset poistumistieportaavat kaiteineen ja käsijohteineen rakennettiin v. 1937 eikä niihin ole tehty muutoksia myöhempien korjausten yhteydessä maalipintojen uusimista lukuun ottamatta

Ullakon kokoushuoneen uusi teräsrakenteinen poistumistieporras rakennettiin eteläsiipeen v. 2003.

Rakennuksen itäjulkisivulla sijainnut, oletettavasti alkuperäinen, ranskalainen parveke muutettiin v. 1937 ulko-oveksi, joka johti aidatulle kriminaalipöytätilaiden ulkoilualueelle. Tämä sisäänkäynti siihen liittyvine ulkoportaineen ja kaiteineen purettiin v. 1991 peruskorjauksen yhteydessä.

Pohjoispäädyn poistumistieporras

Ullakon tasoeroja

Ovet ja ikkunat

Nykyiset ulko-ovet ja ikkunat ovat puisia ja useaan kertaan peittomaalattuja (useita eri värikerroksia).

Nykyinen pääovi ja tuulikaapin sisäovi ovat vanhoja ja niiden muoto on alkuperäinen. Ne on oletettavasti asennettu takaisin paikoilleen 1937 asennetun ulko-oven ja yläikkunan sijalle. Lasi-ikkunat ja -ovet porrashuoneesta käytäviin sekä käytävissä on lisätty v. 1937 tehdyssä peruskorjauksessa. Ne on uusittu metallirunkoisiksi osastoiviksi oviksi v. 1991 korjausten yhteydessä. Muut sisäovet ovat on uusittu v. 1937 peruskorjauksen yhteydessä sekä uudelleen v. 1991 peruskorjauksessa vastaamaan silloisen lainsäädännön edellyttämiä vaatimuksia.

Valokuva-aineiston perusteella alkuperäiset ikkunat ovat olleet poikkivälillä varustettuja kuusiruutuisia ikkunoita, joissa osa yläikkunoista oli tuuletusikkunoita eli ns. fortuskoita.

Ikkunoiden uusimisajankohdista ei ole varmaa tietoa, mutta 1930-luvun alussa rakennuksen ikkunat olivat valokuvien mukaan edelleen yllä kuvatun kaltaisia

Ikkunat uusittiin 1937-luvulla, kun rakennukseen sijoitettiin vankimielisairaalan osastoja. Tällöin ikkunoiden ruudutusta laajennettiin ja ikkunat varustettiin kalterein.

Nykyiset ikkunat on asennettu todennäköisesti v.1986. Ne ovat kuusiruutuiset sisään-ulos-aukeavat ikkunat mutta ilman poikkikarmia.

Pääoven viereinen ikkuna länsijulkisivulla.

Pääovi

Pääoven

tuulikaappi.

Pääporrashuoneen ja käytävän välinen lasi-ovi, 1. krs

Pohjoispäädyn porrashuoneen Ikkuna, 2. krs

4.1.5 ARVOT JA SUOJELUTARVE, YHTEENVETO

Sairaala-alueen päärakennus on erityisen arvokas kohde niin arkkitehtonisilta kuin myös kulttuurihistoriallisilta arvoiltaan. Rakennus edustaa Engelin usklasismia henkivää tuotantoa ja on hyvin säilyttänyt alkuperäisen luonteensa ja tyyppiipiirteensä.

Rakennus on suojeltu osana suurempaa kaavassa määriteltyä suojeltua kokonaisuutta. Rakennuksen kunnossapidossa ja hoidossa on otettava huomioon sen kulttuurihistoriallinen merkitys ja muutoksista on neuvoteltava aina museoviraston kanssa.

Rakennuksen sisätilojen merkittävin alkuperäisestä rakennuksesta sekä 1800-luvun muutoksista säilynyt asia ovat keskikäytävä, porrashuoneet sekä pääasiallinen huonejako, jotka itsessään ovat säilyttämisen arvoisia. Em. johtuen suurin osa seinistä ovat alkuperäisiä mutta ovet, ikkunat, listoitukset ym. on uusittu useaan kertaan eri korjausten yhteydessä - useimmiten kuitenkin pyrkien noudattamaan rakennuksen tyyliin sopivaa detajjiikkaa.

Uusien korjausten yhteydessä tulisi säilyttää ja kunnostaa jäljellä olevat alkuperäiset rakennusosat ja niitä täydennettäessä noudattaa rakennuksen detajjiikkaa ja estetiikkaa. Harvat alkuperäiset pinnat kuten pääportaiden ja sisäänkäynnin alkuperäiset kalkkikivipinnat ja huoneiden laualattiat on säilytettävä ja kunnostettava. Pintoja uudelleen maalattaessa ja pinnoitettaessa on päätettävä mihin aikakauteen väritys halutaan palauttaa ja luoda rakennukseen ao aikakauteen kuuluva yhtenäinen värimaailma.

Ikkunoita ja ovia uusissa olisi otettava huomioon alkuperäisten ikkunoiden muotokieli ja sijainti rakennusrungossa.

Jos rakennukseen halutaan/on tarve tuoda uusia elementtejä ne, voivat noudattaa modernia muotokieltä mutta niiden on muodostettava olemassa olevan sisätilan kanssa visuaalisesti ja esteettisesti yhtenäinen kokonaisuus.

4.2 T-RAKENNUS

4.2.1 HISTORIA JA MUUTOSVAIHEET

1834-1839 Södra flygeln

Arkkitehti Carl Ludvig Engel (1778-1840), valmis 1844. Rakennustyö suoritettiin muurimestari Stephan Träskelinin toimesta. Tiilirakennus, rapattu julkisivu, peltikatto, puukattotuolit, kivijalka ym.. mielisairaiden potilashuoneet, pesutupa ja leipomo.

1895 Södra flygeln

Piirustukset A.W. Stenfors

1908 Södra flygeln

Th. Granstedt, Kranck. Toisen kerroksen laajennus; henkilökunnan huoneet ja kaksi ruokasalia. Keittiö lisätty 1.kerrokseen. Porras siirretty.

1921-1927 Talousrakennus

Kranck. Laajennukset eri vaiheissa; isompi pesutupa ja saunatilat.

1937 Talousrakennus

Ragnar Wessman. 2.kerroksiin rakennettiin potilashuoneet. 3.kerroksen laajennus epäselvä. Suunnitelmat 1. ja 2.kerroksen pohjista löydetty, mutta ei muita tietoja.

1975 Talousrakennus

Keski-Suomen ja Vaasan piiripakennustoimisto. Kaikki tilat peruskorjattu ja tehty tilajaon muutokset. 2 kerroksinen liitososa rakennettu Ukkolan ja T-rakennuksen väliin, sisäänkäynti sen sijaan purettu. Saunaosaston sisäänkäynti lisätty. Hissi rakennettu ja porras muutettu isommaksi. 1. kerroksen keskiosa muutettu puutyötiloiloiksi. 2. kerroksen potilashuoneet purettu ja jakelukeittiö, ruokasali ja käsitytilat rakennettu. Kellarin lattia on laskettu ja seinien alaosiin tehty uusi valu. Kellarin sisäänkäyntiporras ja ovi uusittu.

1993 Talousrakennus

Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkyinen. Peruskorjaus, jossa Ukkolan ja T-rakennuksen liitososa purettu ja sisäänkäynti rakennettu takaisin edelliseen sijaintiin. Uusi kiveys asennettu pihaan. Ikkunat tai osa ikkunoista uusittu ja julkisivu peruskorjattu. 1. kerroksen keskiosa muutettu kanttiiniksi ja liinavarastoiksi. Saunatilat muutettu pesutupatiloiksi. 2. kerroksen käsityötilat muutettu juhlasaliksi ja wc-tilat lisätty.

2006 T-rakennus

Arkkitehtitoimisto Gerd Hytönen. Sisäinen peruskorjaus, pieniä sisäisiä muutoksia ja osa kiintokalusteista ja keittiökoneista uusittu. Keittiön sisäänkäyntiporras uusittu.

2013 T-rakennus

Arkkitehtitoimisto Nurminen Antila & Co. 3. kerroksen katon ja räystäsrakenteiden korjaus.

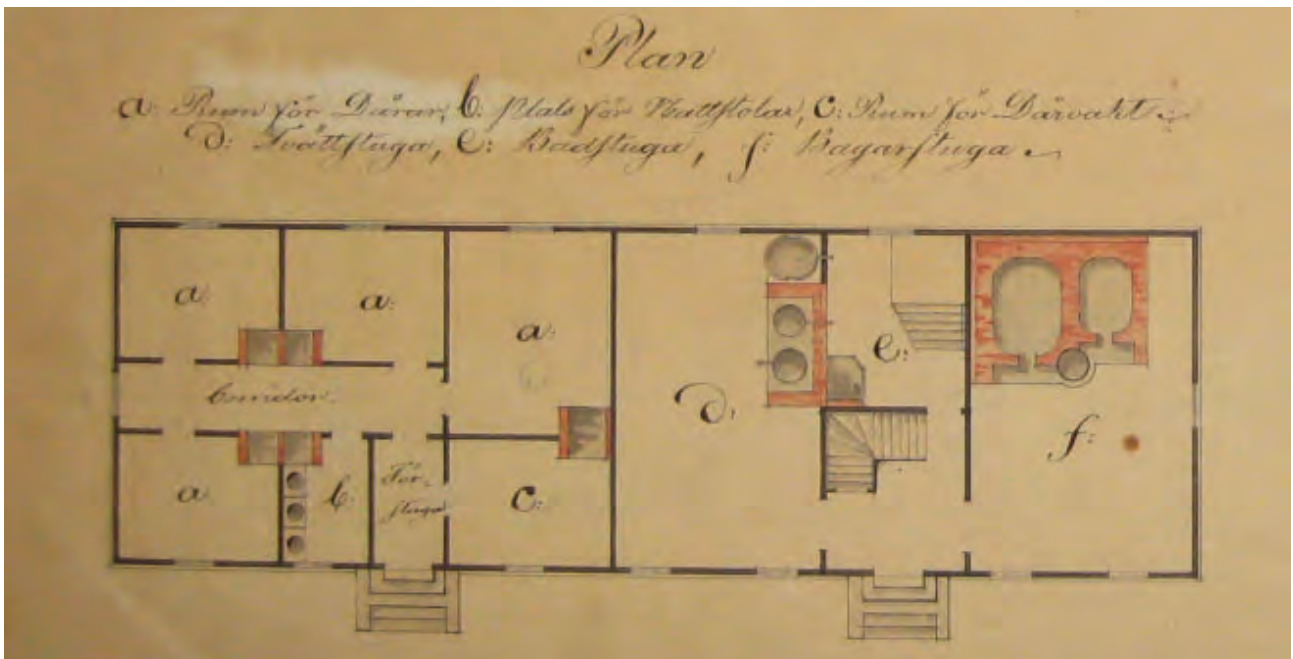

Pääjulkisivu pohjoiseen, kuva otettu F-rakennuksen edestä alkuperäiseltä piha-aukealta v.2020

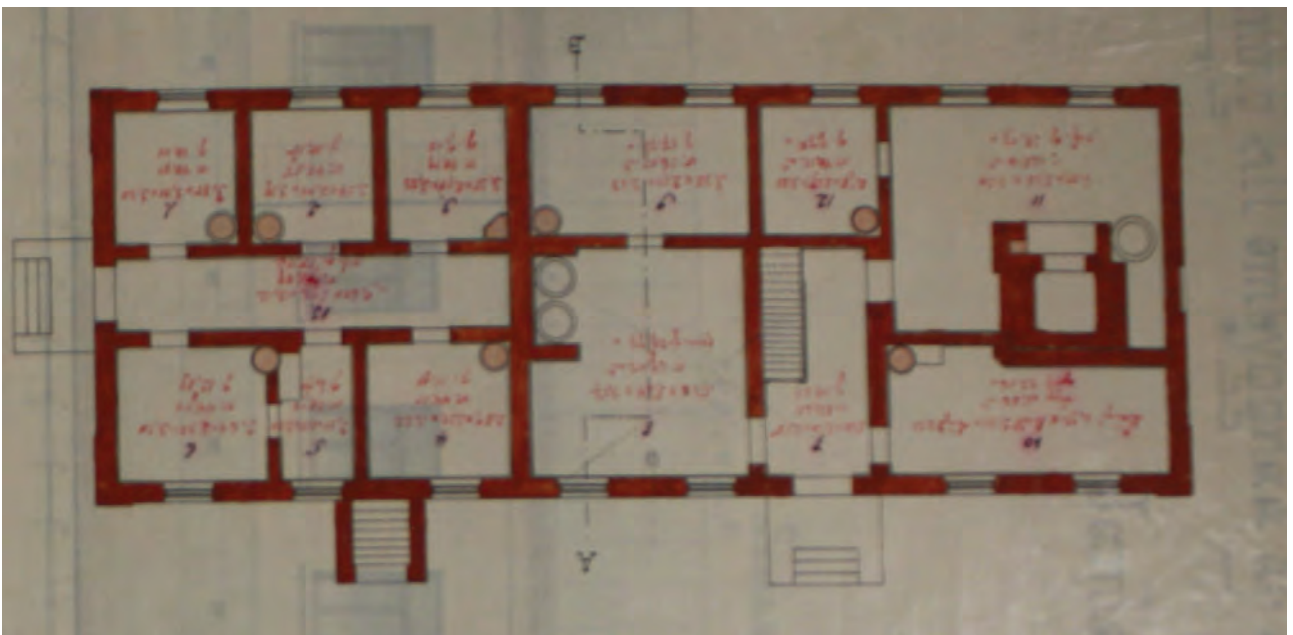
Rakennuksen mittasuhteet alkuperäisessä piirustuksessa eivät osu yhteen myöhempien piirustuksien kanssa. Tästä johtuen seinien, ovien ja ikkunoiden alkuperäisten sijaintien merkitseminen ei onnistunut. A.W. Stenforsin mittapiirustukset vuodelta 1985 on merkitty kronologisiin pohjapiiruksiin alkuperäisenä. Rakennuksesta alku aikoina otettujen valokuvien perusteella rakennus sovituu Stenforsin piirustuksiin.

F-, U- ja T-rakennus vuosi epäselvä. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

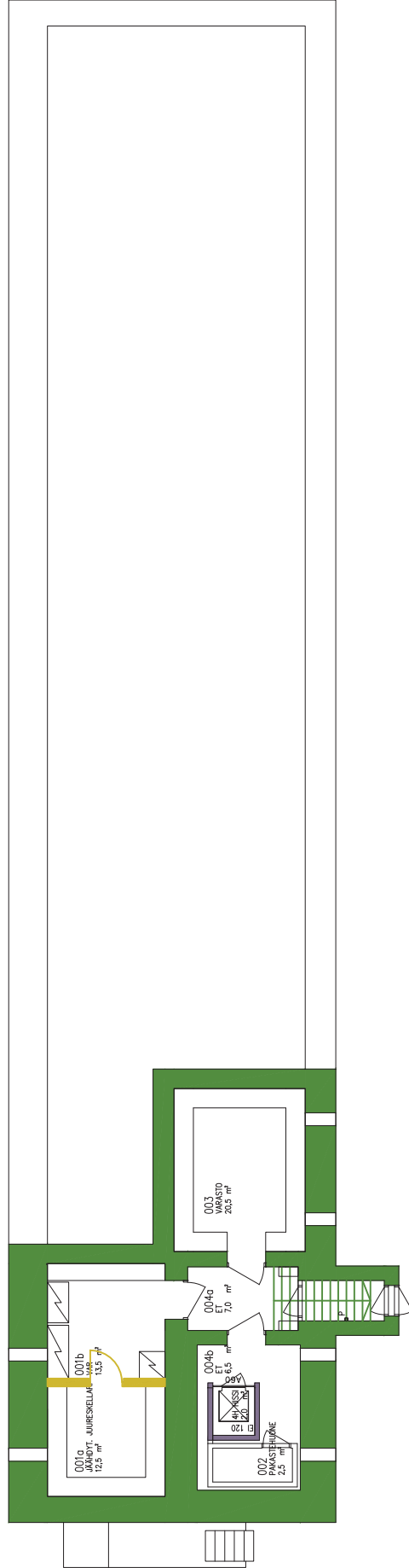
Alkuperäinen suunnitelma Carl Ludwig Engel, 1834. Lähde: Kansallisarkisto.

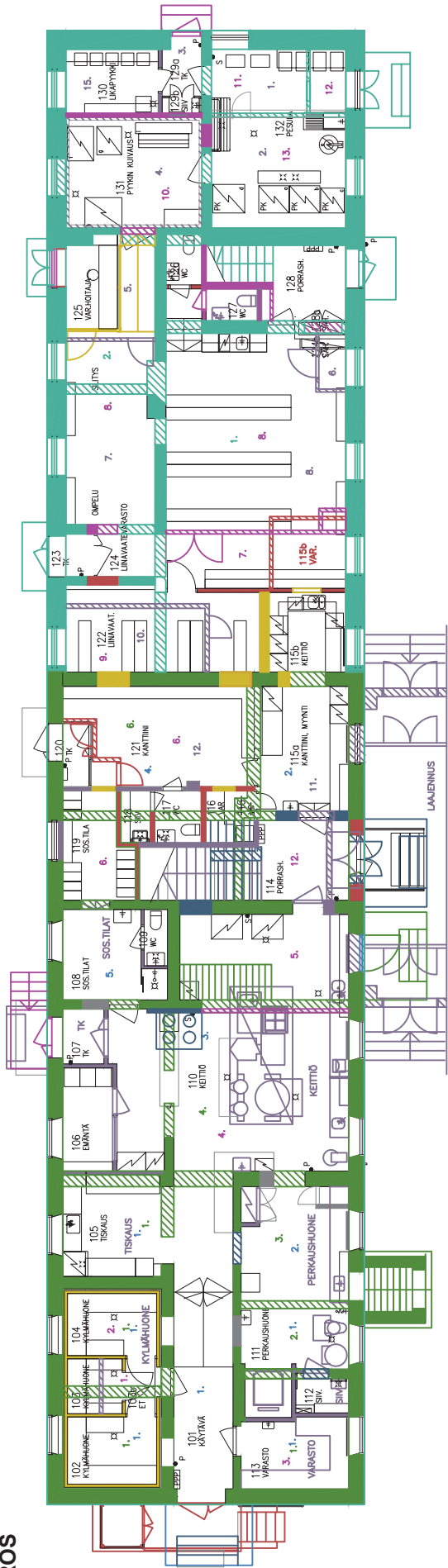
Pohjapiirustus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto.

4.2.2 KRONOLOGISET POHJAPIIRUSTUKSET

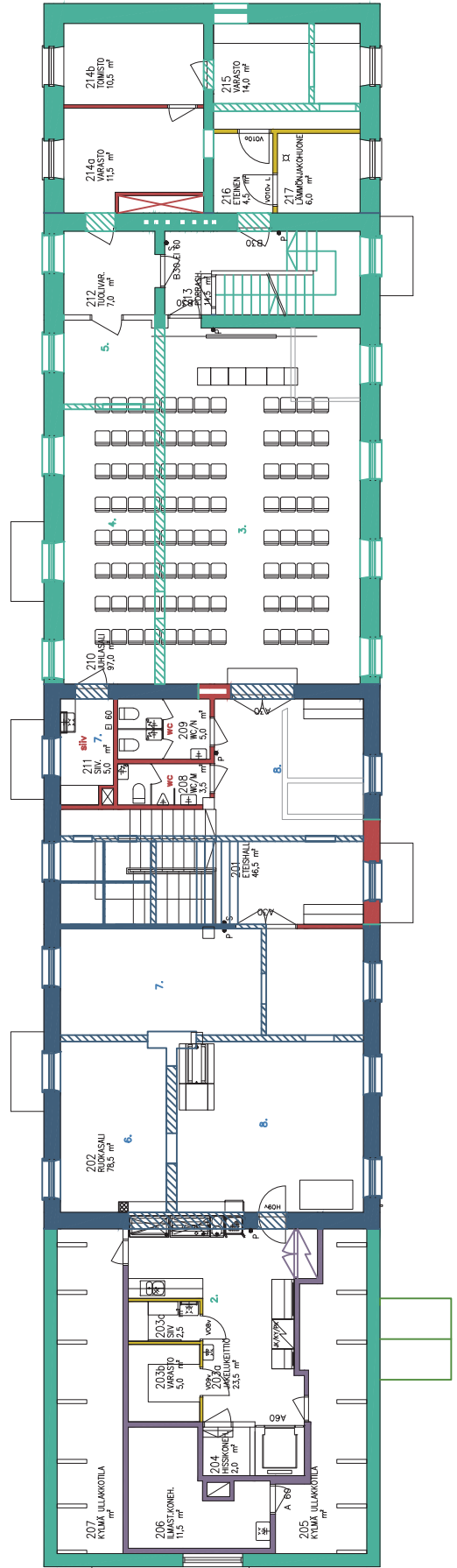
Kellari

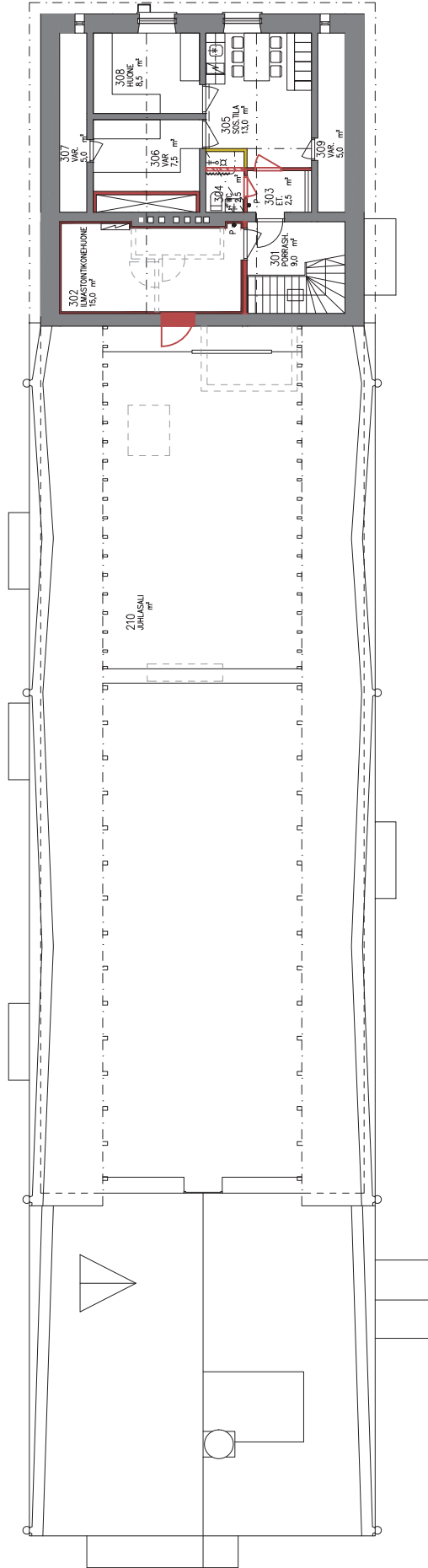
1.KERROS

2.KERROS

3.KERROS

1834–1895
SÖDRA FLYGELN
Rum för dörrar, bätt,
bad och bagerstuga

1. rum för dörrar
2. plats för dörrväkt
3. rum för bätt
4. baderstuga
5. baderstuga
6. bagerstuga

1908
SÖDRA FLYGELN
Isoleringsavdelning

1. isoleringsavdelning
2. kök
3. kök
4. bageri
5. depot
6. skänkska
7. handfärd
8. matsal

1921–1926
TALOUSRÄKKNINGS
TALOUSRÄKKNINGS

1. pesuhuone
2. pesuhuone
3. kulkuväylä ja makkeliuhuone
4. ailiyhuone
5. varasto

1937 muutos
TALOUSRÄKKNINGS
pöytähuoneet lisäty

1. varasto
2. ruuan jakelu
3. ruokahuone
4. ruokahuone
5. tarjoilu
6. leipomo
7. vammaisohja
8. pesuhuone
9. laitteluhuone

1975 laajennus ja
peruskorjaus
TALOUSRÄKKNINGS
TALOUSRÄKKNINGS

1. pöytähuone
2. pesuhuone
3. ailihuone
4. ruokahuone
5. ruokahuone
6. vakeja
7. vammaisohja
8. linjatönnäsh.
9. linjatönnäsh.
10. kulkuväylä

2006
T-RÄKKNINGS
T-RÄKKNINGS

1834–1895
1908
1921–1926
1937
1975

1993
2006
ikä ei löydy ilmi
arkistomateriaalista
purettu rakennus, rakennettu
värin aikanaan mukaan

T-rakennus julkisivu etelään, vuosi ei tiedossa. Lähde: VVS arkisto

T-rakennus, Ukkola ja lasinen yhdyskäytävä. Vuosi ei tiedossa, kuitenkin väliltä 1975-1993. Lähde: VVS arkisto

Julkisivu pohjoiseen

4.2.3 JULKISIVUJEN MUUTOKSET

Julkisivuja on muutettu vuosien varrella. Pääsisäänkäynnin kiviporras on todennäköisesti alkuperäinen. Pääsisäänkäyntiovi on vaihdettu, vaihdos nähtävissä valokuvista. Nykyinen ovi on alkuperäisen muodon mukainen. Vuoden 1937 muutosvaiheesta on löydetty vain 1. ja 2.krs pohjakuvat, 3c on oletettavasti tästä vaiheesta.

1. Rakennuksen alkuperäinen laajennus 1834-1839. Ovien ja ikkunoiden sijainnit ja koot muuttuneet alkuperäistä suunnitelmista. Vuoden 1895 Stenforsin itäjulkisivupiirustukseen verrattuna muoto on säilynyt.
2. 1908 Th. Granstedt, Kranck. Toisen kerroksen laajennus, henkilökunnan huoneet.
3. 1920-luvulla laajennukset eri vaiheissa, 3c laajennuksen suunnitelmat puuttuvat ja muutosvuosi on epäselvä (1927-1937)
4. Sisäänkäynti lisätty, vuosi 1937
5. Laajennus 1993 peruskorjaus
6. Nykyiset sisäänkäyntikatokset lisätty ,vuosi epäselvä sijoittuu1994-2005 väliin

Julkisivu etelään

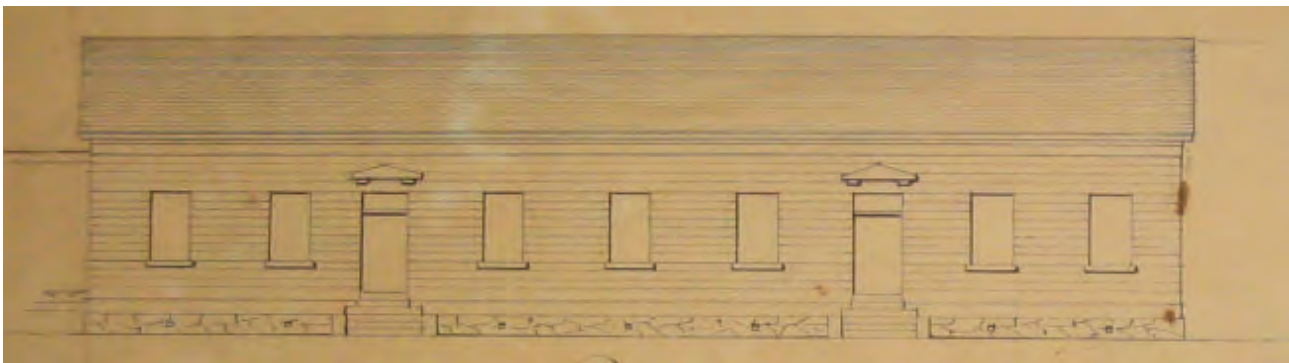
Julkisivu itään

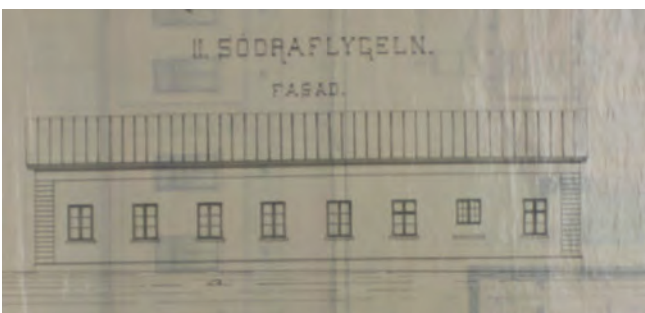
Julkisivu länteen

Julkisivu etelään, Kuva v. 2020

Alkuperäinen suunnitelma Carl Ludwig Engel, 1834. Lähde: Kansallisarkisto.

Julkisivupiirustus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto.

F- ja T-rakennus vuosi epäselvä. Päätty ikkuna ja ovi näkyvissä. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

Julkisivupiirustus 1927. Lähde: Kansallisarkisto.

4.2.4 NYKYTILANNE JA INVENTOINTI

Yleistä piirteitä

Alunperin yksikerroksinen tyyliiltään uusklassinen kivirakennus, jonka Södra flygeln on vanhin osa ja jota on useampaan otteeseen sekä laajennettu että korotettu. Rakennuksessa sijaitsi alunperin mielisairaisen potilashoneet, pesutupa ja leipomo. rakennettiin sairaalan talousrakennukseksi. Sisätiloja on muutettu useaan kertaan käyttötarkoituksen muuttuessa ja tilojen lisääntyessä. Vuosien 1975 ja 1993 peruskorjausten yhteydessä rakennus on saanut nykyisen tilajakonsa ja käyttötarkoituksensa, pääosa ikkunoista on uusittu, julkisivu sekä sisätilat peruskorjattu.

Ullakko

Rakennuksen vanhimman osan matalassa osassa 2. krs:n sivuilla olevat ns. ”sivukkaat” ovat kylmää ullakko- ja varastotilaa samoin kuin v. 1908 rakennetun 2. krs:n tasakerran yläpuolinen tila.

3 krs

Rakennukseen on rakennettu 3. kerros 1927-1937 välisenä aikana, mutta sen suunnitelmia ja siten tarkka ajankohta ei ole tiedossa.

3. krs:een on sijoitettu IV-konehuone sekä sos.tiloja, joista osa on tällä hetkellä toimisto käytössä.

2. krs

Rakennuksen toinen kerros on syntynyt vuosien 1908 ja 1921-1926 rakennettujen laajennusten yhteydessä. Toiseen kerrokseen on tällä hetkellä sijoitettu IV-kone- ja lämmönjakohuoneet, jakelu-keittiö aputiloineen, ruokasali, juhlasali aulatiloineen sekä toimistotiloja ja varastoja.

1. krs.

Rakennuksen 1. krs:ssa v. 2006 peruskorjattu Vanhan Vaasan sairaalan keskuskeittiö aputiloineen, VVS:n keskuspesula sekä kanttiini.

Kellari

Rakennuksen kellari on alkuperäisellä paikalla mutta sen lattia on kaivettu alemmaksi ja seiniin valettu jatko-osa yhdessä uuden alapohjan kanssa. v.1975 peruskorjauksen yhteydessä. Samassa yhteydessä tilaan asennettiin hissi, joka yhdistää keskuskeittiön ja jakelukeittiön toisiinsa sekä kellarin varasto- ja kylmätiloihin

Kolmannen kerroksen sos.tila

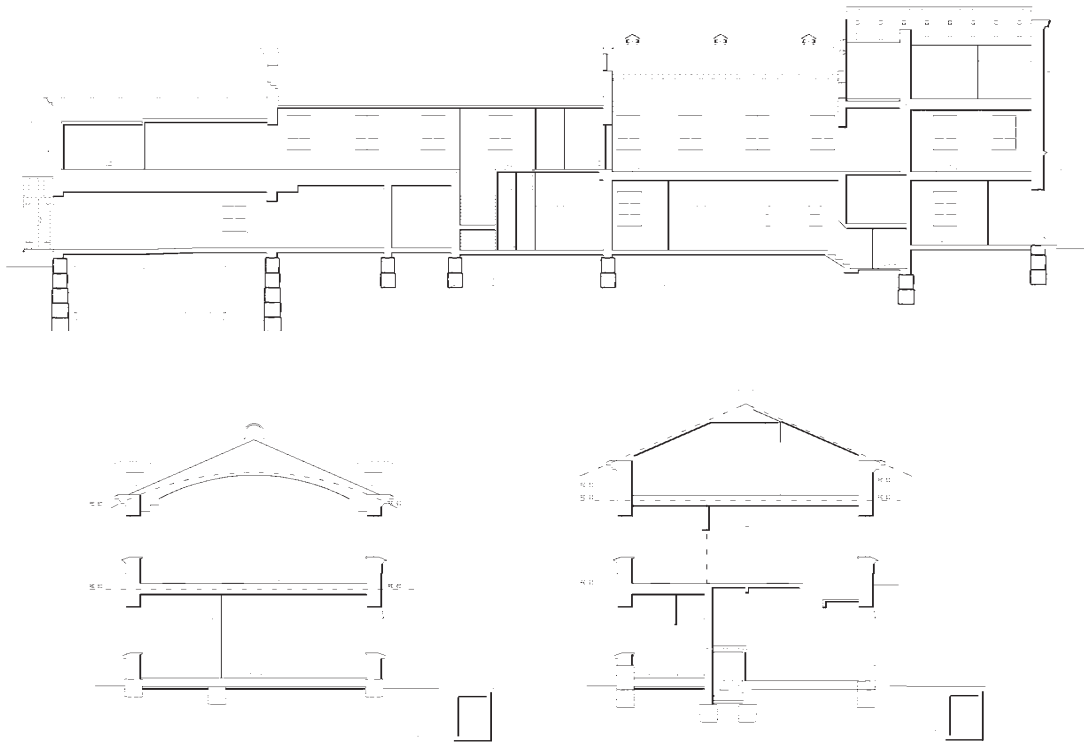
2.krs juhlasali

1.krs keittiö

Kellarivarasto tiiliholveineen

Leikkaukset, Arkkitehtitoimisto Gerd Hytönen 2006. Lähde: Senaatti-kiinteistöt

Lattiat

Rakennuksen alapohja on alunperin ollut puurakenteinen lukuun ottamatta kellarin alapohjaa.

1. krs:n käyttötarkoituksen muututtua pesulaksi ja keskuskeittiötiloiksi alapohja on valettu mutta tarkka vuosiluku ei ole tiedossa. Välipohjat ovat vanhojen leikkausten mukaan puurakenteisia.

Ullakolla puuvälipohjan päällä on tiiliholvi, kolmannessa kerroksessa portaikon yläosa osassa on maalattu laualattia. Muilta osin rakennuksen lähes kaikkien lattioiden pinnoitteet on uusittu eri korjauksien yhteydessä. Pääporrashuoneen ja aulojen sekä salien lattiat ovat linoleumia. Kantiinin ja työskentelytilojen sekä varastojen lattiat ovat homogeenista muovimattoa. Pesula, kosteat ja märkätilat ovat yleensä klinkkeripintaisia ja keittiössä siihen liittyvine tiloineen on massalattia.

Kellarissa on maalattu betonlattia.

Seinät

Kaikki vanhat seinät ovat muurattuja seiniä, vuoden 1975 jälkeisissä korjauksissa uudet kosteiden/märkätilojen seinät muurattiin mutta kuivien tilojen seinät on tehty levyrakenteisina. Vuosien varrella tehdyissä tilamuutoksissa ja korjauksissa kaikki pinnat on käsitelty moneen kertaan ja useissa seinissä on maalauksen alla lasikuitukangas.

Pääsääntöisesti seinät ovat tällä hetkellä vaaleita ja yksivärisiä. Joissain huoneissa katon rajassa seinän väri päättyy tummemmalla värillä maalattu kapeaan viivaan. Keittiö ja märkätilat ovat laatoitettuja.

Listat

Rakennuksessa on käytetty hyvin vähän listoja ja käytännössä ne on uusittu eri korjauksien yhteydessä. Nuorimman osan kolmannen kerroksen puupaneelikatot ovat mahdollisesti alkuperäisiä samoin kuin niihin liittyvät kattolistat.

Uusissa sisäovissa on metalliset tai puiset ovi-listat riippuen oven materiaalista. Lattialistat on uusittu pinnoitteiden uusimisen yhteydessä.

Sisäkatot ja alakatot

Sisäkatot ovat valkoisia tasoitettuja ja maalattuja kattoja lukuun ottamatta toisen kerroksen juhlasalin kattoa joka on pinnoitettu akustoivalla vaalean sinisellä massalla. Keittiön ja siihen liittyvien tilojen alakattona on metallinen paneelikatto. Kolmannen kerroksen sosiaalituloissa on maalattu puupaneelikatto sekä kellarissa ohuesti slammati tiiliholvi.

Kellarin lattia ja seinän valettu jatko-osa

T-rakennuksen länsipään porrashuoneen sisäänkäynti kuvattuna pohjoisesta. Kuva v.2020

Pääporras kuvattuna juhlasalin ja ruokasalin välisestä aulatilasta. Kuva v. 2020

Portaikot

Rakennuksen kaikki vanhat portaat on purettu. Kellarin nykyinen porras sijaitsee vanhalla paikalla mutta on valettu uudelleen ilmeisesti 1975 tehdyn kellarin lattiataason madaltamisen yhteydessä.

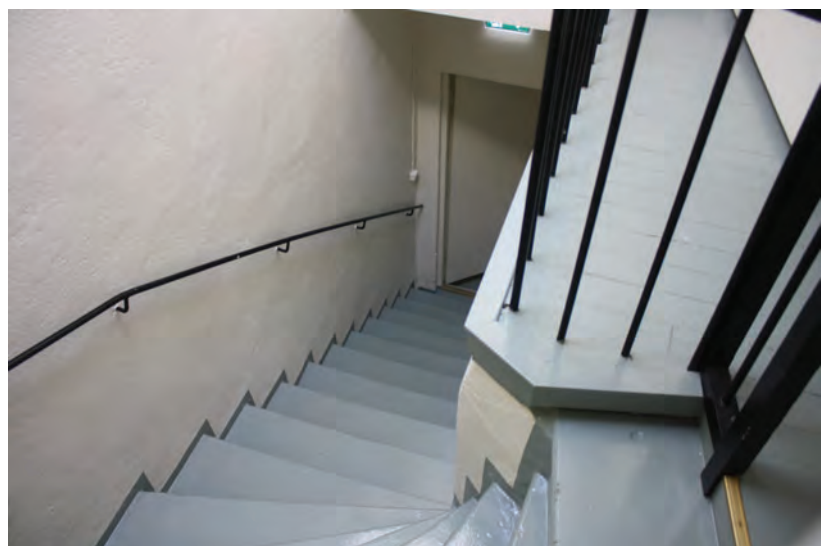
1920-luvulla tehtyjen laajennusten yhteydessä tehty porras on säilynyt alkuperäisenä. Sitä on kuitenkin jatkettu todennäköisesti v. 1937 tienoilla, koska se noudattaa muotokieleltään F-rakennukseen silloin tehtyjä portaita ja Ragnar Wessman suunnitelmien mukaisesti 2.kerrokseen rakennettiin potilashuoneet sekä ullakolle kaksi lämmintä huonetta.

Nykyinen pääporras on tehty v. 1975 peruskorjauksen yhteydessä. Porras ja siihen liittyvä aula on muotokieleltään alkuperäisen näköinen. Pinnat on kuitenkin uusittu v.1993 korjaustöiden yhteydessä.

Kaikki graniittiset ulkoportaat kaiteineen sekä niiden yläpuoliset katokset on uusittu. Uusimisajankohdat eivät ole tiedossa.

Kellarin betoniporras. Kuva v. 2020

Länsipäädyn 3.kerrokseen vievä betoniporras. Kuva v. 2020

Keittiön ulko-ovi. Kuva v. 2020

Pääportaikon ulko-ovi. Kuva v.2020

Pesulan ovi. Kuva v. 2020

Ovet

Kaikki ulko-ovet ovat uusittuja v. 1993 tai sen jälkeen. Ne ovat metallirunkoisia lasiovia lukuun ottamatta kellarin ovea, joka on puinen. Metallirunkoiset sisäovet on uusittu myös vuoden 1993 korjaustöiden yhteydessä. Puurunkoiset sisäovet sekä muoviovet on todennäköisesti uusittu viimeistään 1975- ja 1993 korjausten yhteydessä. Vanhoja puuovia löytyy kellarista mutta niitäkin on muokattu v.1975 kellarin korotuksen yhteydessä.

Ikkunat

Rakennuksen ikkunat ovat sisään-ulos aukeavia puuikkunoita. Ensimmäisen kerroksen ikkunat ovat pääosin poikkivälikarmillisia ikkunoita, jotka on kunnostettu v. 1993 peruskorjauksen yhteydessä samoin kuin toisen kerroksen kuusiruutuiset ikkunat, joissa ei ole poikkivälikarmia. Ilmeisesti osa 1. krs:n ikkunoista samoin kuin 2. krs:n ikkunoista on osa tämän jälkeen uusittu. Otaksuttavasti osa (esim. juhlasali) 1920-luvun jälkeen asennetuista ikkunoista ovat edelleen käytössä kunnostettuina.

Kellarin väli-ovi. Kuva v. 2020

4.2.5 ARVOT JA SUOJELUTARVE, YHTEENVETO

Sairaala-alueen talousrakennus on arvokas kohde niin arkkitehtonisilta kuin myös kultuurihistoriallisilta arvoiltaan. Rakennus edustaa Engelin uusklassismia henkivää tuotantoa ja on hyvin säilyttänyt luonteensa ja tyyppi-omaisuuksiensa huolimatta lukuisista muutoksista ja lisärakentamisesta. Rakennus on suojeltu sekä asetuksella että asemakaavassa merkinnällä sr-4.

Suojeluohjeiden mukaisesti rakennuksen kunnossapidossa ja hoidossa on otettava huomioon sen kultuurihistoriallinen merkitys ja muutoksista on neuvoteltava aina museoviraston kanssa.

Rakennuksen sisätilojen säilytettävä asia on eri rakennusvaiheiden edelleen näkyvissä oleva kerroksellisuus ja muutamat säilyneet detaljit kuten juhlasalin kaareva katto. Uusien korjausten yhteydessä tulisi säilyttää ja kunnostaa jäljellä olevat alkuperäiset rakennusosat.

Pintoja uudelleen maalattaessa ja pinnoitettaessa on päätettävä mihin aikakauteen kunkin rakennuksen osan väri halutaan palauttaa ja luoda rakennukseen ao aikakauteen kuuluva yhtenäinen värimaailma.

Ikkunoita ja ovia uusiessa olisi otettava huomioon alkuperäisten ikkunoiden muotokieli ja sijainti rakennusrungossa.

Jos rakennukseen halutaan/on tarve tuoda uusia elementtejä, ne voivat noudattaa modernia muotokieltä mutta niiden on muodostettava olemassa olevan sisätilan kanssa visuaalisesti ja esteettisesti yhteen sopiva kokonaisuus.

4.3 K-RAKENNUS

4.3.1 HISTORIA JA MUUTOSVAIHEET

Rakennus rakennettiin alun perin varasto- ja tallirakennukseksi sekä käymälätiloiksi. Rakennukseen on tehty vuosien varrella useita muutoksia niin ulkoasuun kuin sisätilojen järjestelyihinkin. Kaikkia vuosien 1901-1975 suunnitelmia ei löydetty. Joitain muutoksia on nähtävissä vuoden 1975 suunnitelmista.

1834-1839 Varasto- ja tallirakennus

Arkkitehti Carl Ludvig Engel (1778-1840), valmistui 1844.

Ensimmäiset merkinnät rakennuksesta löytyvät alkuperäisistä, 1837 tehdyistä, suunnitelmista. Suunnitelmissa rakennus on sijoitettu nykyiselle paikalleen pihan pohjoislaitaan, mutta suunniteltu puurakenteiseksi. Suunnitelmia muutettiin vielä ennen rakentamiseen ryhtymistä ja tuolloin puun sijaan rakennusmateriaaliksi vaihtui kivi.

Vuonna 1844 valmistui yksikerroksinen, tiilirunkoinen ja rapattu rakennus, jonka kateena oli peltikatto puisten kattotuolien päällä. Perustuksena oli kivijalka.

1895 Piirustukset A.W. Stenfors

Vuodelta 1895 löytyy mittapiirustukset, joista tilajärjestelyt sekä ovien ja ikkunoiden paikat ovat muuttuneet huomattavasti alkuperäisiin suunnitelmiin verrattuna. Varhaisissa, valmistumisen jälkeen otetuissa, valokuvissa rakennus näyttää ulkoisesti hyvin paljon näiden Stenforsin piirustusten mukaiselta. Vuoden 1985 pohja onkin merkitty kronologisiin pohjapiiruksiin alkuperäisenä.

1900 Konttori-, vastaanotto- ja asuintilat

Vaasan lääninrakennuskonttori K.V. Reinius, käyttötarkoituksen muutos valmistui 1901.

Käyttötarkoituksen muutoksessa rakennukseen suunniteltiin konttoritiloja, lääkärin vastaanottotiloja ja taloudenhoitajan asuintilat. Muutokset olivat varsin suuria: useampia ovia ja ikkunoita on lisätty ja muutoksia on tehty myös huonejärjestelyihin sekä portaisiin. Lisäksi toiseen kerrokseen on tehty asunto ja lisätty ikkuna. Joitain yhteneväisyyksiä seinälinjoissa ja aukotuksessa voidaan kuitenkin vielä havaita alkuperäisiin piirustuksiin verrattaessa.

1975 Konttorirakennus

Keski-Suomen ja Vaasan piirirakennustoimisto,

Vuodelta 1975 löytyy 1.kerroksen piirustus, jossa tehty pieniä muutoksia huonejärjestelyihin muun muassa rakennettu arkisto.

1993 Talousrakennus

Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen, peruskorjaus valmistui 1994

Peruskorjauksessa rakennus jäi pois konttorikäytöstä ja siihen sijoitettiin sairaalasta puuttunut keskusvarasto sekä askartelutarvikkeiden myyntitilat. Rakennuksen 2. kerrokseen rakennettiin ilmastointikonehuone ja muut kerroksen huoneet muutettiin varastoiksi.

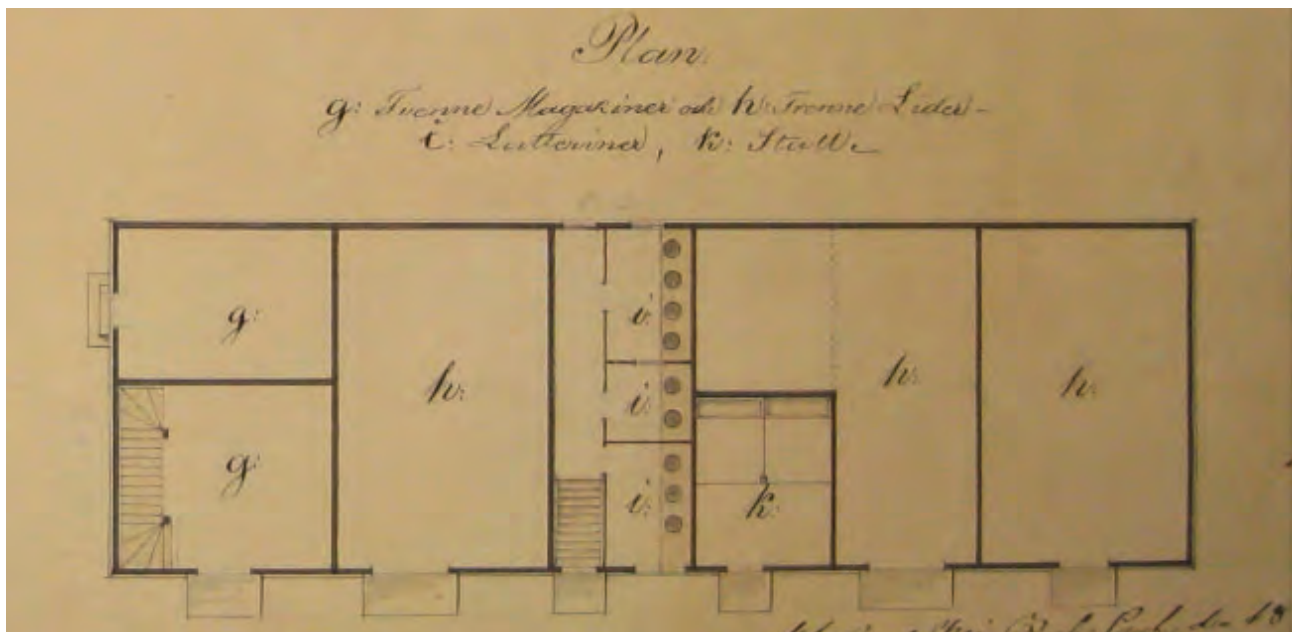
Julkisivu etelään kuvattuna alkuperäiseltä piha-alueelta. Kuva v. 2020

Rakennuksen mittasuhteet alkuperäisissä piirustuksissa eivät osu yksiin myöhempien piirustuksien kanssa, joten alkuperäisten seinien, ovien ja ikkunoiden sijainnin määrittäminen ei onnistunut. Tämän takia A.W. Stenforsin mittapiirustukset vuodelta 1895 on merkitty kronologisiin pohjapiiruksiin alkuperäisinä.

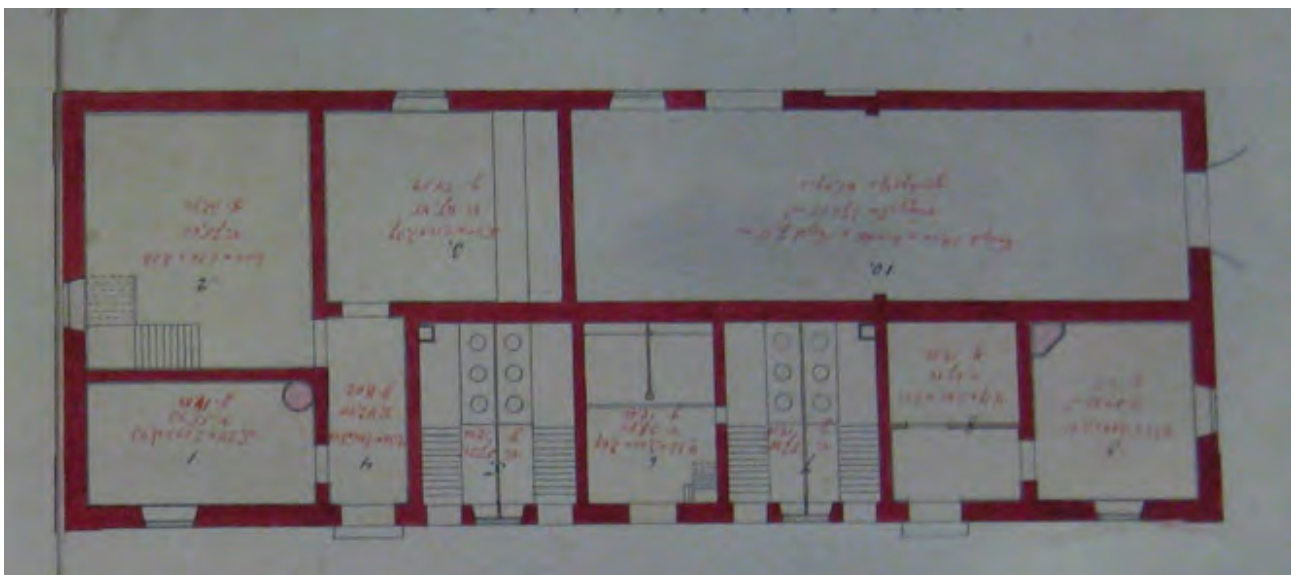
Valokuvissa valmistusvuodelta näkyy, että rakennusta ei ole rakennettu alkuperäisten suunnitelmien mukaan. Varhaiset valokuvat sopivat paremmin yhteen Stenforsin piirustuksien kanssa.

F- ja K-rakennus, vuosi epäselvä, 1901 jälkeen. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

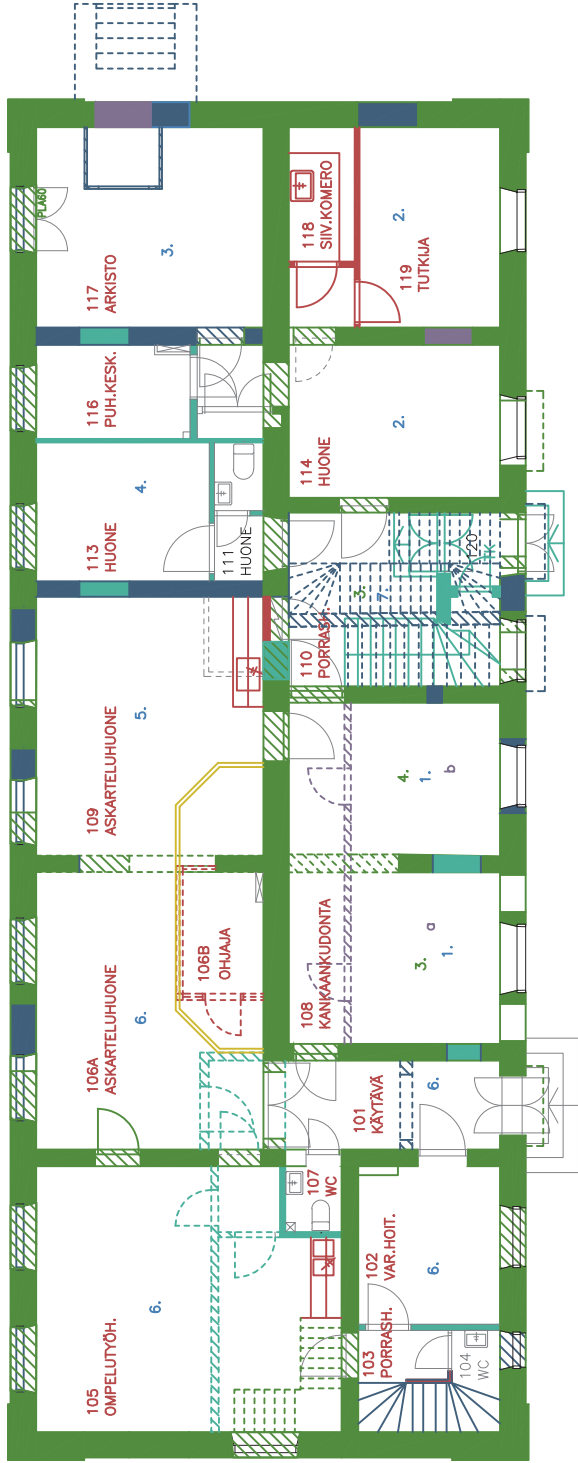

Alkuperäinen suunnitelma Carl Ludwig Engel, 1834. Lähde: Kansallisarkisto.

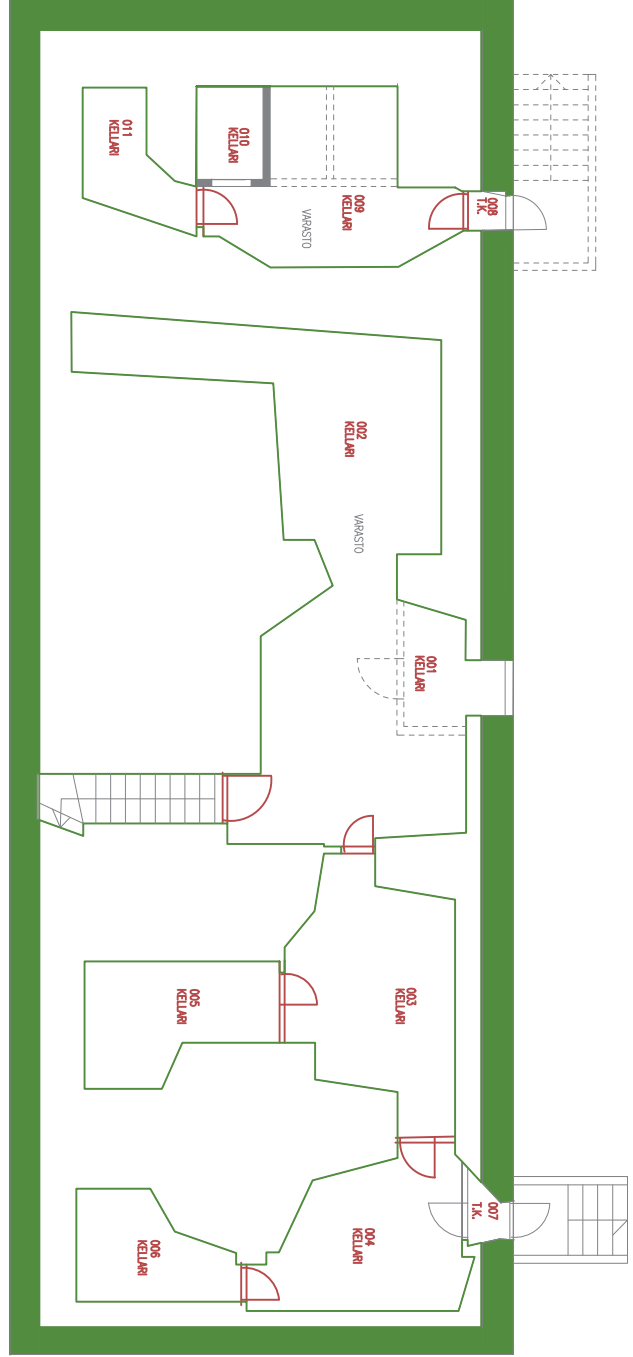

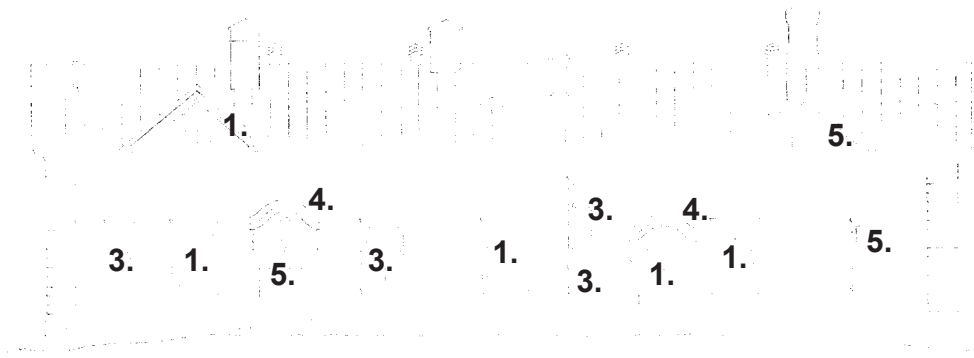
Pohjapiirustus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto.

1.KERROS

KELLARI

Julkisivu etelään, 1993 Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen

4.3.3 JULKISIVUJEN MUUTOKSET

Julkisivut ovat muuttuneet paljon vuosien varrella useiden eri käyttötarkoitusten vaihtumisen myötä. Ikkunoita ja oviaukkoja on muutettu ja lisätty. Engelille tyypilliset kattolyhdyt/kolmiopäädyt puuttuivat alkuperäisistä suunnitelmista kuten F-rakennuksessa. Valmistumisvuonna otetuista valokuvista käy kuitenkin ilmi, että ainakin etelän puoleiselle fasadille tällainen on rakennettu. Loput kolmiopäädyt on rakennettu eri vaiheessa. Julkisivu peruskorjattu vuonna 1993.

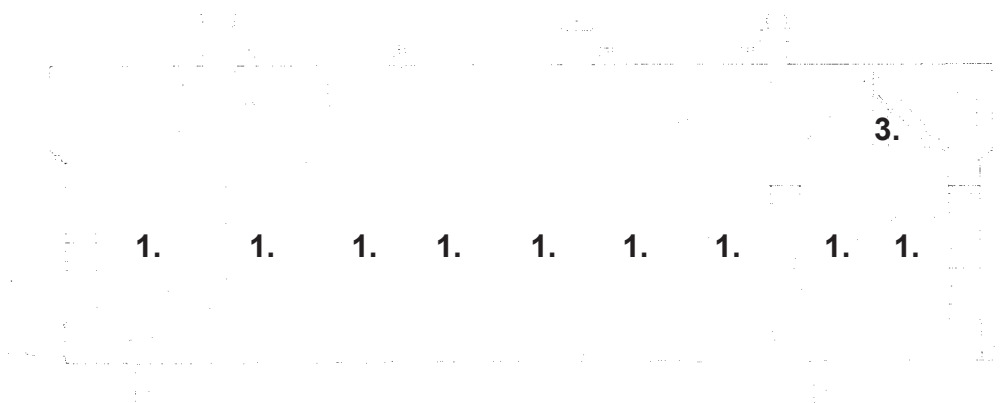
1. 1901 käyttötarkoitus muuttui ulkorakennuksesta konttori- ja asuntotiloiksi, mikä vaati uusia huonejärjestelyjä ja lisää ikkunoita. 2. kerrokseen rakennettiin asunto ja lisättiin kattokkuna. Asutuspäädyn päätyseinän lunetti-ikkuna suurennettiin kooltaan nykyisen ikkunan kokoiseksi. Itäpäädyn lunetti-ikkunan alaosan lisäämisvuosi on epäselvä.

2. 1975 sisäänkäynti poistettu

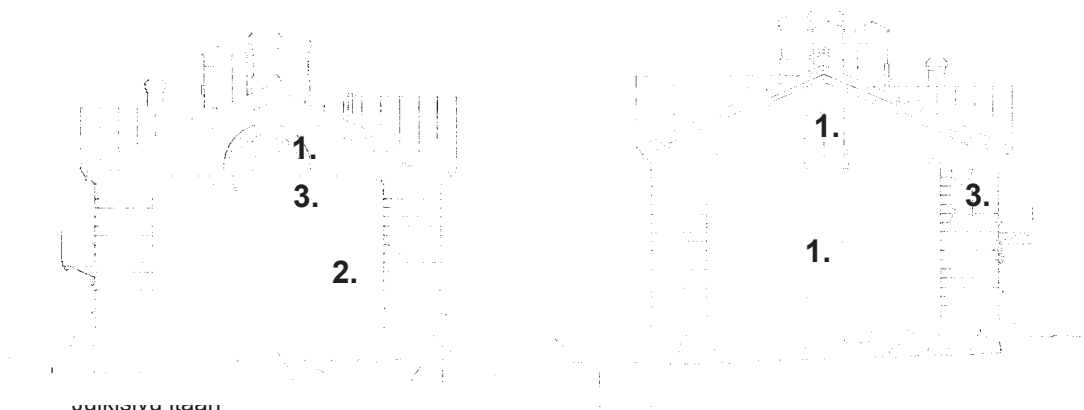
3. Kolmion malliset kattolyhdyt rakennettu sekä muut ikkunat lisätty vuosien 1901-1975 välillä, tarkkaa ajankohtaa ei tiedetä.

4. Sisäänkäyntien katokset muuttuneet vuosien varrella, Nykyisten sisäänkäyntien rakennusvuosi epäselvä, joskus vuosien 1975-1993 välillä.

5. Alkuperäinen ovi, ikkuna ja kolmiopäädy/kattoikkuna

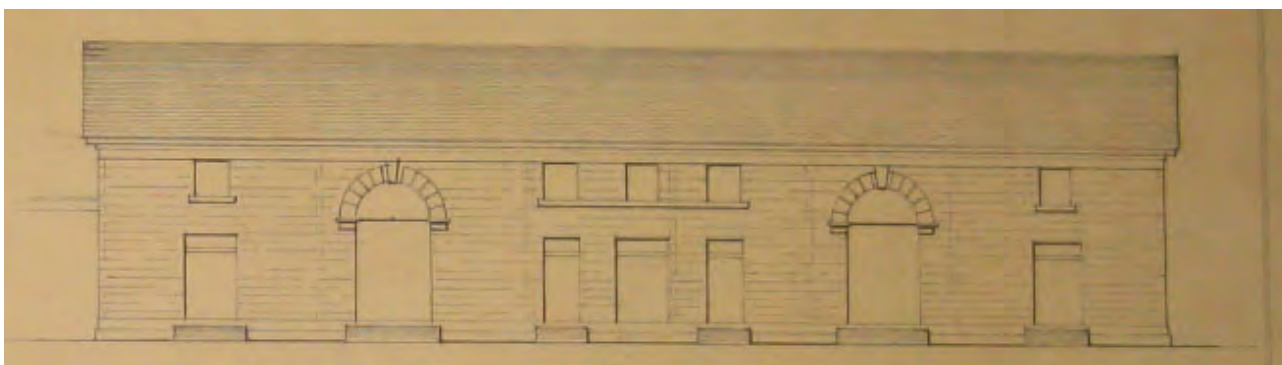
Julkisivu pohjoiseen

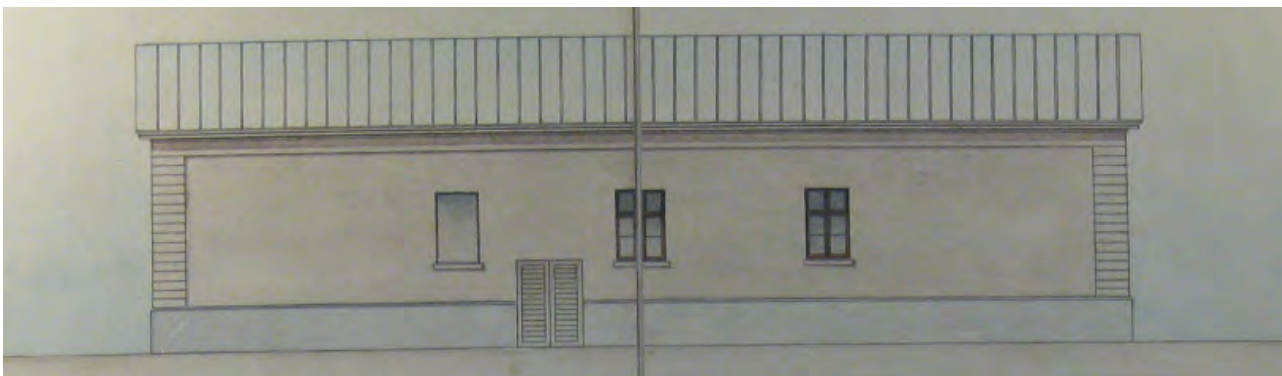
Valokuvassa valmistusvuodelta 1844 näkyy, että rakennusta ei ole rakennettu alkuperäisen suunnitelman mukaan, muutetut suunnitelmat puuttuvat. Sama tilanne koskee F-rakennusta.

Valokuva K-rakennus ja F-rakennus. Vuosi epäselvä, 1968-1975 väliin. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

Alkuperäinen suunnitelma Carl Ludwig Engel, 1834. Lähde: Kansallisarkisto

Julkisivupiirustus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto

K-rakennus kuvattuna puistoalueelta luoteen suunnasta. Kuva v. 2020

4.3.4 NYKYTILANNE JA INVENTOINTI

Yleisiä piirteitä

Kivirakenteinen yksikerroksinen rakennus edustaa uusklassista tyyliä ja se on eri muutosten yhteydessä sopeutettu päärakennuksen tyyliin. Rakennus muodostaa yhdessä muiden sairaalarakennusten kanssa suljetun yhtenäisen piha-alueen. Muutokset ovat aiheutuneet rakennuksen käyttötarkoituksen muuttumisesta varasto- ja tallirakennuksesta (vv. 1901 ja 1975) lääkärinvastaanotto- ja hallintotilojen kautta nykyisiksi (v. 1993) askartelu- ja varstotiloiksi.

2.kerros / ullakko

Alkuperäisiä rakenteita ovat lähinnä ulkoseinät. Rakennuksen ullakkotila otettu käyttöön v. 1901 tehdyssä korjauksessa, jolloin ullakolle tehtiin asunto ja samalla tiloihin avattiin ikkunoita. Nykyisin ullakolle on sijoitettu ilmanvaihtokonehuoneen lisäksi varastotilaa.

1.kerros

Rakennuksessa on tehty useita muutoksia mutta seinälinjoissa on havaittavissa yhteneväisyyksiä vuoden 1895 mittapiirustuksiin ja v.1901 korjauksen tilajakoon. Ulkoseinien aukotukset ovat pysyneet pääosin paikoillaan mutta ovien sekä ikkunoiden paikkoja on muutettu alkuperäisestä. Nykyisin tilat ovat askartelu- ja varastotiloina.

Kellari

Kellari on alkupeiräisessä muodossaan tiloiltaan ja pinnat ovat v.1993 peruskorjauksen mukaisia.

Lattiat

Rakennuksen alapohja ja välipohja ovat oletettavasti olleet pääosin puurakenteisia lukuun ottamatta kellarin alapohjaa ja todennäköisesti tallitiloja, joiden alla ei ole ollut kellaritiloja. Vuoden 1993 peruskorjauksesta olevien piirustusten perusteella välipohjat ovat edelleen puurakenteisia ja kellarin alapohja betonia. Päätyportaikossa ja osassa ullakkotiloja on säilynyt puulattia. Pääosassa huoneita pinnoitteenä on käytetty linoleumia ja huoltotiloissa muovimattoa. Kellarissa on maalattu betonilattia ja wc-tiloissa klinkkeri.

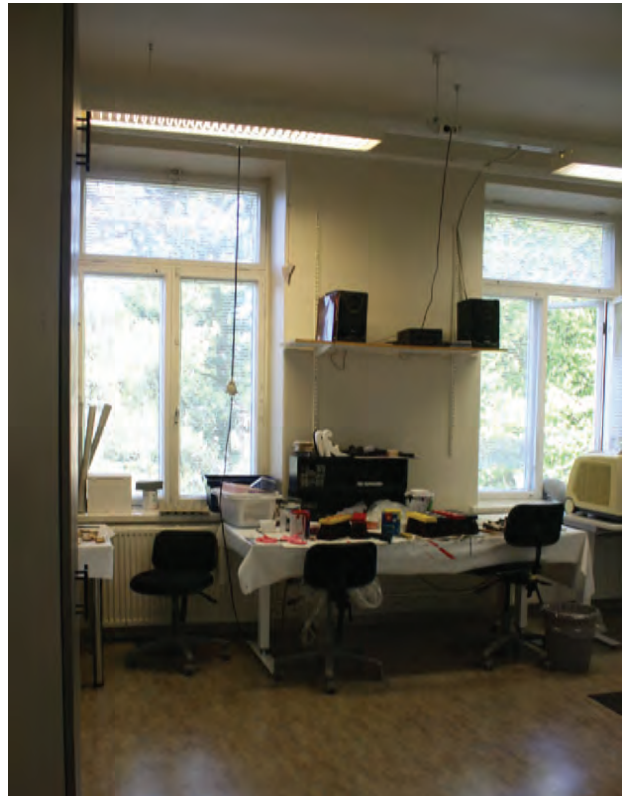
Seinäpinnat

Kaikki vanhat seinät ovat muurattuja seiniä. Vuoden 1975 jälkeisissä korjauksissa uudet kosteiden/märkätilojen seinät muurattiin mutta kuivien tilojen seinät on tehty levyrakenteisina, joista osa lasittuina. Vuosien varrella tehdyissä tilamuutoksissa ja korjauksissa kaikki pinnat on käsitelty moneen kertaan.

Pääsääntöisesti seinät ovat tällä hetkellä vaaleita ja yksivärisiä. Pääportaikossa seinä on kaksivärinen ja värien välissä on tummalla värillä maalattu kapea viiva. Portaikon ylätasanteella on säilytetty osa seinän yläosan vanhaa koristemaalausta. Wc-tiloissa altaiden taustat on laatoitettu.

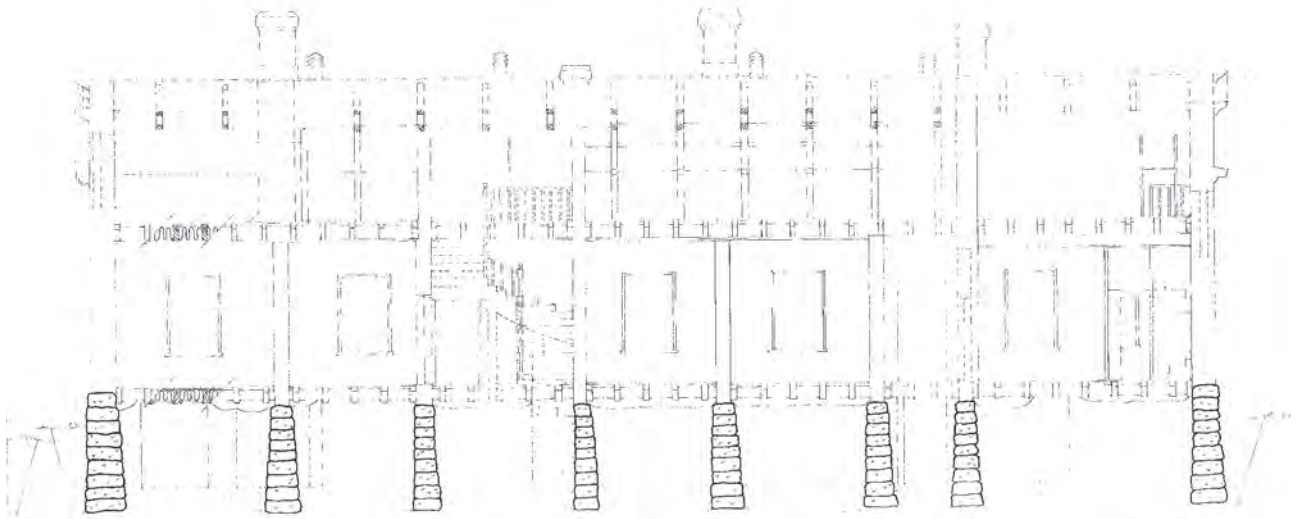
Ullakon itäpääty. Kuva v. 2020

1. krs, askartelutila. Kuva v. 2020

Kellariporaat pohjoisjulkisivussa. Kuva v.2020

Listat

Suurimmassa osassa vanhoja seiniä on myös vanhat listoitukset, jotka todennäköisesti ovat peräisin v. 1901 korjauksesta. Listoituksia on täydennetty myös myöhemmin saman tyyllisillä listoilla. Vuoden 1993 peruskorjauksessa tehtyihin alaslaskuihin/ koteloiteihin ei liity listoituksia. Osa jalkalistoista on korvattu maalatulla listalla sekä wc-tiloissa klinkkerillä.

Sisäkatot ja alakatot

Muutamassa huoneessa on vanha tasoitettu ja maalattu katto sekä muutamassa huoneessa vanha maalattu puupaneelikatto. Vuoden 1993 korjauksessa osa katoista levytettiin ja osaan huoneista asennettiin alakatto. Pääporrashuoneen toisen kerroksen katto on tasoitettu holvikatto, joka on todennäköisesti tehty v. 1901 muutostöiden yhteydessä. Kattojen väri on nykyään valkoinen.

Peruskorjaussuunnitelmien mukaiset leikkaukset, 1993, Arkkitehtitoimisto Kyyhkynen

Itäinen porrashuone, jossa todennäköisesti alkuperäinen ovi ja listat. Kuva v. 2020

Kylmäullakko. Kuva v. 2020

Kuva alkuperäiseltä piha-alueelta kohti K-rakennuksen itäpäätä, vasemmalla Ukkola. Kuva v.2020

Portaikot

Rakennuksen alkuperäiset portaat on purettu. Nykyiset portaat ovat vuoden 1901 korjauksen mukaisia puuportaita puukaiteineen. Portaat rakennettiin korjauksen yhteydessä ullakolle rakennettuja asuntoja varten. Portaikkojen kaiteita ja puuaskelmia on maalattu useaan otteeseen.

Museoviraston käynnillä 2.9.1993 kohteesta löytyi pääportaan 2. krs:en tasanteelle myöhemmin rakennetun kaapin sisältä maalauskoristelu, jollainen on todennäköisesti ollut koko porrashuoneen osalla. Koristelussa on yksivärinen alaosa ja sen yläpuolella kapeana vyöhykkeenä lintuja ja puita. Koristelu on säästetty ja on otettu osittain esiin.

Kellarin ulkoportaat on valettu v. 1993 korjauksen yhteydessä samoin kuin kellariin vievä sisäporraskin, joka oletettavasti sijaitsee entisellä paikallaan.

Länsipäädyn portaikko. Kuva v. 2020

Pääporras. Kuva v. 2020

Pohjapiirustukset vuosi ei tiedossa, lähde: VVS arkisto

Pääportaan tasanne 2. kerroksessa, käytetään varastotilana, maalauskoriste tuolien takana. Kuva v.2020

Kellarin ulkoporras pohjoissivulla. Kuva v.2020

Pääsisäänkäynnin tuulikaapin ja aulan väliovia. Kuva v. 2020

Ullakon väliovi. Kuva v. 2020

Ullakon ikkuna länsipäädyssä. Kuva v. 2020

Ovet ja ikkunat

Rakennuksen nykyiset ovet ja ikkunat ovat puisia ja peittomaalattuja. Niistä löytyy useita eri värikerroksia.

Ei ole tietoa, onko alkuperäisistä v. 1839 ikkunoista tai ovista säilynyt yhtään mutta valokuvien perusteella myöhemmin tehdyt ikkunat noudattavat alkuperäisten mallia ja detaljiikkaa. Suurin osa nykyisistä ovista ja ikkunoista on lisätty tai vaihdettu rakennukseen todennäköisesti vuosien 1901-1975 välillä, joten myös v. 1901 korjauksessa lisätyt ikkunat ja ovet ovat arvokkaita ja alkuperäisiin verrattavissa olevia. Joissakin ikkunoissa on säilynyt 1900-luvun alkupuolella käytetyt saranamallit.

Pääosa sisäovista on oletettavasti peräisin v. 1901 remontista. Ulko-ovet on valokuvien perusteella vaihdettu useampaan kertaan. Nykyiset ovet ovat otaksuttavasti asennettu v. 1993 korjaustöiden yhteydessä.

Sisäänkäyntien yhteydessä olevat katokset on lisätty vuoden 1975 jälkeen, tarkkaa aikaa ei tiedetä.

Ukkola lasiliitososalla ja K-rakennus, vuosi ei tiedossa. lähde: VVS arkisto

Pääportaikon koristemaalaus 2. kerroksessa. Kuva v. 2020

4.3.5 ARVOT JA SUOJELUTARVE, YHTEENVETO

Rakennus edustaa Engelin uusklassismia henkivää tuotantoa ja on hyvin säilyttänyt luonteensa ja tyyppiipiirteensä. Se on myös kiinteä osa arvokasta sairaalamiljöötä. Rakennuksen arkkitehtoninen luonne ja historialliset arvot tulee säilyttää. Konttorirakennus on suojeltu asetuksella sekä asemakaavassa merkinnällä Sr-4. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen ulkoasu säilyy.

Tulevaisuuden muutoksissa ja korjauksissa on syytä ottaa huomioon ja pyrkiä säilyttämään alkuperäiset mitasuhteet, seinälinjat sekä tilajako. Pintamateriaalien ja värien valinnoissa on kiinnitettävä huomiota sisätilojen ominaisluonteen säilyttämiseen. Rakennukseen välttämättä tehtävät muutokset tulisi suorittaa hienovaraisesti korjaten ja arkkitehtoniseen tyyliin mukauttaen.

Uusien korjausten yhteydessä tulisi säilyttää ja kunnostaa jäljellä olevat alkuperäiset rakennusosat.

Ikkunoita ja ovia uusiessa olisi otettava huomioon alkuperäisten ikkunoiden muotokieli ja sijainti rakennusrungossa.

Jos rakennukseen halutaan/on tarve tuoda uusia elementtejä, ne voivat noudattaa modernia muotokieltä mutta niiden on muodostettava olemassa olevan sisätilan kanssa visuaalisesti ja esteettisesti yhteen sopiva kokonaisuus.

4.4 UKKOLA

4.4.1 HISTORIA JA MUUTOSVAIHEET

1834-1839 Flygelbyggnad

Arkkitehti Carl Ludvig Engel (1778-1840), valmis 1844. Alkuperäisissä suunnitelmissa v. 1834 rakennus oli kaksikerroksinen ja rakennusmateriaalina puu. Vuonna 1839 materiaali muutettiin tiileksi ja lopulta rakennettiin vain yksi kerros. Tämä johti suunnitelmien muutoksiin kerrosten lukumäärän, portaiden ja huonejärjestelyjen osalta. Lopputuloksena oli tiilirakennus, rapatut julkisivut, peltikatto, puukattotuolit, kivijalka ja henkilökunnan asuntorakennus.

1895 Ekonomibygnaden

Piirustukset A.W. Stenfors. Piirustukset merkitty alkuperäisenä kronologisiin piirustuksiin.

1908 Ekonomibygnaden

Th. Granstedt, Kranck. Sisäänkäynti, tuulikaappi ja pesutupa lisätty.

1920 Hoitajattarien asuntorakennus

Kranck. Sisäseiniä lisätty.

1937 Henkilökunnan asuinrakennus

Ragnar Wessman. Toinen kerros rakennettu. Portaasi sijainti muutettu. Eteläisen julkisivun sisäänkäynti purettu ja uusi sisäänkäynti pohjoisjulkisivuun rakennettu. Huonejärjestelyjä muutettu ja wc- sekä kylpyhuonetilat lisätty.

1966 Ukkola

Käyttötarkoituksen muutos. Muutospäätös 1.kerroksesta löydetty. Muutoksia huonejärjestelyihin. Pohjoispäätyyn sijoitettu apteekki, hammaslääkäri ja laboratorio. Potilashuoneet sijoitettu eteläpäätyyn.

1975 Ukkola

Keski-Suomen ja Vaasanpiirin rakennustoimisto. Ukkolan ja T-rakennuksen liitososa rakennettu ja muutoksia Ukkolan 1.kerrokseen liitososan läheisyydessä. Lisätty sisäinen yhteys rakennuksien välille 2. kerroksessa. Toisen kerroksen tilat muutettu kirjasto-, musiikki-, piirustustiloiksi ja liitososassa iso kokoontumistila. Suuria muutoksia toisen kerroksen huonejärjestelyihin. Ullakolle rakennettu ilmastointikonehuone.

1993 Ukkola

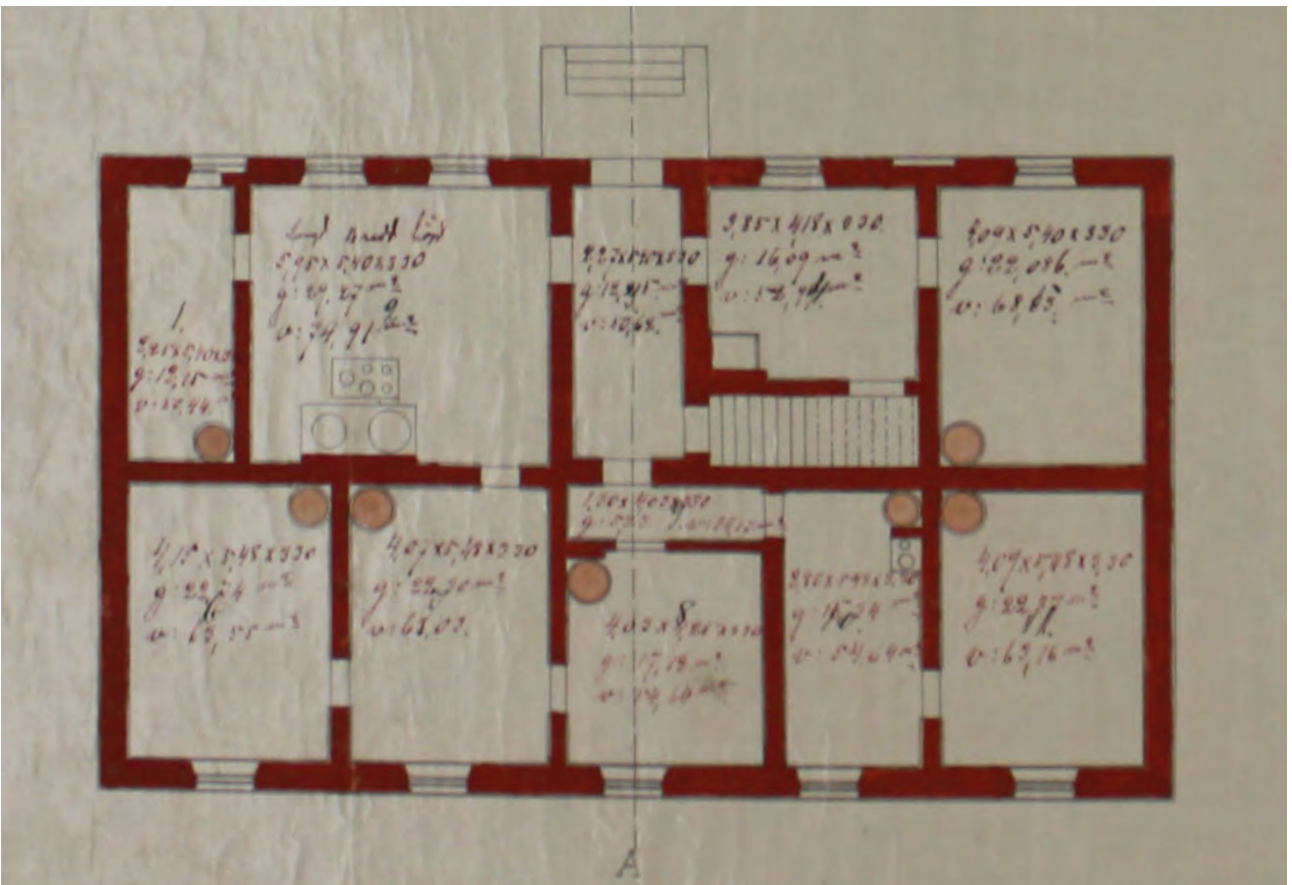
Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen. Peruskorjaus. Ukkolan ja T-rakennuksen liitososa purettu, ikkunat laitettu takaisin aiempiin sijainteihinsa ja seinät rakennettu takaisin. Molemmat sisäseinät purettu ja uudet rakennettu. Pääsisäänkäynnin tuulikaappi laajennettu isommaksi. Ullakon ilmastointikonehuone purettu ja rakennettu tilalle isompi.

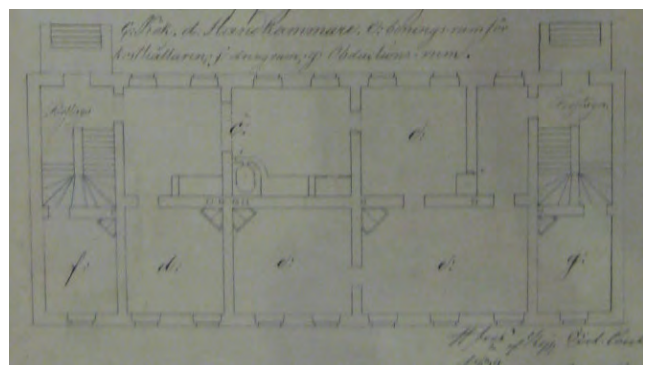
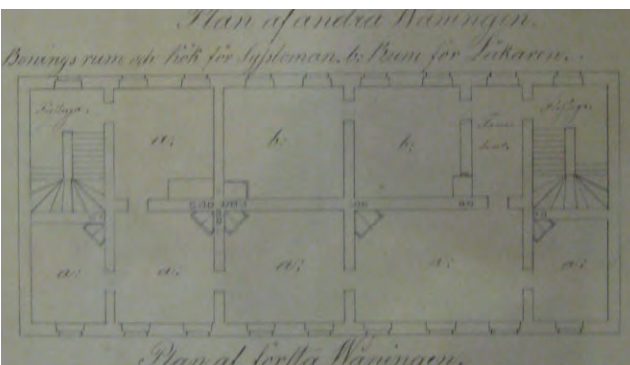
Pääjulkisivu alkuperäisen pihan suunnasta kuvattuna v. 2020

T-rakennus, Ukkola ja lasinen yhdyskäytävä. Vuosi ei tiedossa, kuitenkin vv. 1975-1993 väliltä. Lähde: VVS arkisto

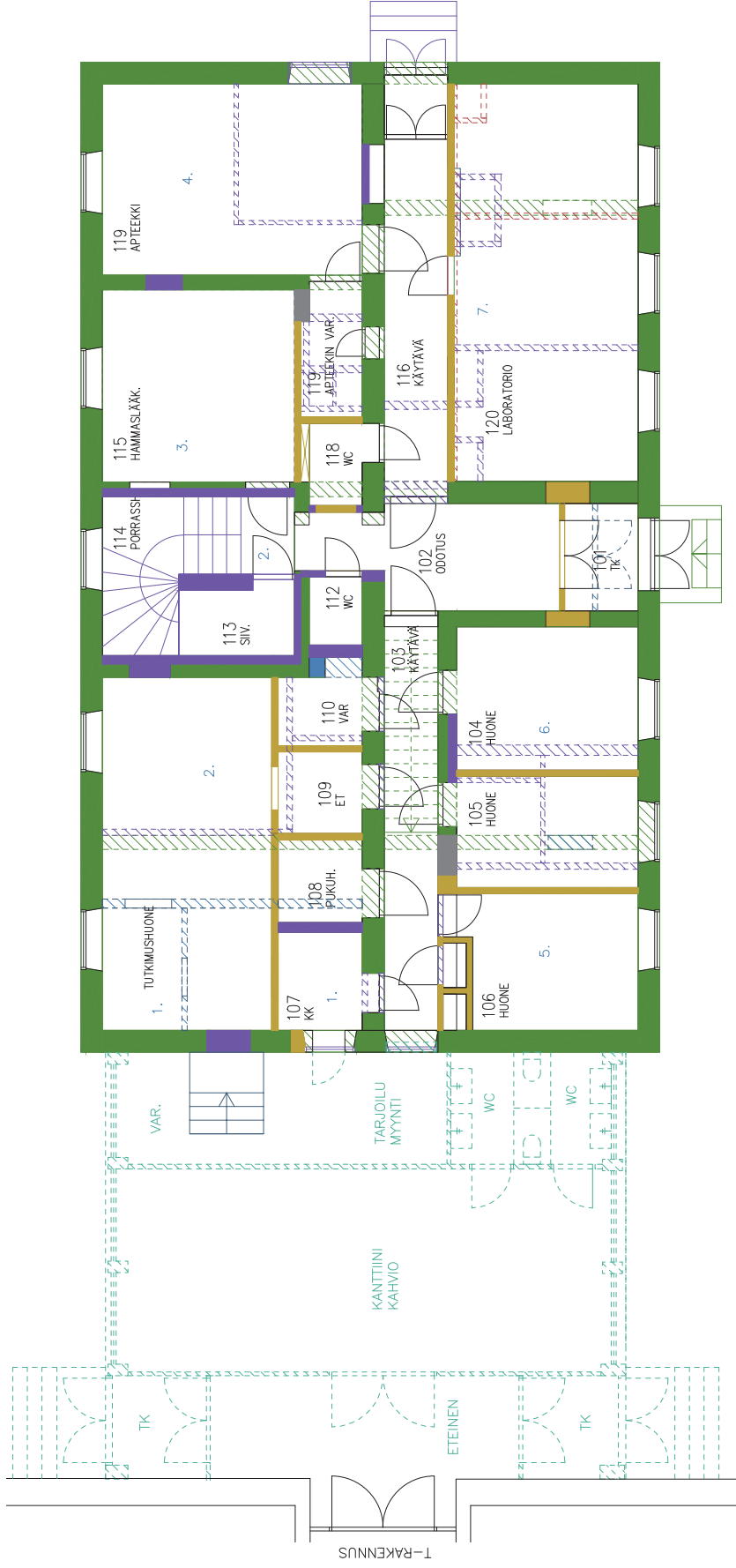
Pohjapiirustus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto.

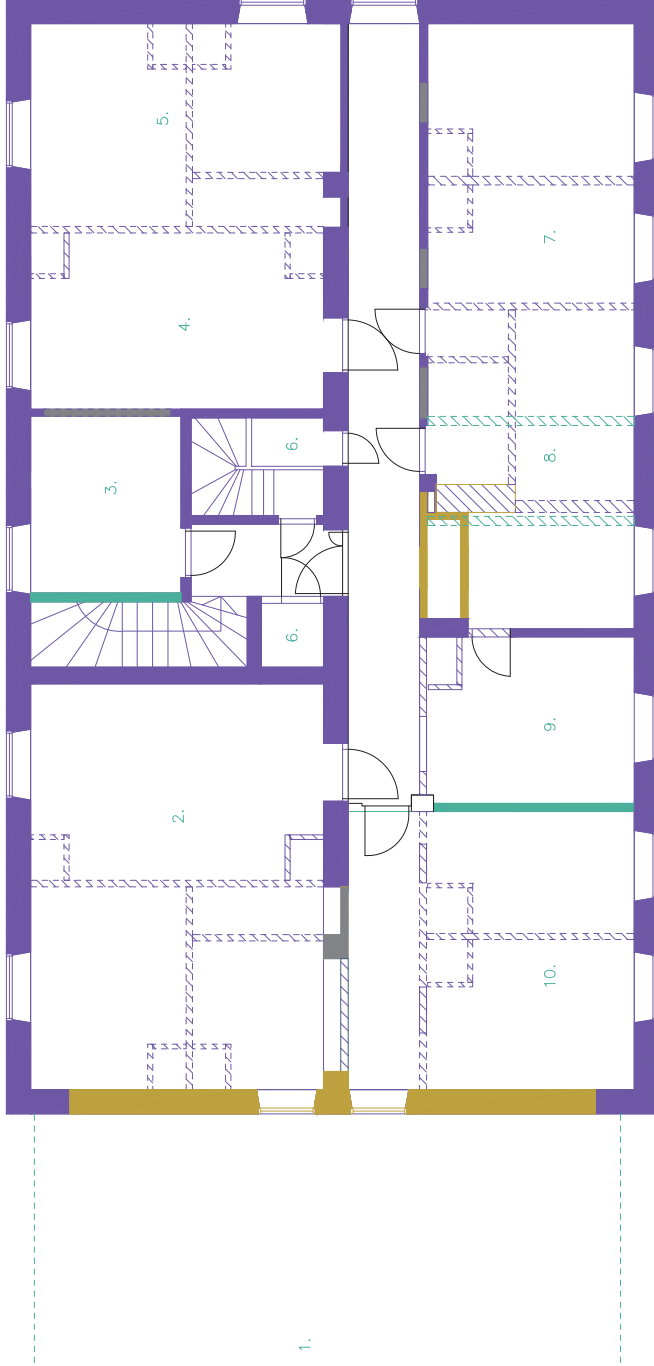
Alkuperäinen suunnitelma Carl Ludwig Engel, 1837. Lähde: Kansallisarkisto.

4.4.2 KRONOLOGISET POHJAPIIRUSTUKSET

1.KERROS

2.KERROS

1839–1895

1908

1920

1937

1975

1993

ikä ei käy ilmi
arkistomateriaalista

purettu rakenne, rakennettu
vähin aikanaan mukaan

1839 / 1895
FLYGELBYGGNAD
Bostadshus för
personalen

1908
EKONOMIBYGGNAD

1. tambur
2. rum för överskötterska
3. strykrum
4. mangelrum
5. kosthållerskan
6. drängrum
7. tvättstuga

1920
ASUNTORAKENNUS

henkilökunnan
asuntorakennus

1937 PERUSKORJAUS
UKKOLA 2.krs

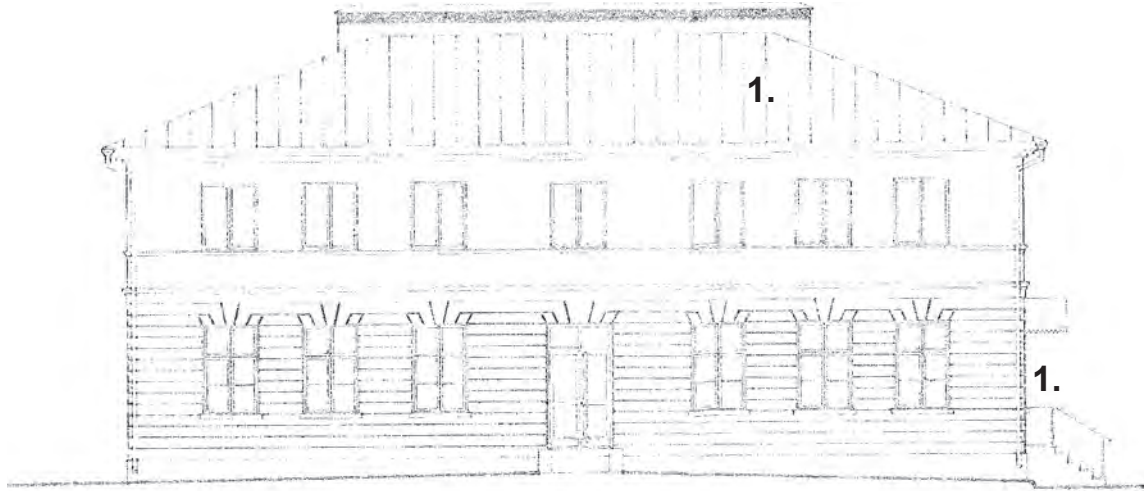
henkilökunnan
asuntorakennus

1975 PERUSKORJAUS
UKKOLA

1. kokoontumistila
2. musiikkihuone
3. tietokirj.
4. neuvottelu
5. piirustussali
6. wc
7. kirjasto
8. valvoja
9. lukusali
10. ryhmäterapiahuone

1993 PERUSKORJAUS
UKKOLA

LITOSOSA PURETTU

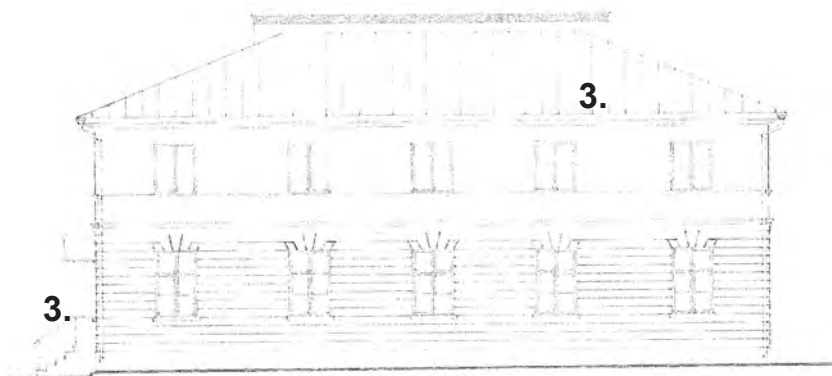

Julkisivu itään, 1993 Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen

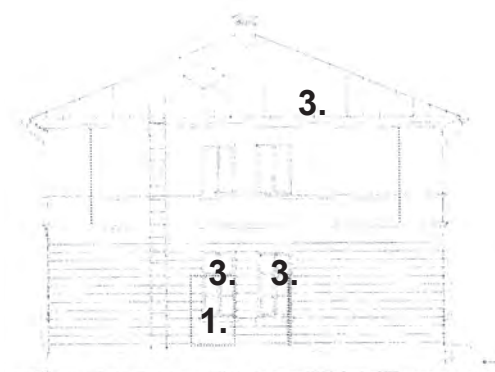
4.4.3 JULKISIVUJEN MUUTOKSET

Alkuperäinen rakennus oli suunniteltu kaksikerroksiseksi, mutta se on ensiksi rakennettu yksikerroksisena. Ikkunoiden ja pääoven sijainnit ovat alkuperäisiä.

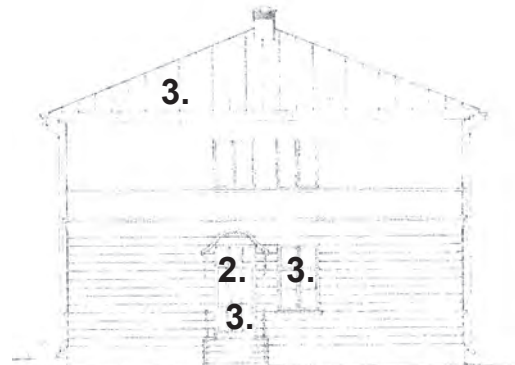
1. 1908 sisäänkäynti ja pieni ikkuna sen vieressä lisätty eteläjulkisivuun
2. 1920 ikkuna lisätty lännenpuoleiseen julkisivuun
3. 1937 toinen kerros rakennettu. Eteläisen julkisivun sisäänkäynti purettu ja uusi sisäänkäynti pohjoisjulkisivuun rakennettu, ikkunat lisätty molempiin julkisivuihin.
4. 1975 liitososa rakennettu
5. 1993 liitososa purettu. Eteläisen julkisivun ikkunat laitettu takaisin.

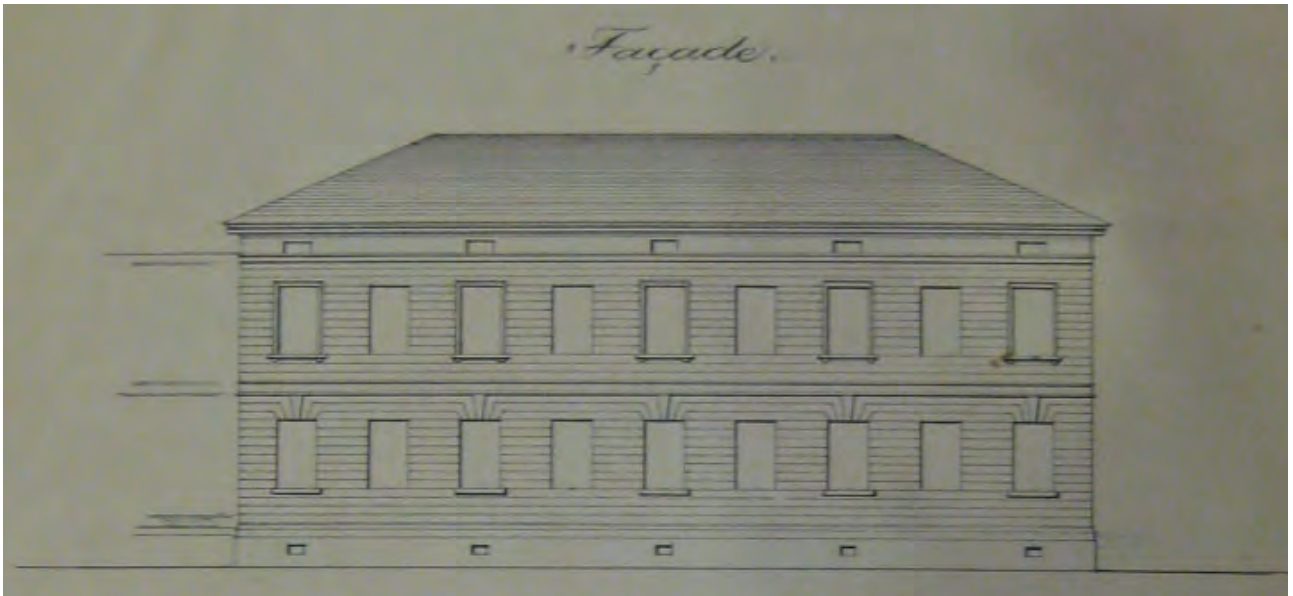
Julkisivu länteen, 1993 Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen

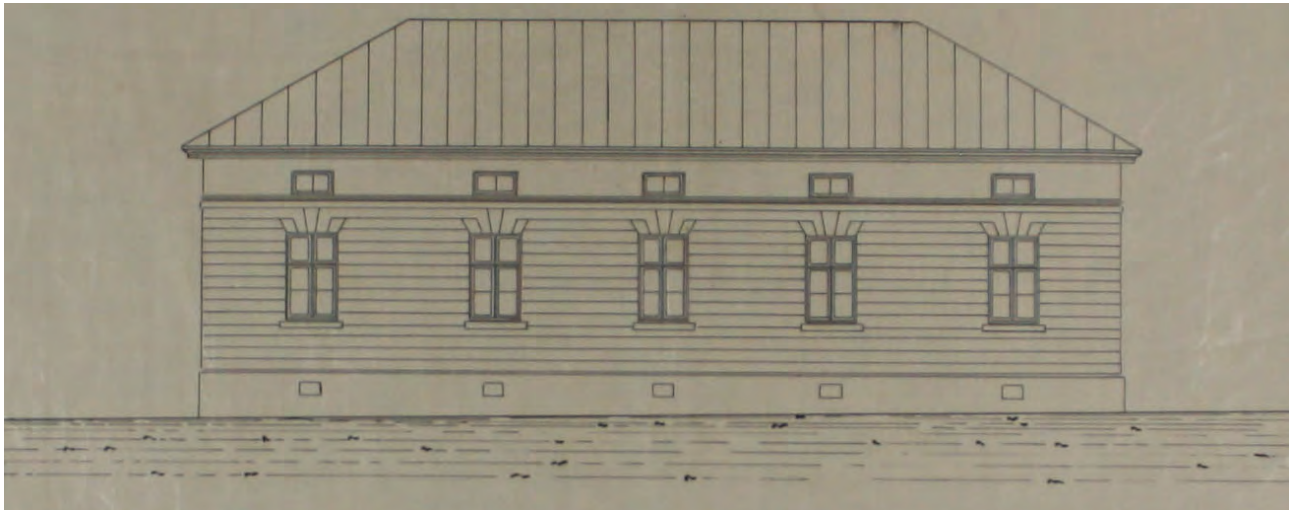
Julkisivu etelään

Julkisivu pohjoiseen

Alkuperäinen suunnitelma Carl Ludwig Engel, 1837. Lähde: Kansallisarkisto

Julkisivupiirustus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto

Pääjulkisivu piha-alueelta koillisesta päin, vasemmalla T-rakennus ja taustalla A-rakennus. Kuva v. 2020

4.4.4 NYKYTILANNE JA INVENTOINTI

Yleistä piirteitä

Nykyisin kaksikerroksinen rakennus edustaa tyyppillistä Engelin klassista tyyliä. Rakennus suunniteltiin alun perin yksikerroksiseksi asuinrakennukseksi. Rakennuksen korotua v.1937 sekä käyttötarkoituksen muutokset 1966 ja 1975 ovat olleet suurimmat muutoksien aiheuttajat. Väliaikaiseksi rakennukseksi jäänyt lasinen liitososa rakennettiin v.1975 ja purettiin v.1993. rakennuksen peruskorjauksen yhteydessä. Samassa yhteydessä katolle lisättiin tuuletusta varten korotusosa harjalle.

Ullakko

Ullakkokerros on pääosin kylmänä ullakkona ja sen lisäksi siellä sijaitsee rakennuksen IV-konehuone, joka rakennettiin vanhan pienen IV-konehuoneen tilalle v. 1993 peruskorjauksen yhteydessä.

2. krs

Toisessa kerroksessa sijaitsee nykyään kirjasto ja terapiatiloja. Alkuperäinen huonejako on muutettu käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä. Osa alkuperäisestä keskikäytävästä ja porrashuoneet ovat säilyneet paikoillaan.

1. krs

Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee nykyään vastaanottotiloja, apteekki ja laboratorio. Alkuperäinen huonejako on muutettu käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä. Osa alkuperäisestä keskikäytävästä on säilynyt ennallaan ja porrashuoneiden sijainti on rakennuksen korotuksen aikaisen peruskorjauksen mukainen.

kellari

Rakennuksessa ei ole kellaritiloja. Rakennuksen eteläpäädyistä lähtevä putkikanava on rakennettu v.1993.

Lattiat

Rakennuksen alapohja ja välipohja ovat oletettavasti olleet pääosin puurakenteisia. Vuoden 1993 peruskorjauksesta olevien piirustusten perusteella alapohja on valettu ja IV-konehuoneen lattiaan on valettu betonilaatta. Muilta osin välipohjat ovat säilyneen puurakenteisina. Pääosassa huoneita ja käytäviä pinnoitteena on käytetty linoleumia, laboratorio- ja wc-tiloissa on klinkkeri sekä porrashuoneessa ja odotustilassa mosaiikibetoni.

Seinäpinnat

Kaikki vanhat seinät sekä v. 1993 peruskorjauksen yhteydessä tehdyt seinät ovat rapattuja ja tasoitettuja tiiliseiniä. Vuosien varrella tehdyissä tilamuutoksissa ja korjauksissa kaikki pinnat on käsitelty moneen kertaan. Porrashuoneen, käytävien ja odotustilan seinät ovat kaksiväriset,

Kylmäullakko v.2020

1.krs käytävä ja pääsisäänkäynti. Kuva v.2020

1.krs hammaslääkärin vastaanotto. Kuva v. 2020

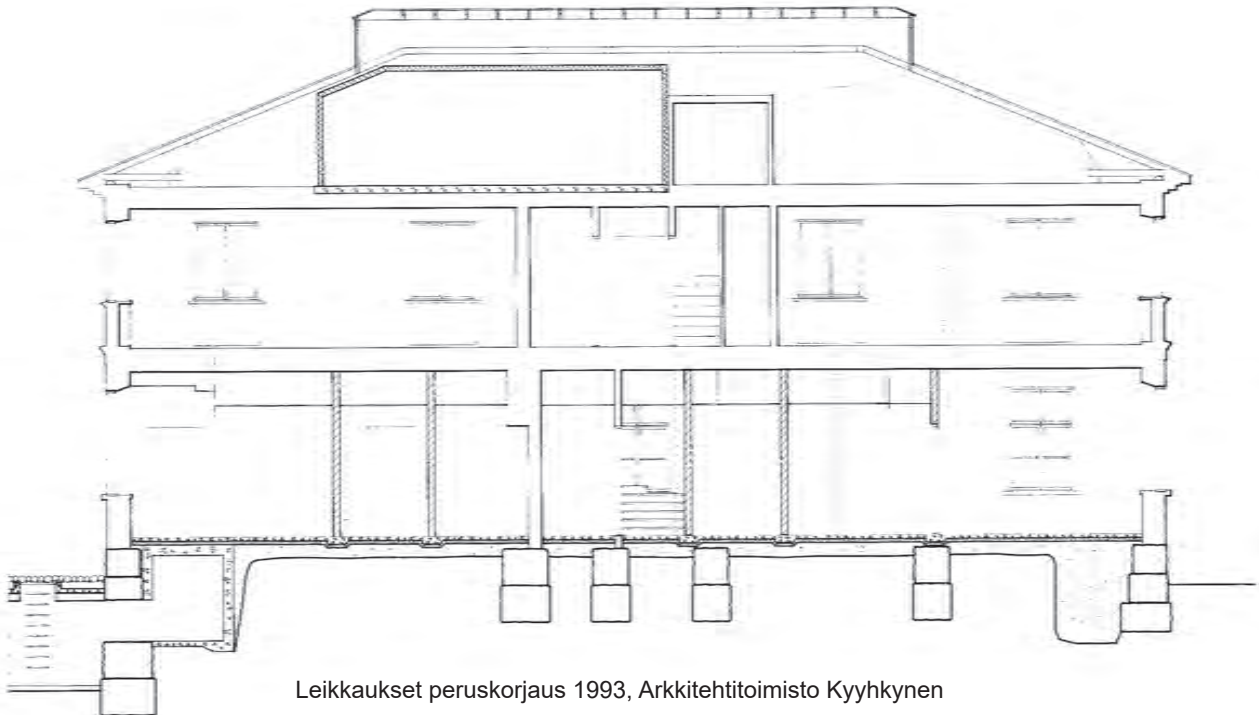
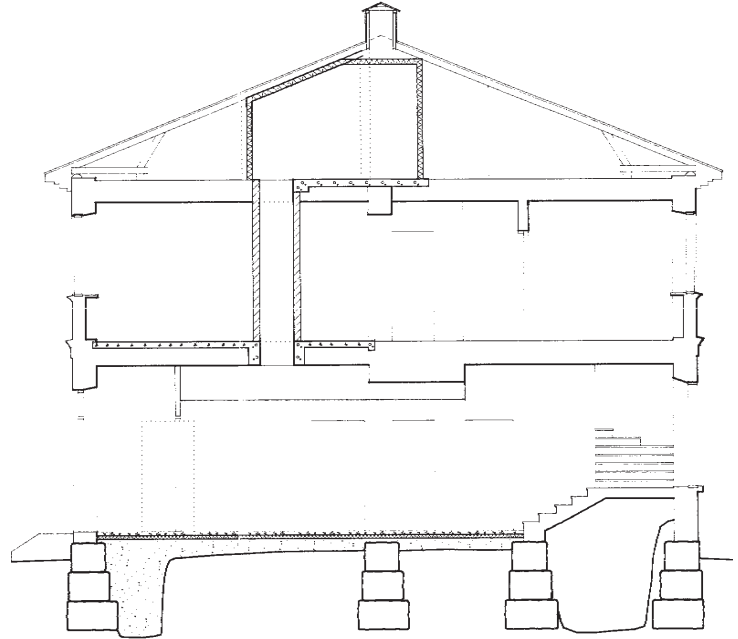
joissa tummemman alaosan ylemmästä vaaleammasta väristä erottaa kapea punainen viiva. Pääsääntöisesti huoneiden seinät ovat vaaleita ja yksivärisiä. Wc- ja laboratoriotiloissa seinät on laatoitettu 1200 mm korkeuteen lisäksi yksittäisten pesuallaiden altaiden taustat on laatoitettu.

Listat

Rakennuksen listat on uusittu todennäköisesti v. 1993 tehdyn peruskorjauksen yhteydessä. Osa jalkalistoista on korvattu maala-

Sisäkatot ja alakatot

Käytävä- ja aputiloihin on v. 1993 peruskorjauksen yhteydessä asennettu alaslasketut katot kipsilevyistä ja akustoisista mineraalivillalevyistä. Muilta osin huoneiden katot ovat tasoitettuja ja maalattuja. Kattojen väri on valkoinen.

Leikkaukset peruskorjaus 1993, Arkkitehtitoimisto Kyyhkynen

Alkuperäinen suljettu pihapiiri kuvattuna poistetun eteläportin tai aidan suunnalta. Kuva v. 2020

T-rakennuksen ja Ukkolan välinen piha-alue, taustalla A-rakennus. Kuva v. 2020

Valokuva T-rakennus ja Ukkola. Vuosi epäselvä, 1968-1975 väliin. Lähde: Helsingin kaupunginmuseo

Portaikot

Rakennuksen v. 1937 rakennettu porras on säilynyt rakennusaikansa mukaisena mosaiikkibetoni-pintaisena portaana. Pääsisäänkäynnin graniittinen ulkoporras on säilynyt alkuperäisellä paikallaan ja alkuperäisen mallisena. Maalatut kaiteet on lisätty myöhemmin.

Pohjoispäädyn ulkoportaikon rakennusvuosi on epäselvä mutta todennäköisesti porras on uusittu 1900-luvun loppupuolella.

Rakennuksen portaitko. Kuva v. 2020

Pääsisäänkäynti, kuva v. 2020

Pohjoispäädyn olko-ovi, kuva v. 2020

Ovet

Kaikki ulko-ovet on uusittu v. 1993 tai sen jälkeen. Ne ovat metallirunkoisia lasiovia.

Puurunkoiset sisäovet on todennäköisesti uusittu viimeistään 1975- ja 1993 korjausten yhteydessä laakaoviksi. Vain sisäänkäyntien tuulikaappien sisäovet ovat peiliovia, niistä pääovi on todennäköisesti pääoven tuulikaapin rakentamisajalta v. 1908, mutta siirretty nykyiseen sijaintiinsa v. 1993 ja päädyn ovi on todennäköisesti tuulikaapin rakentamisvuodelta 1937.

Ikkunat

Rakennuksen ikkunat ovat sisään-ulos aukeavia puuikkunoita. Ensimmäisen kerroksen ikkunat ovat poikkivälirikarmillisia kuusiruutuisia ikkunoita, jotka on kunnostettu v. 1993 peruskorjauksen yhteydessä samoin kuin toisen kerroksen kaksiruutuiset ikkunat.

Väritutkimuksen mukaan ensimmäisen kerroksen sisäikkunat on uusittu mutta karmit ja ulkopuitteet saattavat olla alkuperäiset. Toisen kerroksen kaksiruutuiset ikkunat ovat todennäköisesti rakentamisvuodelta 1937.

Eteläpäädyn vanha ikkuna, kuva v. 2020

Käytävä, pohjoispäädyn sisäänkäynti, kuva v. 2020

Pääsisäänkäynnin tuulikaapin ovi, kuva v. 2020

4.4.5 ARVOT JA SUOJELUTARVE, YHTEENVETO

Rakennus edustaa Engelin klassismia henkivää tuotantoa ja on hyvin säilyttänyt luonteensa ja tyyppipiirteensä. Se on myös kiinteä osa arvokasta sairaalamiljöötä. Rakennuksen arkkitehtoninen luonne ja historialliset arvot tulee säilyttää. Ukkola on suojeltu asetuksella sekä asemakaavassa merkinnällä Sr-4. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen ulkoasu säilyy.

Tulevissa muutoksissa ja korjauksissa on otettava huomioon ja pyrittävä säilyttämään rakennuksen ja julkisivujen alkuperäiset mittasuhteet sekä aukotus ja detaljiikka. Sisätiloiltaan rakennus on muuttunut vuosikymmenien varrella useaan kertaan ja ainoa mittasuhteiltaan alkuperäinen tila on pääsisäänkäynnin aula.

Pintamateriaalien ja värien valinnoissa on kiinnitettävä huomiota sisätilojen ominaisluonteen säilyttämiseen. Rakennukseen välttämättä tehtävät muutokset tulisi suorittaa hienovaraisesti korjaten ja arkkitehtoniseen tyyliin mukauttaen. Uusien korjausten yhteydessä tulisi säilyttää ja kunnostaa rakennuksen eri historiallisiin vaiheisiin kuuluvat kerrostumat ja detaljit. Ikkunoita ja ovia uusiessa olisi otettava huomioon alkuperäisten ikkunoiden muotokieli ja sijainti rakennusrungossa.

Jos rakennukseen halutaan/on tarve tuoda uusia elementtejä, ne voivat noudattaa modernia muotokieltä mutta niiden on muodostettava olemassa olevan sisätilan kanssa visuaalisesti ja esteettisesti yhteen sopiva kokonaisuus.

4.5 A-RAKENNUS

4.5.1 HISTORIA JA MUUTOSVAIHEET

1889 Sielullisesti sairaiden vastaanottolaitos

Alkuperäisiä suunnitelmia eikä tietoa suunnittelijasta löydy. Rakennuksessa on tiilirakenne, puiset kattotuolit, kiviperustus. Julkisivu näyttää Stenforsin 1885 mittapiirustuksissa punatiilipintaiselta. Rakennukseen tahty useita laajennuksia. Rakennukseen tehtyjen muutosten suunnitelmista puuttuu suuri osa; 1900-luvun alkupuolelta aina vuoteen 1992 asti suunnitelmia ei löydetty.

1895 Sielullisesti sairaiden vastaanottolaitos

Mittapiirustukset A.W. Stenfors. Piirustukset merkitty alkuperäisinä kronologisiin piirustuksiin.

1900-luvun alkupuolella Mielisairaitten vastaanottolaitos

Suunnitelmista puuttuu suunnittelija ja vuosi, pohjapiirustukset löydetty. Tässä yhteydessä rakennusta on laajennettu, tehty muutoksia ikkunoihin ja sisäpihan sisäänkäynnit muutettu kulmittaisiksi.

1930-luvulla

Suunnitelmat puuttuvat. Muihin rakennuksiin tehtiin muutoksia vuonna 1937, kun sairaala muutettiin krimiaalipotilaiden laitokseksi. Oletettavasti myös A-rakennukseen tehtiin samalla joitakin muutoksia. Tällöin ainakin teräsverkko on lisätty kaikkien rakennuksien ikkunoihin, myös A-rakennukseen mikä on nähtävissä valokuvista. Keskiosaa on korotettu yhdellä kerroksella ja sinne rakennettu henkilökunnan asuntoja. Myöhemmissä suunnitelmissa näkyvät muutoksia 1. ja 2. kerrokseen esimerkiksi wc-, ja kylpyhuonetiloissa.

1974 A-rakennus

Pohjapiirustuksia tästä vaiheesta ei löytynyt, eikä muutoksia täten merkitty.

1992 A-rakennus

Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen. Laaja peruskorjaus, jossa 3.kerros on purettu ja katto rakennettu takaisin aiemman muodon mukaan. Ullakolle on rakennettu ilmastointikonehuone ja henkilökunnan sosiaalitalat, hissi lisätty ja märkätilojen huonejärjestystä muutettu, uudet teräksiset ulko-ovet vaihdettu. Samassa yhteydessä on myös pihakiveys muutettu ja uusittu.

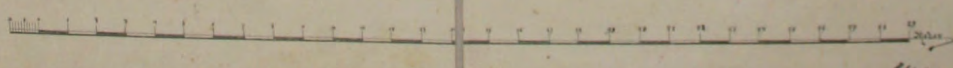
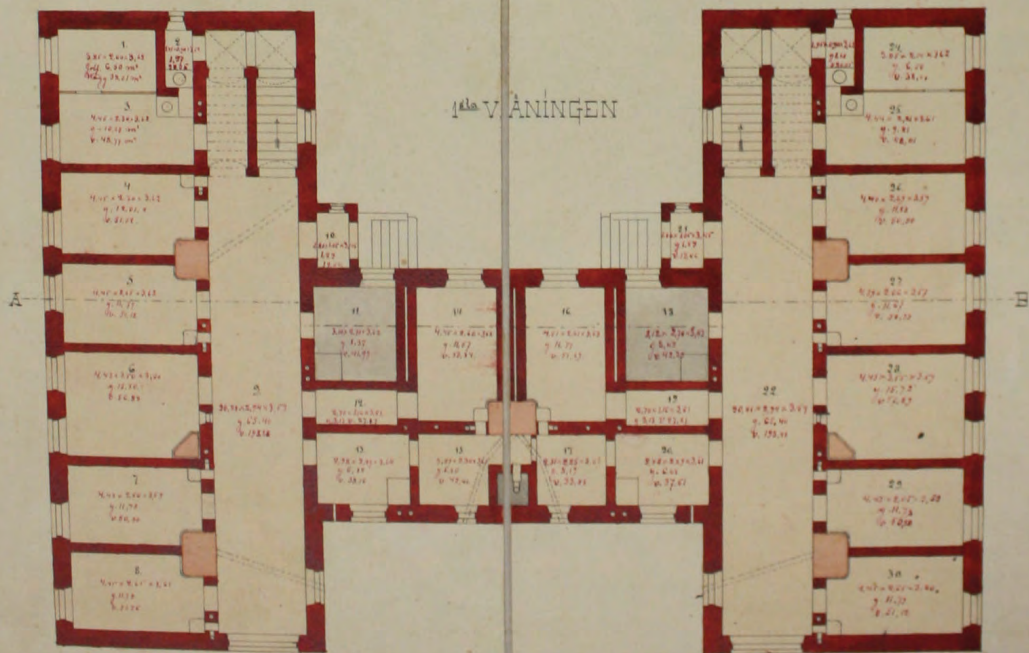
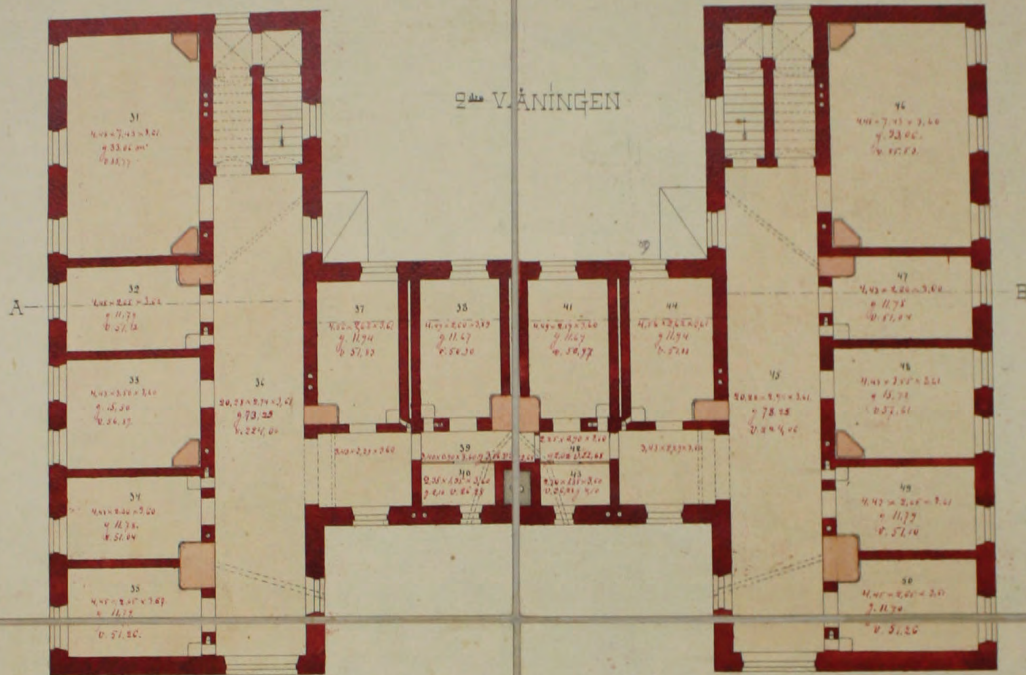
2010 A-rakennuksen sisäilmaremontti

Arkkitehtitoimisto Nurminen Antila & Co Oy (nyk. NAC Arkkitehdit Oy) Koko rakennuksen käsittävä sisäilmaremontti. Rakennuksessa ilmenneiden pitkäaikaisten sisäilmaongelmien vuoksi tehtiin kosteuvauriokorjauksia, alapohjan tuuletusta parannettiin ja vanhoja pintakerroksia poistettiin sekä pääosa rakennuksen pintamateriaaleista uusittiin.

A-rakennuksen julkisivu ja sisäpiha itään. Kuva v. 2020

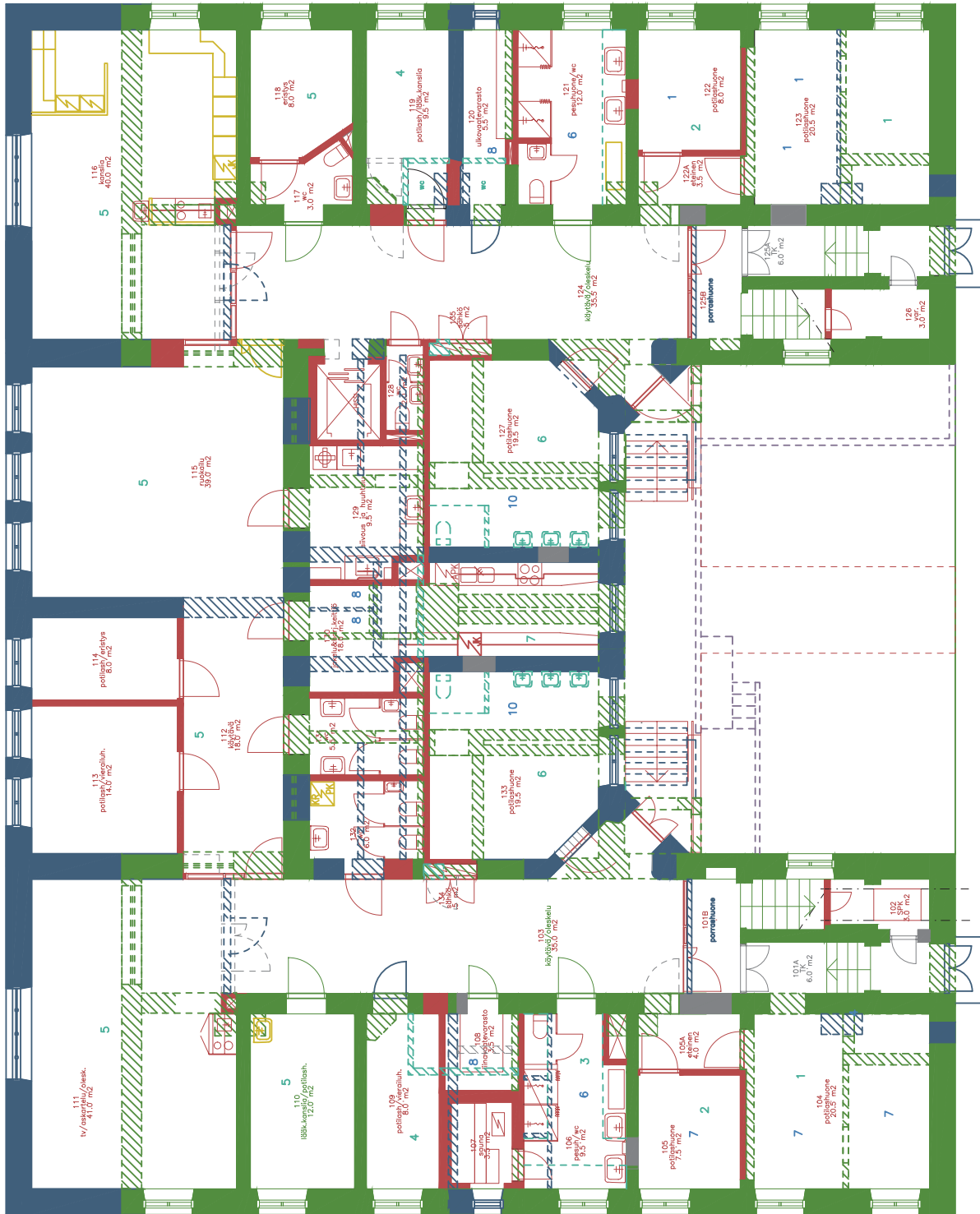
DÄRUPPTAGNINGSANSTALTEN I GAMLA WASÅ.

Uppgjord af A. W. Stenfors

4.5.2 KRONOLOGISET POHJAPIIRUSTUKSET

1.KERROS

1889–1895	1992
1900-luvun alk.	1993–
1910–1973	ikä ei käy ilmi
arkistomateriaalista
1974–1991	purettu rakenne, rakennettu
värin aikanaan mukaan

rauhattomia naispotiatiä

rauhattomia miespotiatiä

2.KERROS

1889–1895
DÄRUPPTAGNINGSANSTALTEN
I GAMLA VASA

1900–luvun alkupuolella
MUSTASAAREN
MILISAIRAITTEN
VASTAANOTOLAITOS

1. hoitajat
2. parseli h.
3. siistimis huone
4. ylihoitajat
5. päivähuone
6. hyökki
7. hoitaja
8. wc
9. potilashuone
10. kylpyjä
11. kuivaushuone
12. eristämishuone

1910–1973 muutokset
A–RAKENNUS

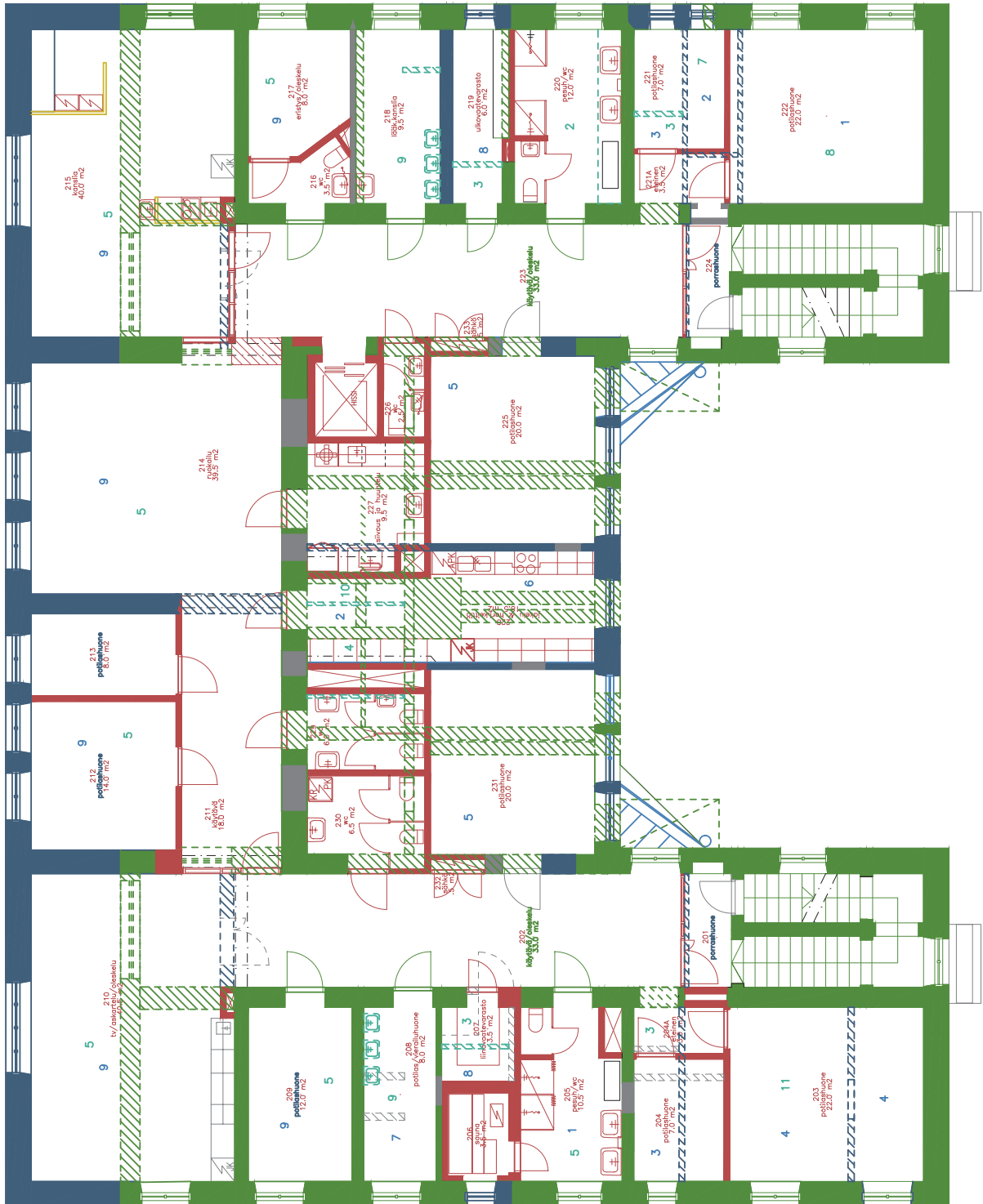
1. ruokailu ja päivähuone
2. keittiö
3. wc
4. kanslia
5. potilashuone
6. kylpyhuone
7. tupakkahuone

1974–1991 muutokset
A–RAKENNUS

1. ruokailu ja päivähuone
2. keittiö
3. wc
4. kanslia
5. potilashuone
6. kylpyhuone
7. tupakkahuone

1992 peruskorjaus
A–RAKENNUS

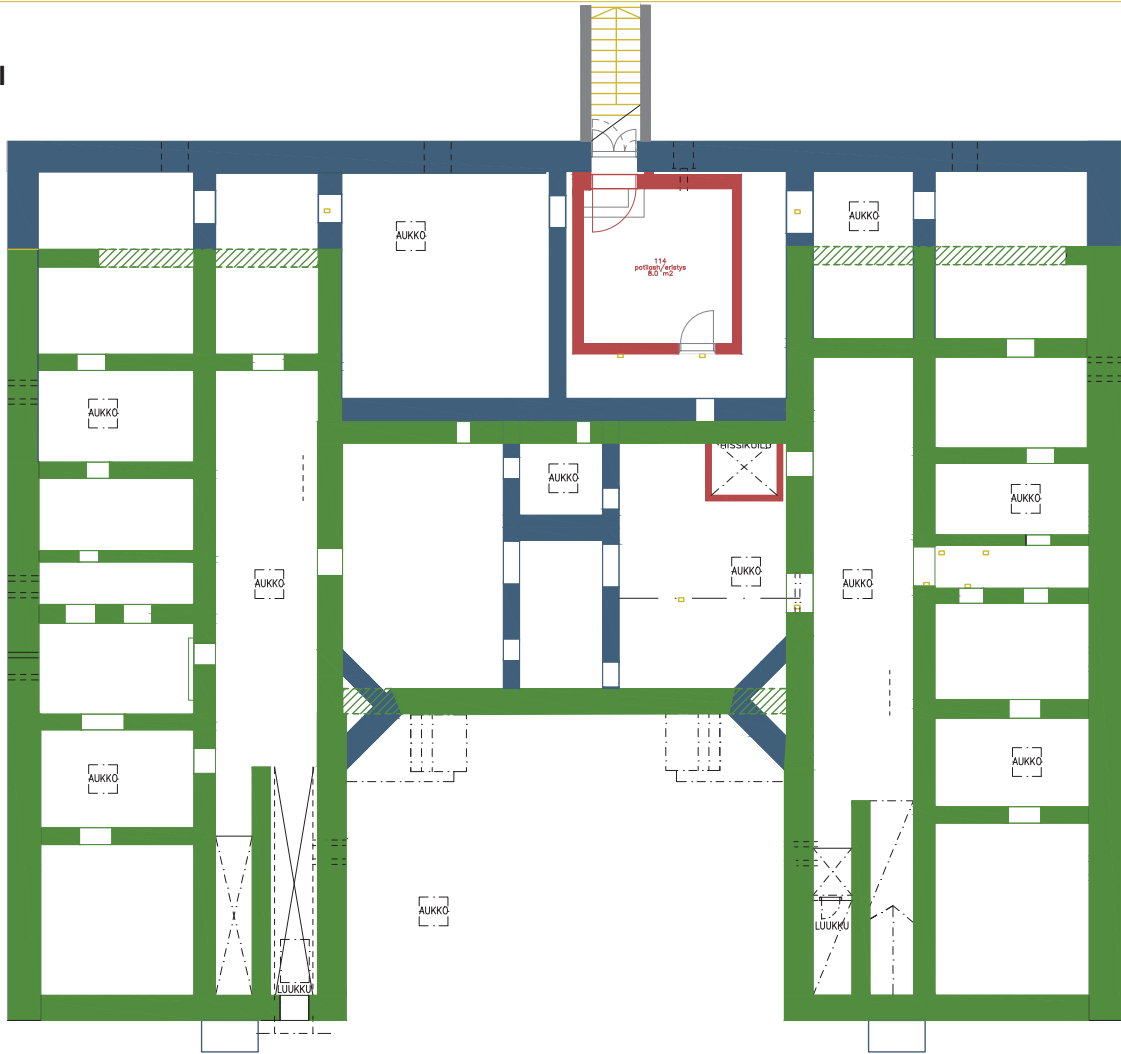
2010
A–RAKENNUS

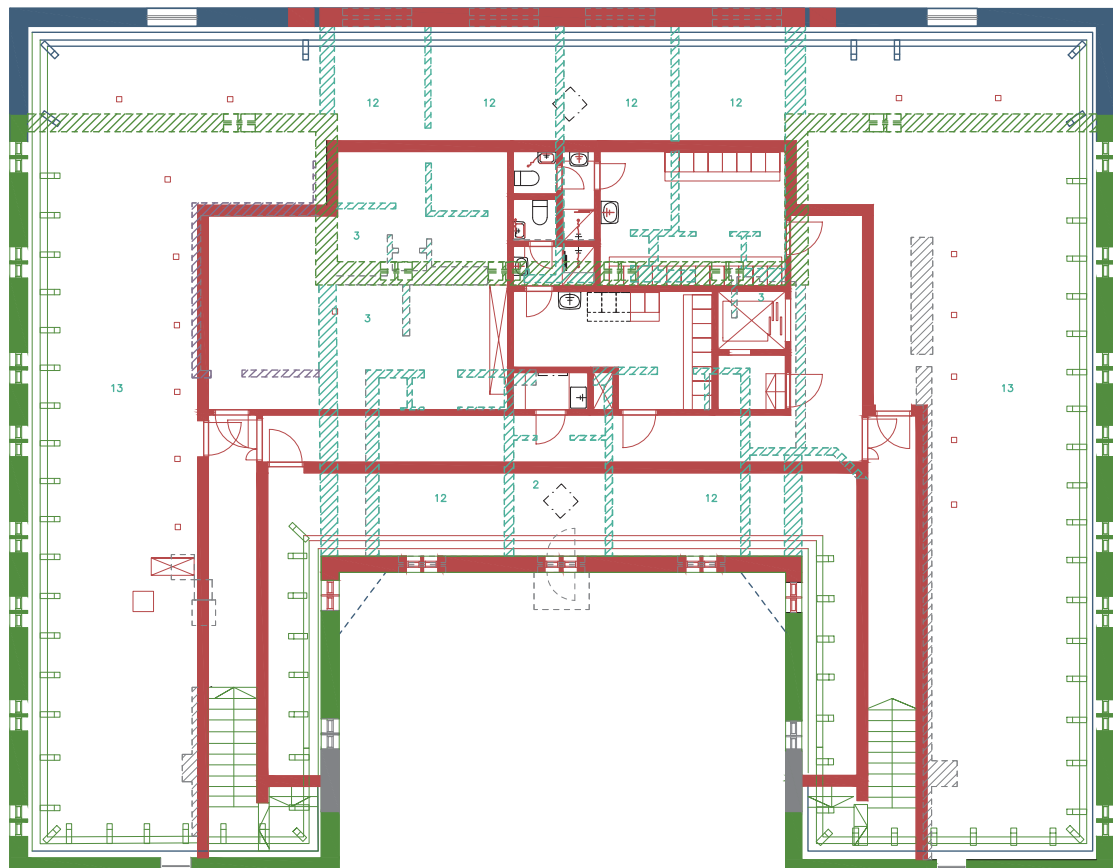
rauhallisempia naispotiatiä

rauhallisempia miespotiatiä

KELLARI

ULLAKKO

A-rakennus, mukana kolmas kerros. Vuosi ei tiedossa, kuitenkin vv. 1937-1993 väliä. Lähde: VVS arkisto

A-rakennus, mukana kolmas kerros. Vuosi ei tiedossa, kuitenkin vv. 1937-1993 väliä. Lähde: VVS arkisto

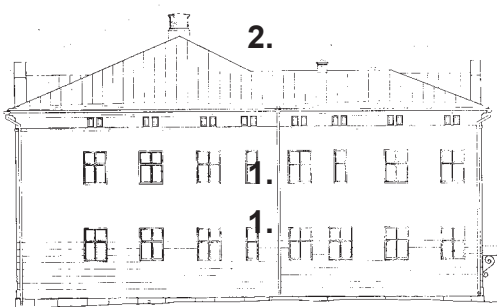

Julkisivu itään, 1993 Arkkitehtitoimisto Marja ja Kari Kyyhkynen

4.5.3 JULKISIVUT

Alkuperäisestä rakennuksesta ei ole valokuvia, mutta piirustusten mukaan se on ollut punatiilinen ja lähinnä uusklassinen tyyliä. Rakennukseen on tehty kaksi laajennusta, mikä on johtanut moniin muutoksiin julkisivuissa. Erityisesti 1900-luvun alkupuolella tehdyssä laajennuksessa ja korjauksessa rakennus on saanut jugendille leimallisia piirteitä ja detaljeja.

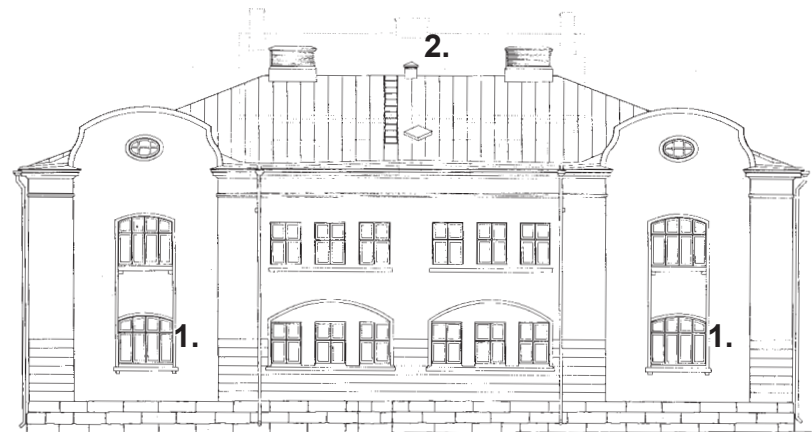
1. 1900-luvun alkupuolella tehtiin laajennus lännenpuoleiseen julkisivuun. Suunnitelmista voidaan olettaa, että siiven isot ikkunat on siirretty keskelle. Lännen ja idänpuoleiset päädyt rakennettiin kaarevan muotoisiksi ja päätyihin lisättiin ikkunat. Idänpuoleisessa julkisivussa kaikki ikkunat on muutettu. Etelän ja pohjoisenpuoleisissa julkisivuissa molemmat ikkunat on pienennetty.
2. 1930-luvulla on rakennettu kolmas kerros, suunnitelmat puuttuvat. Valokuvia tästä vaiheesta sivulla 66.
3. 1992 kolmas kerros on purettu ja katto rakennettu takaisen edellisen muodon mukaan.
4. Nykyisten katosten rakennusvuosi on epäselvä. Mahdollisesti ne voivat olla 1900-luvun alkupuolen laajennusvaiheesta, kun kaarevat päädyt on rakennettu. Muihin rakennuksiin vastaavat katokset on lisätty myöhemmin.

Julkisivu etelään

Julkisivu pohjoiseen

Julkisivu länteen

Ikkunoiden pesua, lähde VVS arkisto. Kulmittainen sisäänkäynti. Ikkunoiden teräsverkko lisätty 1930-luvulla.

Vuonna 2020 otettu kuva samasta paikasta itäpuolen sisäpihalta.

Julkisivupiirustus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto

A-rakennus kuvattuna pohjoispuolen puistoalueelta. Kuva v. 2020

4.5.4 NYKYTILANNE JA INVENTOINTI

Yleistä piirteitä

Kaksikerroksinen ja kivirakenteinen A-rakennus on sekoitus uusklassista sekä jugend-tyyliä. Rakennus on toiminut koko ajan potilastiloina, Pöyryn rakennushistoriallisen selvityksen sekä valokuvien mukaan kolmannen kerroksen laajenuksessa 1930-luvulla sijoitettiin ylimpään kerrokseen henkilökunnan asuintiloja, jotka vuonna 1992 tehdyssä peruskorjauksessa muutettiin IV-konehuone- ja sosiaali-tiloiksi.

Suurimmat sisätiloihin vaikuttaneet muutokset on käytössä olleiden suunnitelmien mukaan tehty 1900-luvun alkupuolen sekä v. 1992 isojen korjauksien yhteydessä.

Ullakko

Alkuperäisestä kylmästä ullakosta ei ole piirustuksia. Sinne menee kuitenkin kahdet portaat, joten ullakotilaa on voitu käyttää varastona. 1930-luvulla keskiosaa korotettiin ja sinne rakennettiin henkilöstön asuintiloja. Vuoden 1992 peruskorjauksessa tila madallettiin uudestaan ja sinne rakennettiin IV-konehuone ja henkilöstön sosiaali-tiloja.

2. krs

Toisen kerroksen pohja noudattaa portaikkojen, pääkäytävien ja aukotuksensa osalta alkuperäistä suunnitelmaa. Myöskin alkuperäinen huonejako sekä 1900-luvun alun laajennuksen aiheuttamat muutokset ovat edelleen näkyvissä lukuun ottamatta rakennuksen "sisäpihan" puoleista keskiosaa, joka on muuttunut perusteellisesti. Kerrokseen on sijoitettu yksi hoito-osasto.

1. krs

Toisen kerroksen pohjan tavoin ensimmäisen kerroksen pohja noudattaa portaikkojensa, pääkäytävien ja aukotuksensa osalta alkuperäistä suunnitelmaa. Myöskin alkuperäinen huonejako sekä 1900-luvun alun laajennuksen aiheuttamat muutokset ovat edelleen näkyvissä lukuun ottamatta rakennuksen "sisäpihan" puoleista keskiosaa, joka on muuttunut perusteellisesti. Nykyisten keskiosassa sijaitsevien sisäänkäyntien muoto ei ole alkuperäinen, Niiden sijoittamisella aikaisemman suoran sijainnin sijaan vinolla sijoituksella on lisätty jugendin muotokieltä ja detalleja.

Kerrokseen on sijoitettu yksi hoito-osasto.

Kellari

Kellari on edelleen käyttämätöntä ryömintätilaa, jossa alkuperäiset sekä 1900-luvun alun laajennuksen mukaiset graniittiperustukset ovat näkyvissä. Vuoden 1992 peruskorjauksessa kellariin tehtiin varasto sekä hissikuilun alaosa/perustukset ja v. 2010 sisäilmaremontin yhteydessä poistettiin ryömintätilasta hiekka, sora ja maa- ja puuaines.

Ullakko, kuva v. 2020

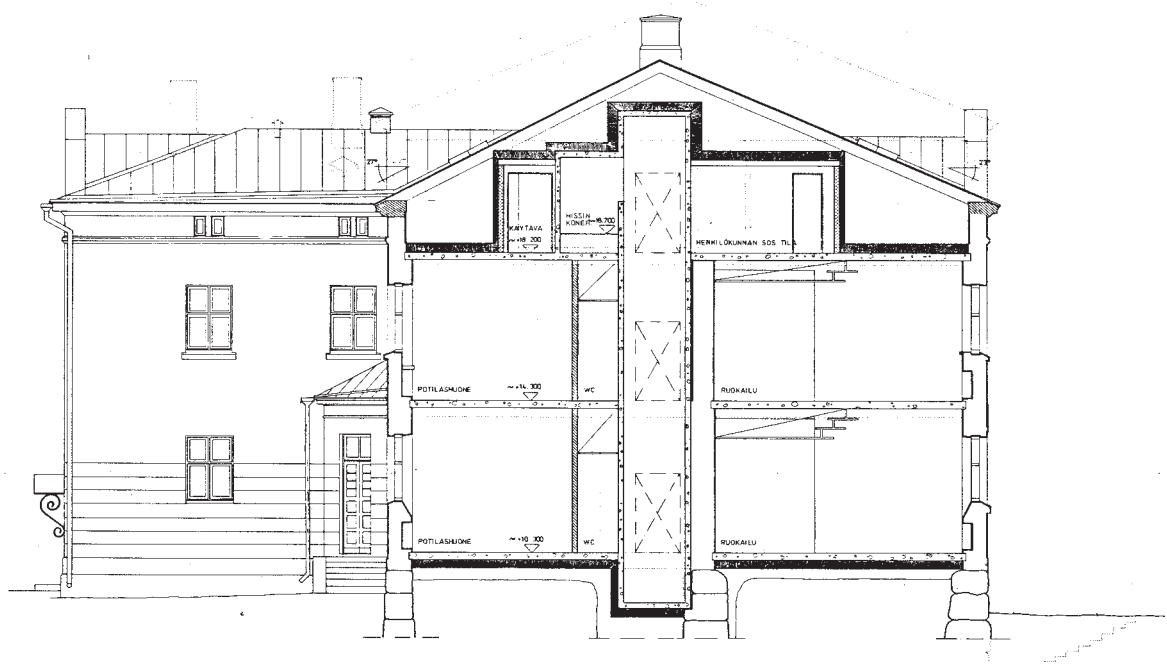
2.krs kylpyhuone, kuva v. 2020

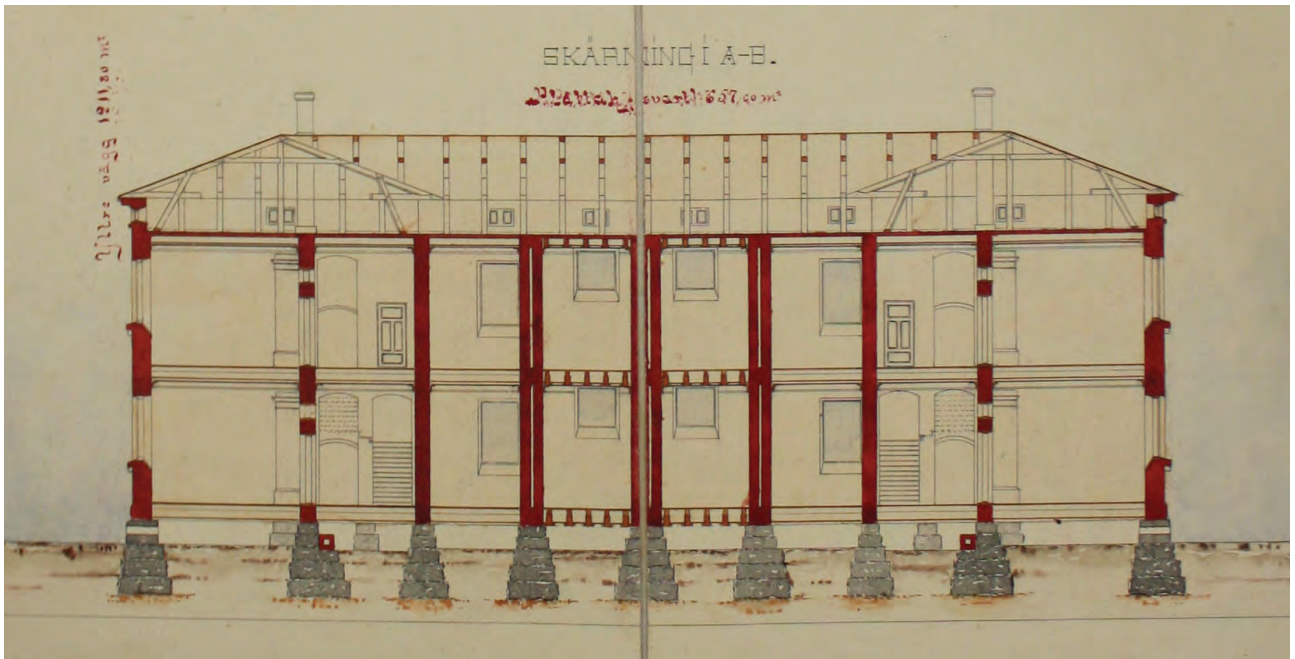
1.krs oleskelutila eteläisessä kulmassa. Kuva v. 2020

1.krs potilasosaston käytävä. Kuva v. 2020

Leikkaukset peruskorjaus 1992, Arkkitehtitoimisto Kyyhkynen

Leikkaus A.W. Stenfors 1895. Lähde: Kansallisarkisto

A-rakennuksen länsijulkisivua länsipuolen puistoalueelta kuvattuna v. 2020

Pohjoispuolen julkisivu, kapeammat ikkunat 1900-luvun alkupuolelta v. 2020

Lattiat

Rakennuksen alapohja ja välipohja ovat olleet pääosin puurakenteisia mutta ne on purettu v. 1992 suuren peruskorjauksen yhteydessä ja valettu samaan yläpinnan korkeusasemaan alkuperäisten lattioiden kanssa. Nykyisten lattiapintojen päällysteet ns. kosteissa - sekä märkätiloissa ovat tuolta ajaltaolevia muovimattoja sekä klinkkerilattioita. Muiden huoneiden lattiat on päällystetty muovimatoilla v. 2010 tehdyn sisäilmaremontin yhteydessä. Portaikoissa ja tuulikaapeissa on v. 1992 remontin aikaiset mosaiikkibetonilattiat.

Seinäpinnat

Kaikki alkuperäiset / vanhat seinät ovat muurattuja seiniä. Myös v. 1992 peruskorjauksen yhteydessä kosteiden/märkätilojen seinät muurattiin ainoastaan kansliatiloissa tehtiin joitain lasitettuja kevytrakenteisia seiniä.

Vuosien varrella tehdyissä tilamuutoksissa ja korjauksissa kaikki pinnat on käsitelty moneen kertaan ja vuoden 2010 sisäilmakorjauksessa useimpien seinien pintakerrokset poistettiin tiilipintaan saakka ja tasoitettiin ja maalattiin uudestaan.

Pääsääntöisesti seinät ovat tällä hetkellä vaaleita ja yksivärisiä lukuun ottamatta potilashuoneiden seiniä, joita koristaa boordi. Näissä boordi jakaa seinän hieman tummempaan alaosaan ja katon väriseen yläosaan.

Wc- ja pesutiloissa altaiden taustat ja suihkutilat on laatoitettu noudattaen v. 1992 remontissa suunniteltuja aiheita ja värejä.

Listat

Listoitukset on uusittu vv. 1992 ja 2010 peruskorjauksien yhteydessä. Vuorilistat ovat yleensä maalattuja puulistoja, potilashuoneiden jalkalistat ovat seinäpintaan liimattuja muovilistoja ja kosteissa ja märkätiloissa klinkkerilistoja. Kattolistoja ei käytännössä ole tiloissa, joissa on alakatot ja potilas ja kansliahuoneiden tms. kattolistat ovat v. 1992 peruskorjauksen aikaisia.

Sisäkatot ja alakatot

V. 1992 peruskorjauksen yhteydessä uusittiin kaikki välipohjat. Kaikki kattopinnat ja alakatot ovat peräisin tuosta peruskorjauksesta. Alakatot ovat pääosin maalattuja kipsilevykattoja, joista osa T-listakannatteisia avattavia kipsikattoja. v. 2010 peruskorjauksen yhteydessä osa avattavista kipsilevyistä korvattiin mikroperferoiduilla kuitulevyillä. Portaikon alla olevasta varastosta löytyy alkuperäistä rapattua holvikattoa. Kaikkien kattojen väri on nykyään valkoinen.

Holvikatto portaikon alla olevassa varastossa, kuva v. 2020

Potilashuoneen ilmettä v. 1992 tehdyn remontin jälkeen, kuva v.2020

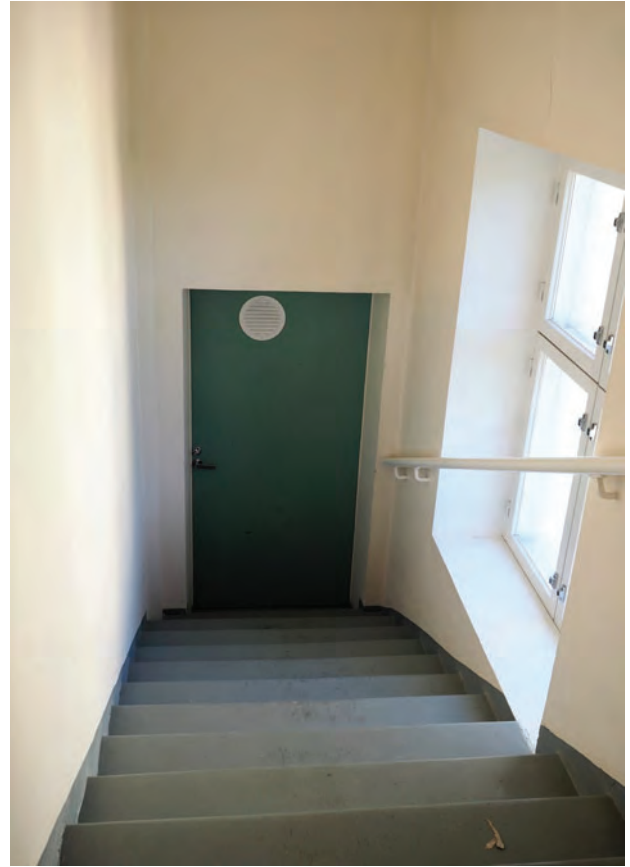

Päättyikkunoiden alla olevat pattereiden suojaverkot, kuva v. 2020

Sisäkulman sisäänkäynti. Kuva v. 2020

Ullakkon porras. Kuva v. 2020

Portaikot

Päätysisääkäyntien graniittiset tasanteet ovat alkuperäiset. Sisäkulmauksessa olevien 1900-luvun alussa muutettujen "vinojen" sisäänkäyntien graniittisia ulkoportaita on ainakin muokattu v. 1992 kortausten yhteydessä, itse portaat ovat oletettavasti vanhemmat. Kummassakin siivessä sijaitsevat portaita sijaitsevat alkuperäisillä paikoilla mutta portaat on uusittu v. 1992 korjauksen yhteydessä. Portaat ovat mosaiikkibetonia toiseen kerrokseen asti ja ullakolle vievältä osudelta ne ovat maalattua betonia.

Kellarin porras on valettu betoniporras, jonka rakennusvuodesta ei ole tietoa.

Kellarin ulkoporras. Kuva v. 2020

Eteläsiiven pääporras. Kuva v. 2020

Viereinen sivu; Kellarin sisäänkäynti länsijulkisivulla. Kuva v. 2020

Eteläsiiven päädyn ulko-ovi. Kuva v. 2020

Portaikon alaovi 1. krs:ssa Kuva v. 2020

Esimerkki v. 1992 lisätyistä puurunkoisista lasiseinistä. Kuva v. 2020

Ovet

Kaikki ulko-ovet ovat uusittuja v. 1992 korjauksen yhteydessä. Ne ovat metallirunkoisia lasiovia lukuun ottamatta kellarin ovea, joka on puinen. Puurunkoiset lasiseinät ja -ovet on uusittu myös vuoden 1992 korjaustöiden yhteydessä. Muut puu- ja metallirunkoiset sisäovet on uusittu viimeistään 1970-luvun ja v. 1992 korjausten yhteydessä. Vanhoja puuovia löytyy porrashuoneiden yhteydestä mutta nekin on maalattu useaan kertaan eri korjausten aikana.

Ikkunat

Rakennuksen ikkunat ovat sisään-ulos aukeavia puuikkunoita. Ne on uusittu v. 1992 peruskorjauksen yhteydessä vanhan mallin mukaisina. Siitä noudattavatko ne alkuperäistä mallia ei ole tietoa.

Siipien ulko-ovien edessä oleva vanha graniittitaso. Kuva v. 2020

Sisään-ulosaukeva puuikkuna, kuva v. 2020

Länsijulkisivun 1. krs:n kaareva ikkuna. Kuva v. 2020

Länsijulkisivun etelänurkka sinne 1900-luvun alussa siiven toisesta päästä siirrettyine ikkunoineen, kuva v. 2020

4.5.5 ARVOT JA SUOJELUTARVE, YHTEENVETO

Sairaala-alueen A-rakennus, alkujaan Sielullisesti sairaiden vastaanottolaitos on tyyllisesti sekoitus uusklassista sekä jugend-tyyliä. Rakennus on asemakaavassa suojeltu merkinnällä s-1 eli alueen osana, jolla ympäristö säilytetään. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä ja rakennuksessa suoritettavien korjaus- uudisrakentamis- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kulttuurihistoriallisesti ja ympäristön kannalta merkittävä luonne säilyy.

Pintoja uudelleen maalattaessa ja pinnoitettaessa on päätettävä mihin aikakauteen kunkin rakennuksen osan väriytyksen halutaan palauttaa ja luoda rakennukseen ao aikakauteen kuuluva yhtenäinen värimaailma. Ikkunoita ja ovia uusien olisi otettava huomioon alkuperäisten ikkunoiden muotokieli ja sijainti rakennusrungossa.

Jos rakennukseen halutaan/on tarve tuoda uusia elementtejä, ne voivat noudattaa modernia muotokieltä mutta niiden on muodostettava olemassa olevan rakennuksen kanssa visuaalisesti ja esteettisesti yhteen sopiva kokonaisuus.

A-rakennus oikealla, vasemmalla käsiyörakennus edessä T-rakennus. Kuva otettu pohjoisesta lähestyttäessä v. 2020

4.6 HELENELUND-SUOMISEN TALO

4.6.1 HISTORIA JA MUUTOSVAIHEET

Rakennus rakennettiin yllääkäri Y.K.Suomisen ja hänen perheensä asunnoksi. Y.K. Suominen toimi yllääkäriä 1939-1963 Mustasaaren sairaalassa.

1940 Yllääkäriin asunto

Rakennuksesta löytyy vuodelta 1940 pääpiirustukset, jotka on allekirjoittanut arkkitehti Lauri Pajamies. Hänet tunnetaan mm. sotienjälkeisten tyyppitalojen mm. ns. "ruotsalasistalojen" kaupunkiversion suunnittelijana.

Peltikattoisen yksinkertaisen puurunkoisen rakennuksen julkisivu on vaakasuoraa puupanelia ja siinä on muurattu kellarikerros. Tyyllisesti rakennus edustaa ajalle tyyppillistä funktionalismia.

Rakennus oli asuinkäytössä vuoteen 2007 asti, jolloin se otettiin kokonaan pois käytöstä.

Rakennuksessa on kellarikerros ja kaksi maanpäällistä kerrosta. Kellarikerroksen maanvastaiset ulkoseinät ovat tiili-/betonirakenteisia ja alapohja on osittain betonirakenteinen ja osittain maapohjainen. Kellarikerroksen ja ensimmäisen kerroksen välinen välipohja on alalaattapalkisto puisella kansirakenteella ja turve-eristeellä. Ylempi välipohja ja yläpohja ovat puurakenteisia ja turve-eristeisiä. Ulkoseinät ovat tolpparunkoisia ja lämmöneristeenä on pääosin turvetta. Vesikatto on muodoltaan harjakatto ja vesikatteena on sinkitty ja maalattu teräsohutlevyinen saumakate Rakennus on pääosin alkuperäisessä asussa, eikä siihen ole tehty suuria muutoksia lukuun ottamatta lämmityspatterien lisäystä.

Yksikerroksisessa osassa sijaitsivat vastaanottotilat ja kaksikerroksinen osa oli asuinkäytössä. Kellarikerroksen piirustus puuttuu mutta katselmuksen perusteella siellä sijaitsivat saunatilat, varastot sekä isompi tila mikä on ollut askartelukäytössä.

Rakennuksesta on teetetty v. 2019 haitta-aine tutkimus sekä korjausselvitys.

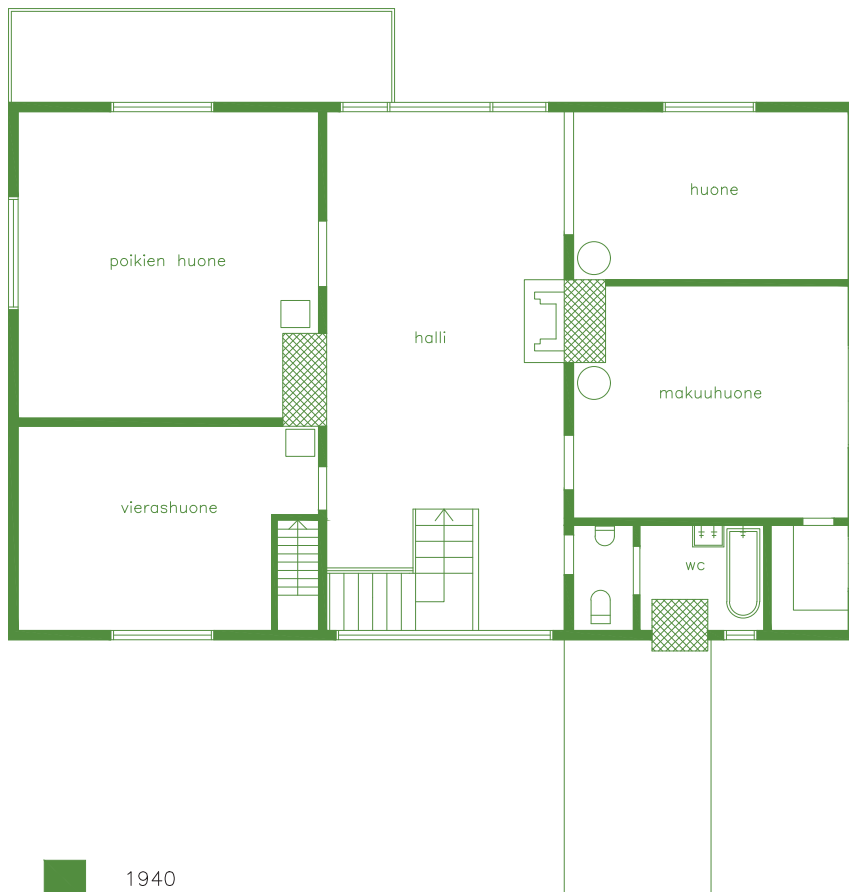
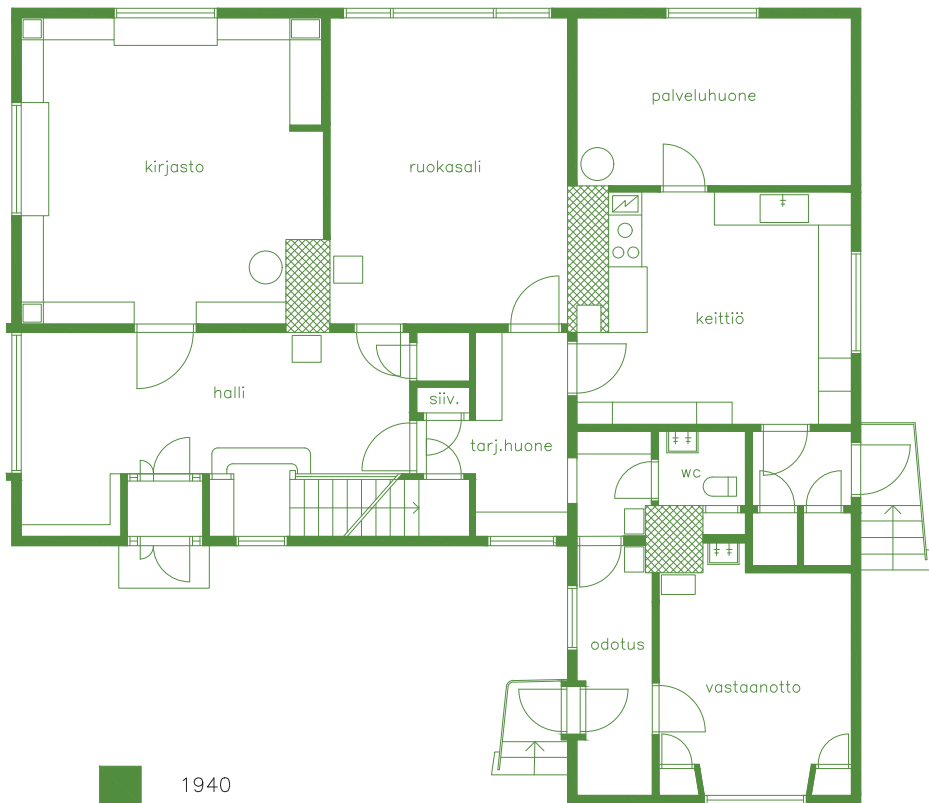
Talo halutaan purkaa huonokuntoisena ja tarpeettomana. Oikeuskäsittelyiden jälkeen ely-keskus on määrännyt rakennuksen vaarantamiskieltoon. Rakennusta ei saa purkaa eikä talolle saa tehdä kohteen kulttuurihistoriallista arvoa vaarantavia toimenpiteitä. (Pohjalainen 21.12.2012 s. 8)

Helanelund-Suomisen talon pääjulkisivu pohjoiseen. Kuva v. 2020

4.6.2 KRONOLOGISET POHJAPIIRUSTUKSET

2. ja 1. kerros

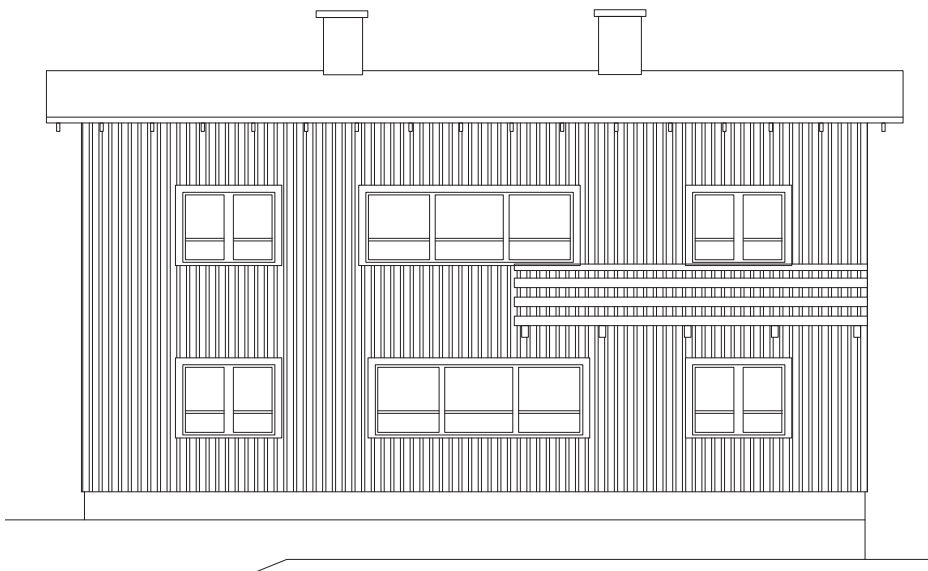

Pohjois ja itä julkisivujen välinen nurkka, pääoven reuna oikealla. Kuva v. 2020

4.6.3 JULKISIVUT

Julkisivu pohjoiseen, julkisivut NAC Arkkitehdit 2020

Julkisivu etelään

Julkisivu itään

Alkuperäinen itäjulkisivu nyky asussaan, oikealla vastaanottiipi sisäänkäynteinen. Kuva v. 2020

Pääsisäänkäynnin ovi

Vastaanoton ovi

Portaikko

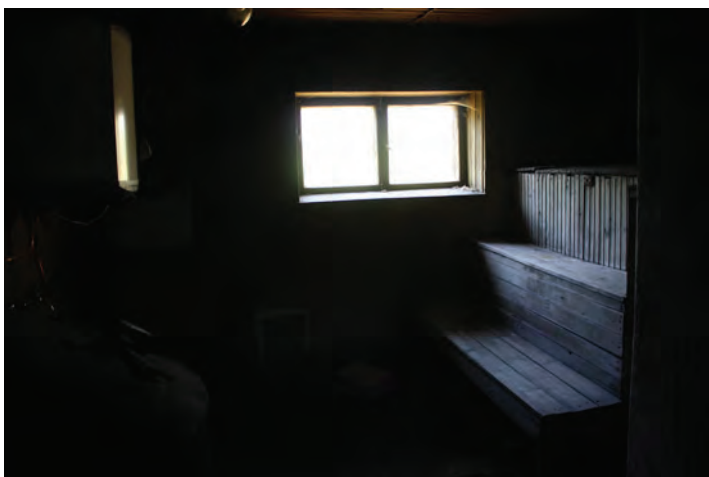
Ruokasali

Makuuhuone

Keittiö

Portaan kaide

Vasemmalle sauna kellarissa

4.6.4 NYKYTILANNE JA INVENTOINTI

Rakennus sijaitsee selkeästi "omassa rauhassaan" hoitamatta jääneen puutarhan ympäröimänä Vanhan Vaasan sairaalan alueella odottamassa purkamista.

Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan ilman muutoksia. Julkisivulaudoitus, katto, ikkunat ja ovet ovat alkuperäisiä eikä tiedossa ole myöskään, että niitä olisi uusittu missään vaiheessa.

Ulkopuoliset maalipinnat ovat huonokuntoiset ja puupinnoissa esiintyy pehmenemistä ja paikoin lahovaurioita esim. vuorilistoissa ja ikkunapuitteissa ja erityisesti parvekerakenteet ovat pahoin lahovaurioituneet. Kellarikerros on kärsinyt erityyppisistä kosteusvaurioista. Välipohjissa ja väliseinissä esiintyy paikallisia vähäisiä kosteuvaurioita. Todennäköisesti rakennuksessa esiintyvät hajut ovat imeytyneet eristeisiin ja pintamateriaaleihin, jolloin ne olisi poistettava/uusittava ennen mahdollista käyttöönottoa. Vesikatto vuotaa paikoin eikä ole enää kunnostettavissa maalaamalla. Tehtyjen tutkimusten mukaan tulisi rakennuksen rakenteet uusia lähes kokonaan kantavia runkorakenteita lukuun ottamatta, ennen kuin pystyttäisiin täyttämään nykyiset sisäilma-vaatimukset.

Lattiat

Lattiat ovat lähtökohdiltaan alkuperäiset, pääosin maalattuja laualattioita, keittiössä ja vastaanottoiloissa muovimattoa, pesutiloissa klinkkeriä ja kellarissa maalattua betonilattiaa.

Seinät

Kaikki seinät ovat alkuperäisiä. Puurunkoiset seinät tapetoituja, muuratut seinät rapattu ja maalattuja. hellowien ja uunien taustat sekä pesutilat kaakeli noin. 1500 mm saakka ja wc-tilassa samaan korkeuteen ulottuva maalattu puupaneeli. Kaikki pinnat huonokuntoisia, erityisesti tapetit pääosin pahoin vaurioituneita.

Listat

Maalatut listat ovat alkuperäisiä ja hyväkuntoisia.

Katot

Katot ovat oletettavasti alkuperäisiä. Ne ovat pääosin maalipintaisia paneeli- ja levytettyjä kattoja. Erityisesti 2. kerroksen katoissa on pahoja vesivaurioita.

Portaikot

Sisäpuolinen portaitko on alkuperäisessä asussaan rakennuksen muuhun kuntoon nähden hyvässä kunnossa. Todennäköisesti väritys noudattaa alkuperäistä väritystä.

Ikkunat

Puiset kaksikerroksiset ikkunat ovat alkuperäisiä. Erityisesti karmien ja puitteiden alaosissa on lahovaurioita. Maalipinnat ovat huonossa kunnossa ulkopuolelta ja osittain välitilasta.

Ovet

Rakennuksen sisäovet ovat pääosin maalipintaisia levyovia ja ulko-ovet paneloituja ovia. Erityisesti pääsisäänkäynnin ovi on kauniisti paneloitu. Väritykset noudattavat oletettavasti alkuperäistä väritystä.

Kalusteet

Rakennuksen kiinteät kalusteet ovat alkuperäisiä; keittiö- ja aputilojen kalusteet sekä makuuhuoneiden vaatekaapit sekä olohuoneen hylly. Kalusteiden kunto rakennuksen kuntoon nähden hyvä.

Tulisijat

Rakennuksen useimmissa huoneissa on tulisija; keittiössä puuliesi ja leivinuuni ja 2. kerroksen hallissa kaunis muurattu takka. Muissa tiloissa on erityyppiset "pönttöuunit" tai Porin Matit. Myöskin saunan kiys ja pata jäljellä. Tulisijat näyttävät kohtalaisen hyväkuntoisilta erityisesti hallin takka. Niitten käyttökunnosta ei ole tietoa.

Viereisen sivun valokuvat v. 2020

Lähteet: Vahanen, Korjaustarveselvitys VVs Suomisen talo 30.12.2019
Käynti kohteessa 22.6.2020

Eteläjulkisivu kuvattuna puutarhasta. Julkisivu alkuperäinen. Kuva v. 2020

Länsijulkisivu. Näkyvissä kellarikerroksen saunan ja askartelutilan ikkunat sekä 1. kerroksen keittiön ovi. kuva v. 2020

2. kerroksessa sijaitseva olohuone takkoineen. Kuva v. 2020

4.6.5 ARVOT JA SUOJELUTARVE, YHTEENVETO

Rakennus sijaitsee selkeästi erillään Vanhan Vaasan sairaalan arvokkaasta ja suojeltavasta kokonaisuudesta. Siitä huolimatta rakennus antaa mielenkiintoisen lisän ja "kerroksen" sairaala-alueen rakennuskantaan. Rakennus edustaa aikakautensa modernia asuinrakennusta ja sieltä löytyy mielenkiintoisia sekä sisustuksellisia että tilallisia ratkaisuja. Rakennus on lisäksi säilynyt - varmastikin osaksi "heitteille jättönsä" ansioista hyvinkin alkuperäisenä tiloineen ja detaljeineen. Tehtyjen Kuntokartoituksen ja Haitta-ainetutkimuksen perusteella rakennuksessa säilytettävää on kantava runko, mikäli rakennus halutaan ottaa käyttöön.

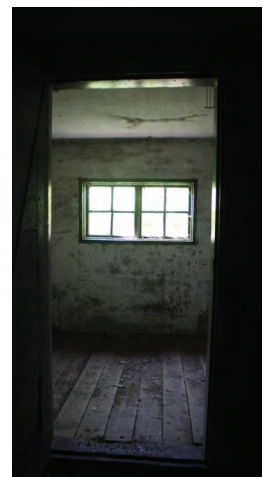
Halli 2.krs

Keittiö 1.krs

Kylpyhuone 2.krs

Kellaritila

Yllä olevat kuvat otettu v. 2020

LÄHDELUETTELO

Senaatti-kiinteistön arkisto

- Viimeiset muutosvaiheiden piirustukset pdf-muodossa
- pohjat ja julkisivut dwg:nä, muutamat rakennuksien dwg-tiedot puuttuu
- Vahnen Rakennusfysiikka Oy, Korjaustarveselvitys Vanhan Vaasan sairaala, Suomisen talo. 30.12.2019
- Vahnen Rakennusfysiikka Oy, Haitta-ainetutkimus Vanhan Vaasan sairaala, Suomisen talo 30.12.2019

Vanha Vaasan sairaalan arkisto

- Muutospiirustuksia
- Valokuvat

Vaasan kaupungin rakennusvalvonnan arkisto

- Lupakuvia

Kansallisarkisto

- Alkuperäisiä piirustuksia ja muutospiirustuksia 1834-1920-luku
- Vanhat kartat
- Valokuvat

Pohjanmaan museo

- Valokuvat

Helsingin kaupungin museo

- Valokuvat

Painetut lähteet

- Luukko Armas: Vaasan Historia II, Vaasa 1979
- Mäkelä Anneli: Vaasan historia III, Vaasa 1985
- Jorma Kallenautio, Holger Wester, Pekka Hirvonen, Katarina Andersson, Eija Piispala, Vaasan historia IV 1852-1917, Vaasa 2006
- Vaasan kaupunkisuunnitteluvirasto: Vanha Vaasa palossa säilynyttä kaupunkia, Vaasa 1987
- Vaasan kaupunkisuunnittelu: Vaasa Kulttuuriympäristöselvitys, Vaasa 2010
- Vanhan Vaasan sairaala , kulttuurihistoriallinen selvitys, Pöyry 2007
- Selistö Seija: Vanhan Vaasan sairaala 1768-1990, Vaasa 1990

Painamattomat lähteet

- Vaasan karttapalvelu, kartta.vaasa.fi (tammikuu 2020)
- www.kuvakokoelmat.fi (kesäkuu 2020)
- www.finna.fi (kesäkuu 2018)
- www.vvs.fi (heinäkuu 2020)
- Kangas Jussi, Artikkelit Vaasan nimistöhistoriasta vuosilta 1997-1999, www.porstuakirjastot.fi
- Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY
- Pohjalainen 31.8.2019, 21.12.12